

Granskningsutlåtande

Vindbruksplan för Hedemora kommun

Upprättad december 2025.

Innehållsförteckning

VINDBRUKSPLAN FÖR HEDEMORA KOMMUN	1
HUR SAMRÅDSPROCESSEN BEDRIVITS	2
PROCESSEN FRAMÅT	2
ANTAL INKOMNA YTTRANDE	2
SAMMANFATTANDE SYNPUNKTER FRÅN GRANSKNINGSMÖTENA	2
FÖRÄNDRINGAR AV PLANFÖRSLAGET	3
YTTRANDE KOMMUNER OCH REGION	11
YTTRANDE FÖRENINGAR OCH SAMFÄLLIGHETER	14
YTTRANDE FÖRETAG	25
YTTRANDE PRIVATPERSONER	42
SAMMANFATTANDE SVAR PÅ INKOMNA SYNPUNKTER	85

Hur samrådsprocessen bedrivits

Aktuellt förslag till Vindbruksplan som tematiskt tillägg till Översiktsplan 2030 utgjorde underlag för samråd under tiden 10 mars till och med 30 juni 2025. Myndigheter, kommunala bolag, kommuner och region samt sammanslutningar, föreningar och företag har underrättats genom e-post. Annonsering om granskning skedde i Södra Dalarnes tidning, Lokalt i Hedemora & Säter, på kommunens hemsida (hedemora.se) samt i kommunens sociala medier.

Det har hållits fysiska samrådsmöte i Långshyttan den 1 april 2025 kl. 18-20 och Hedemora den 2 april kl. 18-20.

Processen framåt

Vindbruksplanen har varit ute på granskning och i granskningsutlåtandet sammanställs alla synpunkter som kommit in under granskningen.

Arbetsprocessen för Vindbruksplanen

Antal inkomna yttranden

Under granskningstiden har totalt 78 yttranden inkommit till kommunen. 8 från statliga myndigheter, 3 från kommunala bolag och förbund, 4 från kommuner och region, 4 från föreningar och samfälligheter, 6 från företag, 53 från privatpersoner.

Utöver detta inkom synpunkter på de fysiska samrådsmöten som hölls i Långshyttan och Hedemora den 1 och 2 april 2025 kl. 18-20.

Sammanfattande synpunkter från granskningsmötena

Hedemora kommun tackar för att så många engagerade sig och kom på granskningsmötena som hölls i Långshyttan och Hedemora. Synpunkter och frågor som kom under de fysiska träffarna besvarades i många fall direkt på plats. Vissa synpunkter är specifika för området där granskningen hölls men många är generella.

Nedan följer synpunkter från de fysiska mötena som berör specifika områden. Dessa synpunkter kommer beaktas i det fortsatta arbetet med vindbruksplanen.

- HN2 låter från Riskebo eller ännu längre ifrån. Inget störande men det låter från vindkraften.
Kommentar: Det låter från vindkraftverk, precis som att det låter från vägar och järnvägar. Naturvårdsverket har ett riktvärde på att ljud från vindkraftverk inte får överstiga 40 dBA vid fasad.
- HN1 berörs av sommarstugor
Kommentar: Noterat. Vid etablering av vindkraftverk görs en utredning så att vindkraftverken inte medför en stor påverkan på omgivningen. Man tittar då bland annat på inringningseffekt. Dessutom finns det riktvärden för bullerpåverkan. Varje vindkraftsetablering måste genomgå en tillståndprocess som regleras av miljöbalken och hanteras av Länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet.
- HN1 och HN2 här önskas det att man sätter maxhöjder på verk
Kommentar: Noterat. Då vindkraftverkens teknikutveckling går så pass snabbt framåt innebär det generellt att större verk genererar mer el och därmed krävs färre för samma mängd el. Större vindkraftverk genererar inte mer ljud däremot går de att se på längre avstånd. Hedemora kommun kommer inte sätta en max höjd på vindkraftverk.
- Kommer man att ta hänsyn till befintliga vägar?
Kommentar: Kommunen har inget särskilt ställningstagande gällande vägar. Det finns riktlinjer kring avstånd från allmänna vägar hos Trafikverket, de är tornhöjd + halva rotorbladsdiametern dock alltid minst 50 meter.

Kommunen har i vindbruksplanen valt att i den geografiska analysen använda ett skyddsavstånd på 250 meter, då vindbruksplanen är generell så kan avstånden variera utifrån varje enskilt vindkraftsprojekt.

- Önskemål om en mer detaljerad karta.
Kommentar: Då Vindbruksplanen endast är ett vägledande dokument och berör områden som är möjligt för utredningar är det svårt att göra en mer detaljerad karta. Syftet är inte att sätta ut vindkraft utan endast visa framtida vindkraftsbolag vilka områden som Hedemora kommun bedömer är lämpliga för etablering.
- Hinshyttan och Västansjö upplever sig missade i vindbruksplanen.
Kommentar: Noterat.
- Ljus från vindkraft upplevs som något fult. Man kan se det på långa vägar
Kommentar: Det är förståeligt att det blinkade ljuset upplevs som störande. Detta är dock något som samtliga vindkraftverk över 150 meter ska ha enligt Transportstyrelsens föreskrifter.
- Finns det data över PFAS i vattentäkter?
Kommentar: Det berör inte vindbruksplanen.
- Lågfrekventa ljud kan upplevas som störande:
Kommentar: Hedemora kommun är medvetna om att lågfrekventa ljud kan upplevas som störande. Naturvårdsverket har satt riktvärden för buller på 40 dBA. Svenska studier har visat att så länge buller från vindkraftverk inte överskrider riktvärdet 40 dBA utomhus är risken liten att riktvärdena för lågfrekvent buller inomhus överskrider (se rapport från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/49374d/globalassets/vagledning/buller/ljud-fran-stora-vindkraftverk.pdf>).
- Ta bort område närmare Hinshyttan:
Kommentar: Noterat, Hedemora kommun kommer inte göra några större justeringar inför antagandet. Områdenas utbredning innebär inte att vindkraft kommer etableras inom hela området utan att det är ett lämpligt område för att vidare utreda vart det kan vara lämpligt med vindkraft utifrån de ställningstagande som finns i Vindbruksplanen och befintliga lagkrav.
- Vägar Hedemora in tekniska krav som att bygga i trä:
Kommentar: Hedemora kommun väger inte in tekniska krav som att bygga i träd. Vindbruksplanen pekar endast ut områden som kommunen bedömer är lämpliga för vidare utredning gällande vindkraftsetablering.
- Funderingar kring vägdragningar vid byggnation:
Kommentar: Hur vägar till vindkraftverken dras sköts inom projektering av vindkraftsetableringsprojektet. Det kan komma att kräva samverkan mellan andra myndigheter såsom kommunen och staten. Däremot tar kommunen ingen ställning till detta i vindbruksplanen.
- HN2 är väldigt lämpligt för vindkraft.
Kommentar: Hedemora kommun tackar för denna synpunkt.
- Repowering av gamla verk. Vad säger vindbruksplanen om detta?
Kommentar: Vindbruksplanen lyfter Generationsväxling ”repowering” s. 34, och på s.68 under kommunens ställningstaganden. Kommunens ställningstagande är att vid generationsväxling ”repowering” ska hänsyn tas till de konflikter som lyfts fram för de olika utredningsområdena.

Förändringar av planförslaget

Nedan redovisas de förändringar som har gjorts efter granskning. Då planen ska antas har inga större justeringar gjorts det innebär att kommunens ställningstaganden och lämpliga områden inte har ändrats.

Ändringarna inför antagande har varit formalia där vindbruksplanens struktur har ändrats. Här presenteras en kort sammanfattning av de nya kapitlen samt tillägg i dessa:

1. Inledning: Det inledande kapitlet lyfter en syftet med vindbruksplanen, en kort bakgrund, kommunens avgränsning, miljökonsekvensbeskrivning, metoden som har använts för den geografiska analysen, samverkan mellan kommuner och myndigheter, planprocessen och avslutningsvis vilka som har medverkat i framtagandet av vindbruksplanen.

2. Lagstiftning och mål: Kapitlet lyfter den generella lagstiftningen, tillstånd vid olika storlekar och omfattning av vindkraftverksanläggningar, tillstånd enligt väglagen. Kapitlet lyfter även de nationella mål såsom Agenda 2030, här har det även tillkommit information om de delmål som tidigare endast har lyfts i avsnittet om kommunens ställningstaganden, Sveriges miljö kvalitetsmål där information om målet *begränsad miljöpåverkan* har lagts till, ett nytt avsnitt om den regionala utvecklingsstrategin Dalastrategin, kapitlet avslutas med vindbruksplanens mål.
3. Förutsättningar för vindkraft: Kapitlet börjar med fakta och information om vindkraft. Det lyfter vindförhållande, infrastruktur, avveckling, befintliga vindkraft i Hedemora kommun, incitament och ersättning, det regionala planeringsunderlaget, riksintressen, allmänna intressen, störningar och risker, generationsväxling ”repowering”, kapitlet avslutas med klassificering av olika intressen till multikriterieanalysen som använts för den geografiska analysen
4. Geografisk analys: Kapitlet är indelat i två underrubriker den första lyfter de områden som efter samråd och granskning har bedömts vara lämpliga utredningsområden och det andra lyfter de områden som efter samråd och granskning bedömts vara icke lämpliga utredningsområden.
5. Ställningstaganden: Kapitlet lyfter kommunens ställningstagande kopplat till de nationella målen och kommunens ställningstagande gällande;
 - a. Lokalisering och skyddsavstånd
 - b. Hänsyn till omgivningen
 - c. Ekonomisk ersättning
 - d. Ställningstagande och kulturvärden
 - e. Ställningstagande för avveckling
 - f. Övriga ställningstaganden
6. Källförteckning

Yttranden statliga myndigheter

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Länsstyrelsen Dalarnas län, 2025-05-16	
<p>Länsstyrelsens yttrande Förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken Kulturmiljövård Det är från kulturmiljösynpunkt positivt att ett flertal områden som riskerar att påverka kulturmiljövården negativt har i granskningsförslaget angivits som ej lämpliga utredningsområden.</p> <p>Riksintressena för kulturmiljövården i Hedemora kommun har generellt en hög grad av känslighet för negativ visuell påverkan från storskalig vindkraftsetablering. Detta hänger samman med att upplevelsen och förståelsen av de värden som riksintressena representerar är nära kopplade till de landskapsrum i vilka de återfinns. Det är av den anledning som Länsstyrelsen tidigare påpekat att klassificeringen av riksintressen för kulturmiljövården i klass 2 är otillräcklig och att de liksom riksintressen för naturvård bör ingå i klass 3, som är områden med inga eller små möjligheter till samexistens med vindkraft. Länsstyrelsen vidhåller denna bedömning.</p> <p>Område H.S.8 är beläget helt utanför det regionala planeringsunderlaget för vindkraft.</p> <p>De föreslagna utredningsområdena H. S. 8 Oxbacksberget och H.S.10 Fanomberget och Stora Hagen, ligger i närområdet till riksintresset för kulturmiljövården Norns bruk, som är en av Dalarnas allra bäst bevarade bruksmiljöer. Från kulturmiljösynpunkt är vindkraftsetablering i dessa områden endast acceptabel, om det kan säkerställas att ingen negativ påverkan uppstår på möjligheten att uppleva Norns bruks ålderdomliga karaktär av bruksmiljö från 16– 1800-talen, helt utan moderna inslag.</p> <p>Remiss granskning vindbruksplan Hedemora kommun Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2025-02-26 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.</p> <p>Riksintresse för värdefulla ämnen eller material SGU noterar att av Energimyndigheten utpekat riksintresse för energiproduktion -vindbruk samt projekteringsområde för vindkraft Finnhyttan överlappar med av SGU utpekat riksintresse för värdefulla ämnen eller material Garpenbergsgruvorna, samt att projekteringsområde för vindkraft Garpenberg ligger i direkt anslutning till SGU:s riksintresse.</p> <p>Garpenberggruvan är viktig aktör inom svensk gruvnäring och relaterad industri och står för en betydande del av Sveriges basmetallproduktion.</p>	<p>Länsstyrelsens yttrande Riksintresse för kulturmiljövård har fått klass 2 detta då de i vissa fall bedöms kunna samexistera med vindkraft. Vindkraftsbolagen måste däremot utreda påverkan tydligt i tillståndsprocessen.</p> <p>Riksintresse för värdefulla ämnen eller material Noterat.</p>

<p>Gruvverksamheten inom detta riksintresse bör inte anses vara vare sig statisk eller begränsad till riksintressets avgränsning. Ny prospektering kan leda till upptäckt av nya fyndigheter i området och utbyggnad av verksamheten.</p> <p>SGU anser att det liksom kommunen anför kan finnas risk för kumulativa effekter vid utredningsområde för vindkraft H.S.3 Snöberget, Gransjöberget och Lapphällarna då det överlappar med av SGU utpekat riksintresse för värdefulla ämnen eller material Garpenbergsgruvorna. SGU anser därtill att möjligheter till framtida utbyggnad av befintlig gruvverksamhet av samma orsak potentiellt skulle kunna begränsas genom vindkraftsetablering inom utredningsområde H.S.3. SGU instämmer därför i kommunens bedömning att utredningsområde H.S.3 av dessa anledningar är olämpligt att utpeka som vindparksområde i föreliggande vindbruksplan.</p> <p>SGU instämmer av samma anledning ej i Länsstyrelsens tidigare bedömning av område H.S.3 som lämpligt för utbyggnad av vindkraft. Länsstyrelsen i Dalarnas län 2024:13: Potential för hållbar vindkraftsutveckling i Dalarnas län – slutrapport (Länsstyrelsens planeringsunderlag / Samhällsplanering / LstW Regional analys för utbyggnad av vindkraft).</p> <p>SGU anser att det är av stor vikt att riksintresse för värdefulla ämnen eller material Garpenbergsgruvorna prioriteras, att kommunens bedömning av område H.S.3 såsom varande olämpligt ges företräde, samt att den regionala analysen för utbyggnad av vindkraft inom samma område (Lst W, 2024:13) i föreliggande fall inte beaktas.</p>	
<p>Statens geotekniska institut, 2025-04-30</p>	
<p>Yttrande över granskningshandling Statens geotekniska institut (SGI) har berett möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.</p> <p>Underlag:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vindbruksplan för Hedemora kommun, Tematisk tillägg till Översiktsplan 2030, Granskningsförslag, Hedemora kommun, 2025-02-25 <p>SGI:s synpunkter SGI har under samrådsskedet yttrat sig, (2023-07-04 dnr 2306-0873) och då framfört att planen bör kompletteras med en översiktlig beskrivning av geologiska och topografiska förhållanden samt om det finns förutsättningar för jordrörelser (ras, skred, erosion). Föreslagna kompletteringar har inte införts</p>	<p>Då vindbruksplanen endast är ett vägledande dokument och gör en generell bedömning utifrån värden som finns på platsen för vad som anses lämpligt eller olämpligt har kommunen valt att inte specificera i jordrörelser.</p> <p>Vid tillståndsprocessen för vindkraftsetablering ska vindkraftsbolagen göra en utförlig utredning och däribland titta på riskerna som finns i området såsom jordrörelser.</p>

i granskningshandlingen varför våra synpunkter kvarstår.	
Energimyndigheten, 2025-05-06	
<p>Sammanfattning Energimyndigheten har mottagit remisshandlingar gällande Hedemora kommuns tillägg till översiktsplan för vindkraft och vill, utöver de synpunkter som Energimyndigheten lämnade i samband med samrådskedet 2023, nu lämna synpunkter på förslag till kompletteringar samt förslag på förtydligande.</p> <p>Energimyndighetens ställningstagande Energimyndigheten noterar resultatet av kommunens Landskapskaraktärsanalys och kommunens ställningstagande till de tre olika klassindelningarna. Energimyndigheten är positiv till metoden vilket tydliggör de avvägningsaspekter som ligger till grund för planens anvisningar. Hedemora kommun kan dock överväga en mer nyanserad inställning i frågan om att även kunna tillstyrka anläggande av vindkraft i områden klass 3 tillstyrkan” givet att kommunens krav och villkor på erforderligt utredningsunderlag i frågan om områdets lämplighet för vindkraftsanläggningar är uppfyllda. Nuvarande anvisning kan underminera möjligheten till en saklig bedömning i frågan om ett slutligt miljötillstånd kan medges eller inte. I den tillhörande miljökonsekvensbedömning till en ansökan ges kommunen möjlighet att väga in behovet av eventuella åtgärder som eliminerar miljöpåverkan till en för kommunen acceptabel påverkansgrad. Förslag på komplettering är också att tillföra information om skälen till kommunens ställningstagande att inte medge tillstyrkan för en vindkraftsetablering. Detta genom att hänvisa till de aspekter som frågan berör i en bevarandeplan för Natura 2000 område eller skötselplan för berört naturreservat eller motsvarande.</p> <p>Beträffande område H.S.10 benämns som ”Opåverkat” kan det finnas risk för att informationen i planen ger upphov till förvirring. Förvirring i den mening att man kan uppfatta att kommunen har bestämt att området skall förbli opåverkat. Energimyndigheten vill även här rekommendera kommunen att använda sig av en nyanserad bedömning i frågan om möjlighet till att tillstyrka anläggande av vindkraft. Det kan vara till planens fördel att det tydligt framgår att ”Tillstyrkan” är kopplat till kommunens krav och villkor på erforderligt utredningsunderlag för slutligt beslut om området bedöms lämpligt för vindkraftsanläggningar eller inte.</p> <p>För de områden som kommunen föreslår utgöra allmänt intresse för vindkraft vill Energimyndigheten rekommendera kommunen att överväga en komplettering till kommunens anvisningar om restriktioner mot ny fastighetsbildning för bostadsändamål inom influensområden till de utpekade vindkraftsområdena. Detta i syfte att inte utöka sakägarkretsen i frågan om en eventuell tillstyrkan för anläggningar för vindkraft i framtiden.</p>	Noterat

Länsstyrelsen Gävleborg, 2025-05-12	
<p>Redogörelse för ärendet Till Länsstyrelsen Gävleborg har från Länsstyrelsen Dalarna inkommit en remiss gällande granskning för Vindbruksplan som tematiskt tillägg till Hedemoras kommuns översiktsplan 2030.</p> <p>Synpunkter Utöver lämnade synpunkter i samrådet har Länsstyrelsen Gävleborg inget att tillägga.</p>	Noterat
Länsstyrelsen Västmanlands län 2025-05-09	
<p>Länsstyrelsens synpunkter Länsstyrelsen i Västmanlands län, nedan kallad Länsstyrelsen, har tagit del av de kompletteringar som Hedemora kommun har gjort i vindbruksplanen avseende mellankommunal samverkan och anser därmed att Länsstyrelsens synpunkter från samrådet är tillgodosedda.</p> <p>Länsstyrelsen har därmed inget att erinra i ärendet.</p> <p>Beskrivning av ärendet Hedemora kommun har tagit fram ett granskningsförslag för vindbruksplan som tematiskt tillägg till kommunens översiktsplan 2030. Länsstyrelsen i Västmanlands län har av Länsstyrelsen i Dalarnas län beretts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.</p>	Noterat
Skogsstyrelsen, 2025-05-09	
<p>Ytrande avseende vindbruksplan i Tematisk översiktsplanering (TÖP) i Hedemora kommun, Dalarnas län. Skogsstyrelsen tar inte ställning för eller emot något av föreslagna vindkraftsområden.</p> <p>Om av Skogsstyrelsen formellt beslutat områdesskydd berörs ska dispens sökas hos berörd områdesskyddshandläggare på Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen vill skicka med att exploatering för vindkraftsläggningar på produktiv skogsmark kan medföra negativa effekter på olika skogliga naturvårdskvaliteter inklusive sådana som finns i den brukade skogen.</p> <p>Det kan uppstå negativa effekter i markens vattenflöden i samband med anläggande av vindparkens vägar. Vägarna kan skära av, ändra och koncentrera vattenflöden på ett negativt sätt. Markens stabilitet kan försämrans och erosion, ras mm kan uppstå. Innan anläggning är det viktigt att identifiera dessa påverkansfaktorer.</p> <p>Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken, gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under skogsvårdslagen). Vidare ingår bland Skogsstyrelsens uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.</p>	Noterat

Strålsäkerhetsmyndigheten, 2025-05-08

Svar på Samråd

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har av Länsstyrelsen i Dalarnas Län getts möjlighet att delta i samråd enligt 6 kap. miljöbalken avseende underrättelse om granskning av Vindbruksplan för Hedemora kommun. SSM har tagit del av ovan rubricerade samråd från och vill härmed lämna följande synpunkter och information.

Synpunkter

SSM anser att om det finns misstanke om att allmänheten kan komma att exponeras för elektromagnetiska fält på grund av vindkraftsparken, så bör detta diskuteras och utvärderas i samrådsunderlaget.

Information

Det är miljöbalken som ska beaktas när det görs en bedömning huruvida olika alternativ och eventuella behov av exponeringsbegränsande åtgärder bör vidtas. Skälet till att miljöbalken blir tillämplig är för att det rör sig om icke-joniserande strålning som enligt balken benämns som miljöfarlig verksamhet och som inte är tillståndspliktig enligt strålskyddslagen.

Den elektromagnetiska strålmiljön kan påverkas kring kraftledningar och transformatorstationer. Elektriska fält avskärmas av vegetation och byggnadsmaterial och därför orsakar inte yttre källor några betydande sådana fält inomhus. Magnetfält avskärmas däremot inte på samma sätt och därför kan yttre källor signifikant höja magnetfältsnivån inomhus.

Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (SSMFS 2008:18) anger referensvärden för elektromagnetiska fält avseende allmänhetens exponering. Referensvärdet för magnetfält för den systemfrekvens som används i Sverige, 50 Hz, är 100 mikrottesla (μT). Referensvärdena är satta för att med marginal skydda mot alla säkerställda hälsorisker, i det här fallet nerv- och muskelpåverkan.

Det finns en misstanke om förhöjd risk för barnleukemi för barn som exponeras varaktigt för lågfrekventa magnetfält. Bakgrunden är att epidemiologiska studier observerat en genomsnittlig fördubblad incidens för barnleukemi för grupper som exponerats för 0,4 μT eller högre i medelvärde jämfört med de som exponerats för 0,1 μT eller lägre. Det observerade sambandet gäller för barn som har varit exponerade för magnetfält med frekvenserna 50 eller 60 Hz. Sambandet är dock för svagt för att med säkerhet påvisa ett orsakssamband. Det har inte heller gått att finna något robust stöd från djur- eller cellstudier för ett samband. Världshälsoorganisationens cancerforskningsgrupp, International Agency for Research on Cancer, har därför klassat lågfrekventa

Noterat.

<p>magnetfält som möjligen cancerframkallande (klass 2B), vilket är den lägsta misstankegraden.</p> <p>SSM bedömer utifrån egna mätningar att ungefär hälften av landets bostäder förväntas ha magnetfält som i årsmedelvärde understiger 0,05 μT och ungefär 95 % av landets bostäder förväntas ha magnetfält som i årsmedelvärde understiger 0,2 μT. Den dominerande frekvensen för ovan given exponering är 50 Hz.</p>	
<p>Svenska kraftnät, 2025-04-04</p>	
<p>Hej, Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har inga synpunkter.</p> <p>Vid eventuella frågor är ni välkomna att höra av er till oss via registrator@svk.se, hänvisa till diarienummer SvK 2025/1628.</p>	<p>Noterat</p>

Yttranden kommuner och Region

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Avesta kommun, 2025-05-05	
<p>Yttrande Remiss – Vindbruksplan för Hedemora kommun, granskningsversion</p> <p>Ärende</p> <p>Hedemora kommun har tagit fram ett förslag till ett tematiskt tillägg avseende vindbruk, till Översiktsplan 2030. Vindbruksplanen genomgår nu granskning under perioden 10 mars till och med 31 maj 2025 och den har tidigare varit ute på samråd 19 juni t o m 17 september 2023. Hedemora har remitterat Avesta kommun i ärendet och sista svarsdatum är 31 maj 2025. Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltnings planavdelning har tagit del av vindbruksplanens granskningsversion samt tillhörande samrådsredogörelse.</p> <p>Tjänstemannayttrande</p> <p>Inga områden i omedelbar närhet av Avesta pekas ut som extra lämpliga för vindkraft. Området H.S.10 ”Fanomaberget och Stora hagen” är dock beläget så att det troligen kommer att kunna ses från Avesta, ungefär som vindkraftparken Målarberget idag. Det är därför viktigt att eventuella framtida vindkraftintressenter tar fram fotomontage från lämpliga platser även i Avesta kommun, företrädesvis från platser där tilltänkt vindkraftpark förväntas bli synlig. Fotomontagen bör visa en helhetsbild, d v s hur den aktuella vindkraftparken och andra befintliga och planerade parker upplevs tillsammans.</p> <p>Det område väster om Horndal som för närvarande utreds av Förnybar by Eolus och HydroRein finns inte utpekade i planen som extra lämpligt för vindkraft. Vindkraftföretaget har dock under samrådet skickat in ett yttrande till Hedemora kommun där man föreslår att området läggs till inför granskningen, istället för område H.S.6 ”Dammsjön och Kontorsknölen”, som i samrådshandlingen var utpekade som ett lämpligt utredningsområde. På sidan 55 i granskningshandlingen står följande:</p> <p><i>”Alternativt utredningsområde</i></p> <p><i>Ett yttrande har inkommit om att det finns ett lämpligare utredningsområde nordost om Rafshytte-Dammsjön. Området utslöts till samrådet med hänsyn till risken för omringning. Omgivningarna är gles bebyggda och har inga uppenbara intressen för friluftslivet. Framför allt boende i Jälken riskerar störningar från en etablering här och närmsta verk skulle kunna hamna ca 1000 m bort. Byn skulle bli klämd mellan detta område och den befintliga vindkraftparken i Tjärnnäs. Även mindre orter i omgivningarna med enstaka fastigheter som Nygårds, Ljusfallet, Erkers, Bensåsen och Myggbo riskerar påverkan.”</i></p> <p>Skrivningen går att tolka som att Hedemora kommun är negativt inställd till den av Förnybar önskade etableringen, p g a störningsrisker, men det vore bra om avsikten uttrycks tydligare så att det inte går att misstolka. Eftersom den tilltänkta vindkraftparken skulle vara belägen i både Sida 2 Hedemora och Avesta kommuner är Hedemoras syn på projektet även viktig att känna till för Avesta kommun.</p>	<p>Vindbruksplanen är reviderad så att det står rätt gällande Älgbergets naturreservat.</p>

<p>På sid 62 anges att Älgbergets naturreservat ligger vid gränsen mot Avesta kommun men korrekt är att det ligger vid gränsen mot Norbergs kommun. Utöver detta har Avesta kommun inga synpunkter.</p>	
<p>Sätters kommun, 2025-05-28</p>	
<p>Synpunkter till granskningsskedet av Hedemoras vindbruksplan</p> <p>Sätters kommun har tagit del av Hedemoras vindbruksplan som finns tillgängligt för granskning. Vi är positiva till att Hedemora gör en plan för vindkraftsutbyggnad eftersom det gynnar även Säter kommuns kommande planering för vindbruk.</p> <p>Sätters kommun har inte tagit fram någon vindbruksplan och inte heller tagit ställning till Länsstyrelsens planeringsunderlag för vindkraft i Dalarna. Därför kan vi inte göra någon ingående bedömning av hur de utpekade områdena kan påverka boendeförhållanden, landskapsbild, natur- och kulturvärden och liknande i Sätters kommun.</p> <p>Vi saknar en dialog med Hedemora kommun under framtagandet av vindbruksplanen, både inför samråd och inför granskning. Det hade varit önskvärt om handläggare i Hedemora och Säter hade haft tillfälle att diskutera de områden som gränsar mot varandra för att tydliggöra vilka aspekter och områden som kan vara viktiga att ta hänsyn till i respektive kommun.</p> <p>Vår önskan är att Sätters kommun blir informerad framöver när en vindkraftsproducent inleder en diskussion med Hedemora kommun för en eventuell vindkraftsanläggning i närheten av Sätters kommungräns. I ett tidigt skede vill vi gärna ha en dialog med Hedemora kommun för att undvika risken med att viktiga aspekter inte beaktas.</p> <p>För område H.N.1, längs i norr mot Råberget ser vi att hänsyn behöver tas till bebyggelse vid Långsjö station.</p> <p>För område H.N.2, öster om Stora Lönnvattnet ser vi att hänsyn behöver tas till friluftsaspekter kring Guldsmedsboviken och Svartviken. Hänsyn till kulturmiljövärden behöver tas kring Väderbacken (både i Husby och Skedvi). Hänsyn till vissa naturvårdsförhållanden behöver tas till områden med äldre skog.</p> <p>För område H.S.8, Oxbacksberget, sydost om Nisshyttan ser vi att hänsyn behöver tas till landskapsbild och kulturvärden från Nisshyttan/Grönåsen. Troligen lever smålom i Lomtjärn.</p>	<p>Noterat.</p>
<p>Norbergs kommun 2025-06-09</p>	
<p>Protokoll: Yttrande remiss Norberg - Vindbruksplan för Hedemora kommun, granskningssversion</p> <p>Kommunstyrelsens beslut Kommunstyrelsen godkänner yttrandet som sitt eget.</p> <p>Näringsliv- och arbetsutskottet beslutade 2025-05-26 § 70 föreslås kommunstyrelsen besluta att godkänna yttrandet som sitt eget.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Då kommunen arbetar med framtagandet av en ny översiktsplan kommer inte utredningen göras inom ramen för vindbruksplanen. 2. Vindbruksplanen lyfter att hänsyn ska tas till naturreservatet. Hedemora kommun reviderar vindbruksplanen med att det även angränsar till ett

Yttrande remiss Norberg – Vindbruksplan för Hedemora kommun, granskningsversion

Sammanfattning

Hedemora kommun har tagit fram ett förslag till ett tematiskt tillägg avseende vindbruk, till Översiktsplan 2030. Vindbruksplanen genomgår nu en granskning under perioden 10 mars till och med 31 maj 2025 och den har tidigare varit ute på samråd 19 juni till 17 september 2023. Hedemora har remitterat Norbergs kommun och sista svarsdatum är 31 maj 2025.

Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltnings planavdelning har tagit del av vindbruksplanens granskningsversion med tillhörande samrådsredogörelse och inkommit med ett yttrande. I yttrandet finns ett antal påpekande som bör beaktas av Hedemora kommun.

Förvaltningen föreslår näringslivs- och arbetsutskottet och kommunstyrelsen besluta att godkänna yttrandet som sitt eget.

Ärendebeskrivning

1. Det utpekade vindkraftområdet H.S.10 "Fanomaberget och Stora hagen" gränsar i söder mot Norbergs kommun, med Natura 2000-området Älgberget samt det lite större naturreservatet Älgberget. I Hedemoras förslag till vindbruksplan står gällande område H.S.10 "Området är utpekade som opåverkat i Hedemora kommuns översiktsplan (2016) och det bör utredas om detta ska fortsätta gälla innan en etablering är möjlig". Av yttrandet framgår att det kan vara lämpligt att göra den utredningen nu innan utpekandet görs, särskilt med tanke på att det är orörd skog även på Norbergs-sidan.
2. I Norbergs vindbruksplan från 2011 finns ett utpekade område (Vi 5) beläget mycket nära det av Hedemora utpekade H.S.10. Om båda dessa områden skulle bli vindkraftparker skulle den totala effekten troligen bli alltför dominerande, i kombination med den befintliga vindkraftparken Målarberget som ligger en bit söder om Vi 5. Det kan vara värt att kommentera denna avvägning i planen
3. Dagens vindkraftparker har ofta mycket höga verk och vindkraftområdet H.S.10 planeras, som nämns ovan, precis vid gränsen mot Norbergs kommun. Det är därför viktigt att eventuella framtida vindkraftintressenter tar fram fotomontage från lämpliga platser även i Norbergs kommun, företrädesvis från platser där tilltänkt vindkraftpark förväntas bli synlig. Fotomontagen bör visa en helhetsbild, dvs hur den aktuella vindkraftparken och andra befintliga och planerade parker upplevs tillsammans.

utpekade område i Norbergs vindbruksplan.

3. Hedemora kommun håller med om att det påverkan ska tydligt redovisas och förtydligas i vindbruksplanen att fotomontage behövs över befintliga, planerade och utpekade vindkraftsverk för att skapa ett tydligt helhetsbegrepp inom tillståndsprocessen.

Yttranden föreningar och samfälligheter

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Intresseförening Edsken, 2025-02-25	
<p>Intresseföreningen Edsken</p> <p>Intresseförening Edsken är en ideell förening representerande fastigheterna runt sjön Edsken. Föreningen bildades år 2015 och består av boende runt sjön Edskens, mestadels den norra delen. Runt Edsken finns det 82 fastigheter varav 51 permanentboende, 28 fritidsboenden samt 3 föreningsägda fastigheter. De boende runt Edsken nyttjar området förutom att bo, till ett omfattande friluftsliv och ett livligt båtliv.</p> <p>Allmänt om vindbruksplanens påverkan på Edskenområdet.</p> <p>De nya vindkraftverken kommer starkt att påverka de boende runt sjön Edsken och sjösystemet och dess omgivning. Dessa höga verk hör inte hemma i denna gamla järnbruksbygd med fornlämningar från slutet av 1600 talet fram till början av 1900 talet, och kommer att ge ett icke önskvärt inslag i denna fina miljö med kultur-, rekreations- och friluftsområden med prickad båtled till Silfhytteå och dess historiska fornminnen.</p> <p>Hela detta område har ett vedertaget friluftsliv för cykling, båtliv, kanotning och vandring. På vintern så finns dessutom en plogad skridskobana mellan Edskens camping och Stjärnsund Vindbruksplanen pekar ut stora områden i norra delen av Hedemora kommun vilket innebär att om vindkraft etableras i dessa områden kommer detta ge följande påverkan:</p> <ul style="list-style-type: none">• Stor visuell påverkan i denna kulturbygd.• Vindkraftverken kommer att lägga en ljudmatta, inte som man trodd tidigare det svischande som vingarna skapar, utan ett lågfrekvent brummande från generatorerna.• Områdena utpekade i vindbruksplanen ligger i västlig-nordlig-östlig-sydlig riktning i förhållande till vårt område. Detta innebär att vindkraft kommer att omringa hela Edskenområdet.• I toppen på varje verk kommer ett blinkande vitt blixtljus att sitta, ca 530 m över området på de verk som ligger i ytterkanten runt vindkraftparkerna. De övriga verken har fast rött sken i toppen. Samtliga verk har dessutom fast röd belysning på halva höjden 145 m över marken. Denna ljusbild är mycket störande bl a för att hela ljusbilden reflekteras i Edskens vattenspegel.• Samtliga verk kommer att synas vida omkring över sjösystemet och för de boende. <p>En annan synpunkt som genomsyrar hela vindbruksplanen är att ingen hänsyn har tagits till hur grannkommunernas innekänsligare påverkan av att man tillåter etablering på gränsen till grannkommunerna. Om verken ställs i direkt anslutning till kommungränsen så kommer skyddsområdet för verken, som har en diameter på 1300 m, att täcka ett stort område på grannkommunens mark. Inom skyddsområdena vistas man på egen risk på grund av risk för nedfallande föremål, speciellt iskast. Verkens placering kommer att spela mycket stor roll på hur de påverkar boenden och vistelsen i grannkommunerna.</p> <p>Område H.N.1 (Rummelberget)</p>	<p>Kommunen tackar för er synpunkt men vill förtydliga att vindbruksplanen endast är vägledande för kommunen vid nyttjande av det kommunala vetot.</p> <p>Områdena som är utpekade innebär inte att de kommer etableras med vindkraft utan endast att de är lämpliga för vidare utredning. Denna utredning sköter vindkraftsbolag och en tillståndsprocess ska göras som regleras enligt miljöbalken och Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för dessa verksamheter.</p> <p>Vid vidare utredning ska vindkraftsbolagen titta på påverkan på friluftsliv, djurliv och människors påverkan. Inringningseffekten ska utredas och kommunen förespråkar att fotomontage görs.</p> <p>Buller och ljud från vindkraftverk har riktvärden som har satts av naturvårdsverket dessa är 40 dBA vid fasad och 35 dBA i friluftsområden för att ha en så pass låg påverkan som möjligt. Vindkraftverk har ett lägre bullerriktvärde än vad exempelvis biltrafik har.</p> <p>Ljusen på verken är reglerat enligt Trafikverkets trafikföreskrifter och är till för att varna övrig flygtrafik att det finns höga objekt i området för att undvika olyckor.</p> <p>Vindkraftverk har en påverkan på landskapsbilden vilket är något som vindkraftsbolagen ska ta hänsyn till vid framtida utredning. Vindbruksplanen lyfter landskapsbilden och vikten av att ta hänsyn till landskapskaraktärerna i områden, se s. 24-25.</p> <p>Områdena är endast visuella och verk kan placeras vart som inom eller till och med utanför beroende på vad vindkraftsbolagens tillståndsprocess säger. Inom tillståndsprocessen utreder vindkraftsbolagen påverkan inom hela skyddsområdet, det vill säga att deras utredning sträcker sig över kommungräns.</p> <p>H.N.1</p> <p>Vindkraftsbolagen utreder alla risker för miljö, boende och natur, påverkan på landskapsbild med mera inom tillståndsprocessen. Utredningen sker över kommungräns.</p> <p>H.N.2</p>

Intresseföreningen Edsken är mycket negativa till att vindbruksplanens område H.N.1 som ligger i angränsning till boende i norra delen av Edsken samt Edsken Camping. De boende runt Edsken kommer att påverkas negativt beroende på att de ca. 290 m höga verken, kommer att påverka den vackra landskapsbilden dag och natt. Vidare har Hofors Kommun pekat ut ett framtida boendeområde, Edsken Strand, på Edskens västra sida från Edsken camping till Edske Masugn. Detta område är ett LIS område med sjönära bostadsbebyggelse. Edsken Strand är det område som kommer att ligga närmast H.N.1 området. Vi anser att område H.N.1 tas bort från vindbruksplanen eftersom det ger en mycket kraftig påverkan på det befintliga boendet i norra Edsken och även Hofors tätort påverkas. Dessutom får det en mycket kraftig negativ påverkan på Hofors Kommuns framtida planer på utökad strandnära boende vilket är ett sätt för små kommuner att få fler att flytta till kommunen.

Område H.N.2 (Riskebo)

Intresseföreningen Edsken är även mycket negativa till att vindbruksplanens område H.N.2 med utökning av Riskebos vindkraftspark med de sju befintliga verken, från Engelsfors med utökad sträckning mot Långshyttan, Denna utökning kommer att påverka dagens naturupplevelse eftersom hela åsen från den sju befintliga verken med en föreslagen utbyggnad mot Långshyttan, så kommer hela åsen att fyllas med vindsnurror 290 m höga. De sju befintliga verken är endast 200 m höga vilket och sticker upp 450 m över Edskens yta och den nya verken kommer att sticka upp 530 m över Edskens yta. Där borde den tidigare gränsen 200 m höga verk gälla eftersom det är en utökning av Riskebo-området.

Konsekvenser med denna vindkraftsetablering

Båtlivet är en viktig del för de boende i området med en utprickad farled, Pråmleden, från Edsken camping till Stjärnsund via Börån och Silfhytteå. Detta kommer att innebära att de boende runt Edsken kommer att omgärdas av vindkraft, vilket enligt Miljökonsekvensbeskrivningen för Vindbruksplan för Hedemora Kommun per den 2023-06-08 skall detta undvikas. Med Hedemoras vindbruksplan så kommer de boende att få vindkraft i alla riktningar. H.N.1 nordvästligriktning, H.N.2 sydvästlig, Dalkarsberget, befintliga 4 verk, syd östlig och sydlig område H.N.6 Balsberget. Dessa områden kommer att omgärda hela sjösystemet med vindkraftverk.

Sjösystemet är en viktig del för, naturupplevelser, rekreation och båtliv. Detta för att utveckla en Hållbar Besöksnäring vilket enligt UNESCO, som pekat ut hela detta område som ett Biosfärsområde, Älvlandskapet Nedre Dalälven. Där ett av handlingsplanens syften är en Stark och Hållbar Besöksnäring, med en digital karta för rekreationsleder med koppling till närliggande turismaktörers produkter och tjänster i biosfärsområdet, samt kvalitetssäkrade hållbara rekreationsleder inom biosfärsområdet.

Konsekvenserna för kulturlandskapet och Edske Masugn från 1800 talet samt sjösystemet Edsken-Fullen-Grycken med omnejd kommer att bli dramatiska. Konsekvenserna blir att den lugna miljön och de vackra vyerna över sjösystemet är ett

Vid etablering av vindkraftverk i närheten av befintliga vindkraftverk ska vindkraftsbolaget utreda den totala påverkan (befintliga och potentiella verk) på miljön runtomkring.

På sidan 28 finns information om bland annat kumulativa effekter om det finns fler vindkraftsparker i ett geografiskt område: *Det är viktigt att beakta de kumulativa effekterna om det finns flera vindkraftsparker i ett mindre geografiskt område. Då ökar den totala ljudnivån. Enligt Naturvårdsverket ökar ljudnivån med 3 dB om antalet bullerkällor av samma typ dubblas. Om en ny vindkraftspark planeras intill redan befintliga parker behöver rådande bullersituation beaktas så den totala bullernivån från vindkraftverken inte blir för hög. Lämpligast är att vid berörda bostäder sätta bullervillkor för respektive vindkraftspark som är lägre än riktvärdet på 40dB(A), därigenom minskas risken att riktvärden för buller vid bostäder överskrids (Naturvårdsverket, 2020).*

Konsekvenser med denna vindkraftsetablering

Vindbruksplanen är endast vägledande för kommunens politik vid nyttjandet av det kommunala vetot. Hedemora kommun bygger inte vindkraftverk utan det är vindkraftsbolag som gör detta. Det vill säga att vindbruksplanen inte innebär att områdena kommer byggas ut med vindkraft utan **endast** vilka områden kommunen bedömer lämpliga för vidare utredning.

<p>minne blott. Det är lätt att förstå att detta påtagliga ingrepp kommer att påverka attraktionen för området negativt. Hedemora kommun skriver i sin plan att man skall främja turismen. Hela detta område är ett naturturismområde.</p> <p>Vi anser att en vindkraftpark inom detta område påverkar landskapsbilden samt begränsar friluftslivet och påverka miljön negativt. Dessa höga verk kommer att dominera landskapsbilden både dag och natt och kommer även att påverka boendet i såväl Hofors kommun, Edskens camping och boende runt Edsken, även Hedemora kommun med Långshyttan, Stjärnsund och Engelsfors.</p>	
Intresseföreningen Pråmleden, 2025-06-30	
<p>Data om Intresseföreningen Pråmleden Intresseföreningen Pråmleden bildades 2001 och dess syfte var att belysa den gamla järnbruvs-kulturen från 1800 talen som då hade pråmtrafik över sjöarna Grycken, Fullen och Edsken., med Silfhytteå som ursprunget och navet. Pråmtrafiken utfördes mellan Stjärnsund och Glaså vid Engelsfors genom slussen vid Silfhytteå.</p> <p>Intresseföreningen Pråmleden är en ideell förening och har ett medlemsantal ca 50 st privatpersoner samt ca 20 st affärsidkare och föreningar i Hedemora och Hofors kommuner. Föreningen förvaltar cykelleder runt sjösystemet samt en prickad båtled mellan Stjärnsund och Edsken camping.</p> <p>Evenemang som vi genomför</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slussens dag då vi provslussar och umgås i Silfhytteå med levande musik och intar medhavd fika. Tyvärr är slussen stängd men Intresseföreningen genomför fortsatt Slussens dag i hopp om reparation. • Pråmledstrampet med start i Stjärnsund och cyklar man 28 km och med start i Hofors cyklar man 36 km. Samtliga startande passerar Silfhytteå där intresseföreningen bjuder på grillkorv, kaffe saft etc. Pråmledstrampet använder de cykelleder som går runt sjösystemet Grycken, Fullen och Edsken. • Gränsträffen ett skridskoevenemang med start i Stjärnsund eller start vid Edskens camping i Hofors. Man åker skridskor till Silfhytteå på plogad bana och bjuds på grillad korv och kaffe, saft etc. även Snöskotrar och andra färdmedel inbjuds att delta. • Månskensskridsko vid Edsken camping där Intresseföreningen belyser banan med 300 marschaller och bjuder på grillad korv. • Gränsträff paddling, under utveckling med träffpunkt Silfhytteå. <p>Åsikter om vindbruksplanen från Intresseföreningen Pråmleden Intresseföreningen Pråmleden har en cykelled från Engelsfors till Långshyttan igenom område H.N.2 och med erfarenhet av de sju verken som tillhör Riskebo projektet är föreningen negativa till vindbruksplanens område H.N.2 som ligger som en förlängning på Riskebo 7 verk mot Långshyttan. Detta på grund av att två av de befintliga verken har byggts mycket nära Pråmledens cykelled som passerar genom detta område dessa verk ligger mycket nära leden. Det nya området H.N.2</p>	<p>Åsikter om vindbruksplanen från Intresseföreningen Pråmleden Vindbruksplanen innebär inte att det kommer bebyggas utan att det är lämpligt att utreda området vidare. Vid en etablering sak vindkraftsbolagen titta på den kumulativa effekten då det finns befintliga verk och ta hänsyn till friluftslivet.</p>

kommer att omsluta cykelleden till Långshyttan och de 290 m höga verken, kommer att påverka den vackra landskapsbilden. Denna utökning kommer att påverka naturupplevelsen eftersom hela åsen, inklusive den sju befintliga verken, till Långshyttan kommer att fyllas med vindsnurror 290 m höga. De sju befintliga verken är endast 200 m höga vilket innebär att dessa verk når 450 m över Edskens yta och den nya verken kommer således att nå ca 530 m över Edskens yta.

Båtlivet är ett viktigt inslag för Intresseföreningen Pråmleden som ansvarar för den utprickade båtleden från Edsken camping till Stjärnsund, via den handgrävda Börån och slussen vid Silfhytteå. Detta kommer att innebära att båtleden och vistelsen på Edsken, Fullen och Grycken kommer att omgärdas av vindkraft i alla väderstreck vilket, enligt Miljökonsekvensbeskrivningen för Vindbruksplan för Hedemora Kommun per den 2023-06-08, skall detta undvikas. Med Hedemoras vindbruksplan så kommer även paradiset Silfhytteå att få vindkraft i alla riktningar. HN1 nordvästligriktning, HN2 sydvästlig, Dalkarsberget syd östlig och sydlig område HN6 Balsberget. Dessa områden kommer att omgärda hela sjösystemet med vindkraftverk. Sjösystemet är en viktig del för naturupplevelser, rekreation och båtliv. Dessa höga verk påverkar denna gamla järnbruvsbygd med fornlämningar från 1800 talet och kommer att ge ett icke önskvärt inslag i det fina kultur, rekreations- och friluftsområdet Silfhytteå, med dess historiska anor. Hela detta område har idag friluftsliv för cykling, båtliv, kanoting och vandring. På vintern är Pråmleden plogad skridskobana mellan Edskens camping och Stjärnsund.

Hedemora kommun skriver i sin plan att man skall främja turismen. Hela detta område består av naturturism som Intresseföreningen Pråmleden försöker utveckla till en Hållbar Besöksnäring i enlighet med intentionerna hos Biosfärsområdet Älvlandskapet Nedre Dalälven.

Norns Bruks samfällighetsförening 2025-06-30

Vi har tagit del av förslaget till vindbruksplan på Hedemora kommuns hemsida och vill lämna våra kommentarer. Vi är Norns Bruks Samfällighetsförening som består av 6 enskilda fastighetsägare som via samfällighetsföreningen äger och förvaltar byggnadsminnet Norns Bruk.

Vi ser med tillfredsställelse att våra synpunkter i remissvar 2023-09-13 på det dåvarande förslaget har beaktats i formuleringen som rör undersökningen av område HS.8, Oxbacksberget. Vi välkomnar att det slås fast att ”utsikter från bruksområdet inte ska störas och att vindkraftverk inte får synas”. Vi vill gärna poängtera att även hörselintryck skulle vara skadliga för kulturmiljön och den totala upplevelsen av bruksmiljön. Vi har många besökare under ett år; bara på midsommardagen skattar vi att antalet var omkring 800. När vi pratar med våra besökare återkommer ofta ordet ”rofylt” och vi menar att det finns ett stort värde i att vi alla värnar om det.

Eftersom det redan pågår en tillståndsärende för vindkraft i området ”Trollugnsberget” i Smedjebackens kommun, där de 300m höga verken kommer att synas från bruksområdet, kan vi inte nog understryka vikten av att undvika

Noterat.

<p>inringningseffekter, om detta projekt blir av. Vi noterar att detta nämns i vindbruksplanen.</p>	
<p>Arbetsgruppen mot vindkraft i Hedemora kommun 2025-06-30</p>	
<p>Allmänt Det finns redan 18 vindkraftverk inom 3 områden i Hedemora kommun, vilket vi anser är mer än tillräckligt. Vi tycker dock att det är positivt att kommunen gör en grundlig undersökning av förutsättningarna för vindkraft i kommunen och att allmänheten får möjlighet att framföra synpunkter. Vi ser i granskningsversionen att inkomna synpunkter har beaktats, dock ej i alla avseenden vilket vi kommer att kommentera i yttrandet.</p> <p>Skyddsavstånd Under samrådet framkom ett stort antal synpunkter om att skyddsavståndet är för kort. Detta har inte tagits hänsyn till i granskningsversionen. Vindkraftverken är högre idag och hänsyn måste tas till den nya forskning som nu kommit, där forskarna är kritiska till att bygga vindkraftverk så nära som 1 km från bostäder (P4 Västmanland 2025-05-24). I vindbruksplanen är avståndet ännu kortare, 800 m. För att boendemiljön ska bli dräglig behöver avståndet ökas på betydligt (minst 10 x höjden)! Om det då inte är möjligt att få in lämpliga områden för vindkraft visar det med stor tydlighet att Hedemora är för tätbebyggt för att rymma fler vindkraftsindustrier.</p> <p>Ljud Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för vägledning av hur miljöbalken ska tillämpas för buller utomhus. Ny forskning ifrågasätter deras senaste rapport "Ljud från stora vindkraftverk" på grund av att den utgår från föråldrad forskning och innehåller felaktigheter. I Naturvårdsverkets rapport hävdar man att större vindkraftverk inte medför högre ljudnivåer, vilket strider mot grundläggande fysikaliska principer, större rotorblad och högre torn innebär att mer rörelseenergi överförs till atmosfären, vilket leder till ökad ljudemission särskilt i låga frekvenser. (P4 Västmanland 2025-05-24). En grupp forskare från Uppsala universitet och Högskolan i Gävle har gjort fältmätningar och funnit att vindkraftverken avger betydligt högre nivåer av infraljud än vad man tidigare utgått från (Epoch times 2025-01-16). De har tagit fram en helt ny modell, SoundSim360, som med precision kan beräkna nivåerna av buller över alla frekvenser inkl infraljud och kan simulera hur ljud sprider sig över stora områden. SoundSim360 tar även hänsyn till nivåskillnader, luftfuktighet och marktemperaturer, vilket den av Naturvårdsverket rekommenderade metoden Nord 2000 inte gör. Forskarna menar också att den forskning som säger sig visa att infraljudet inte har några hälsoeffekter har brister. De har sett indikationer på att det påverkar hälsan.</p> <p>Vi vill påtala att 40 dB(A) inte är en tyst miljö och att denna gräns inte skyddar från ljudstörningar. Vi anser att ljudstörningar på flertalet ställen förminskas i vindbruksplanen. Detta trots att en mycket stor del av yttrandena just betonar värdet av en tyst miljö och bland annat</p>	<p>Allmänt Noterat</p> <p>Skyddsavstånd Då skyddsavstånden är beroende från fall till fall har Hedemora kommun valt ett generellt minsta skyddsavstånd. Samtliga riktvärden för vindkraftverk måste uppfyllas vilket innebär att avstånd kan variera.</p> <p>Ljud Noterat.</p> <p>40 dB(A) är som ni skriver inte en "tyst" miljö däremot är det en låg bullerpåverkan. Riktvärdet 40 dBA gäller vid bostadsfasad i friluftslivsområden är riktvärdet 35 dBA. Riktvärdena för vindkraftsbuller är betydligt lägre än vad riktvärdena för vägtrafiken är.</p> <p>Hälsoaspekter Hedemora kommun har justerat vindbruksplanen med källor och tydliga källhänvisningar.</p> <p>Blinkande ljus På sidan 29 står det om skuggning och ljusreflektion, det kan ske en stressreaktion hos människor av de roterade skuggorna.</p> <p>Påverkan på mark och vatten Då vindbruksplanen endast är vägledande har kommunen inte kunnat gå in på djupet för varje område. Vid en eventuell vindkraftsetablering ska påverkan på mark och vatten utredas under tillståndsprocessen, som regleras enligt miljöbalken. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för den typen av verksamhet.</p> <p>Naturvärden Hedemora kommun reviderar avsnittet och lägger till information om UNESCO biosfärsområde.</p> <p>Avståndet på 100 meter från sjöar är baserade på strandskyddet. Såsom tidigare är nämnt så varierar avstånden utifrån den vidare utredningen.</p> <p>I tabellen på s. x framgår det att naturreservat, natura 2000 områden och naturvårdsområde har fått klass 3 i den geografiska analysen.</p> <p>Kulturmiljö</p>

anger lugnet och tystnaden som ett huvudskäl för valet att bo på landsbygden. Buller från vindkraftverk i miljöer som är tysta för övrigt är störande långt under gränsen på 40 dB(A) som vindkraftsbolag och myndigheter rättar sig efter. En översyn av formuleringarna i vindbruksplanen bör göras så att detta kommer fram tydligare

Hälsoaspekter

På sid 21 står: ”Utifrån vetenskapliga studier har det dock inte framkommit stöd för att buller från vindkraftverk vid dessa nivåer orsakar någon annan, mer allvarlig, hälsopåverkan”. Vi undrar vilka studier, referenser saknas här. Dessutom känner vi till flera studier där man sett indikationer på en negativ påverkan på hälsan. Här följer ett par exempel:

Eftersom det amplitudmodulerade ljudet från vindkraftverk ligger obehagligt nära hjärtfrekvensen har forskare börjat intressera sig för om det kan finnas något samband mellan ökningen av kardiovaskulära sjukdomar och att människor numera dygnet runt utsätts för vindkraftsbuller. En dansk forskargrupp har undersökt sambandet mellan vindkraftsbuller och förmaksflimmer. I undersökningsgruppen ingick 28 371 sjuksköterskor av vilka 13% bodde inom 6 km från vindkraftverk. Av dessa var 5% utsatta för bullernivåer över 25 dB(A). De sjuksköterskor som hade bullernivåer över 20 dB(A) löpte 30% större risk för förmaksflimmer än de som hade bullernivåer under 20 dB(A). (Bräuner et al 2019)

En dansk-svensk forskargrupp, med bland annat professor Kerstin Persson Wayne, Göteborgs universitet, har efter studier kommit fram till att buller från vindkraftverk kan orsaka sömnstörningar för personer boende inom 1-2 kms radie från verken. Vid lab-experiment, då försökspersoner utsattes för simulerat vindkraftsbuller, såg man att särskilt REM-sömnen förkortades. (Smith et al 2020). Sömnen är viktig för återhämtning psykiskt och fysiskt.

Vi vill återigen betona att det som står i Naturvårdsverkets riktlinjer om hälsoeffekter baseras på föråldrad forskning. Hänsyn bör tas till nyare forskningsrön och omformulering behöver göras i vindbruksplanen beträffande hälsoeffekter.

Blinkande ljus

Vi har i tidigare yttrande påpekat att det saknas beskrivning av vad det högintensiva, blinkande ljuset kan ha för konsekvenser. Enligt samrådsredogörelsen (s 43) skulle komplettering göras gällande vilka risker som finns för hälsa och miljö kopplat till vindkraftverkens varningsljus, men det saknas fortfarande.

Påverkan på mark och vatten

Fler redogörelser för vilka konsekvenser för mark och vatten än ev påverkan på befintliga markföroreningar bör tas med här. Hur påverkas hydrologin och ev vattentäkter av de omfattande ingreppen i naturen vid en vindkraftsetablering? Det finns flera sjöar och vattendrag i kommunen i Dalälvens tillrinningsområde, vad man tillåter i dem påverkar allt nedströms ända till utflödet i Östersjön.

Noterat.

Buffertzoner

Vindbruksplanen är endast ett vägledande dokument. Det ska ge underlag för politiken att fatta beslut i samband med det kommunala vetot. Vindkraftsbolagen kan ansöka om tillstånd på samtliga platser i kommunen oavsett om de är utpekade i vindbruksplanen eller ej.

Vindbruksplanen ger kommunens ställningstagande och de områden som vi bedömer är lämpliga, dock kan detta användas vid beslut för vindkraft som inte planeras inom de utpekade områdena.

Kulturmiljö

Ang. fåbodar har kommunen skrivit så här på s. 32:

I analysen har fåbodar undantagits och inte klassats som stadigvarande vistelse i analysen, det betyder inte att de saknar skyddsvärde men detta bedöms kunna utredas mer i detalj i en tillståndsansökan.

Under samtliga områden där fåbodar har berörts lyfter kommunen detta. Däremot ska de utredas vidare i tillståndprocessen.

Norra Hedemora

Noterat.

H.N.1 Del av Råberget och Åsbottnen med flera

Vindkraftsetableringen kommer utreda områdena ordentligt i tillståndprocessen.

I tillståndprocessen ska vindkraftsetablering även ta hänsyn till befintliga verk. Kommunen har i vindbruksplanen lyft inringningen som något extra viktigt att utreda vid etableringsprocessen.

Vindbruksplanen lyfter inringning i Falun och Sätters kommuner som tillsammans med H.N.1 området skulle kunna leda till en påtaglig störning i området.

H.N.2 Högåberget med flera

Noterat.

H.N.7 Svarttjärnsberget, Högberget och Sandgölsberget

Noterat.

Södra Hedemora

Noterat

H.S.2 Killingberget

Noterat.

Vi saknar även i granskningsversionen en analys av vilka kemikalier från vindkraftverken inklusive fundament som kan släppas ut i samband med etablering, drift och återställning när verksamheten upphör. Vetenskapliga studier visar att det finns problem med erosion från rotorbladen. Undersökningar pågår om de ämnen som finns i rotorbladen exempelvis bisfenol A, PFAS och mikroplaster kan ansamlas i miljön runt vindkraftverken och påverka människor och djur via vatten och föda. (Karlsson 2024, Epoch times 2025-06-24)

Hur kan kommunen ställa större miljökrav på bolagen vid byggnation, drift samt hur de ska ta hand om fundament och återställning av marken där vindkraftverk varit uppförda och hur man använder en för miljön ofarlig metod att destruera rotorbladen som är tillverkade av komposit?

Naturvärden

Under denna rubrik saknar vi information om att hela Hedemora kommun ingår i biosfärområde nedre Dalälven. Ordet biosfär betyder allt levande på jorden och den miljö det lever i. Biosfärområdena utses av Unesco.

Bland kommunens ställningstaganden (sid 68) står att en buffertzonen om minst 100 m från sjöar och vattendrag tillämpas vid vindkraftsetablering. Vi menar att det är helt orimligt att ha bortåt 300 m höga vindkraftverk endast 100 m ifrån sjöar och vattendrag. Det är ett alldeles för kort avstånd eftersom sjöar används för rekreation.

För naturreservat finns inget skyddsavstånd i vindbruksplanen, vilket vi ifrågasätter. På vissa platser går gränsen för utpekade områden dessutom alldeles intill naturreservat. Detta går tvärs emot syftena med att naturreservat bildas: "Naturreservat bildas för att skydda värdefulla naturmiljöer och sällsynta arter för den biologiska mångfalden. Det är också ett sätt att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv och fågelskådning." (s 12 i granskningsversionen). En grundförutsättning för detta är tystnad och fridfullhet. Att även djur påverkas negativt av vindkraftsbuller har visats i flera studier. Exempelvis har man påvisat ökade stressnivåer hos grävlingar boende inom en km från vindkraftverk och sett att örnnugglor lämnat sina hem i samband med vindkraftsetableringar. (Karlsson 2024) Ljud färdas långt och ett ordentligt respektavstånd mellan vindkraftsområden och naturreservat krävs därför, både för människors och djurs skull.

Kulturmiljö

I beskrivningen av riksintresseområden för kulturmiljövård (sid 13) saknas flera riksintresseområden som skulle påverkas negativt av en utbyggnad av vindkraft. Dessa bör läggas till. Särskilt viktigt är att Stjärnsund, Silfhytteå, och Norns bruk beskrivs eftersom de ligger i de delar av kommunen där de fyra områden som fortsatt pekas ut för vindkraft finns.

Vi saknar beskrivning av hur hänsyn ska tas till fäbodan. Fäbodan är ett värdefullt kulturarv. Både naturen runt om med betesskog och de gamla byggnaderna behöver bevaras för att kunna spegla hur fäbodbruket bedrevs. Störande buller från

Kommunen noterar fornlämningar. När det gäller djurarter kommer vindkraftsbolag genomföra en naturvärdesinventering. Kommunen rekommenderar att djurfynd som har setts av privatpersoner ska rapporteras in till artportalen.

H.S.3 Snöberget, Gransjöberget och Lapphällarna

Noterat.

Vindbruksplanen pekar inte ut H.S.3 som ett lämpligt område och det kommer fortsatt vara utpekade som ett olämpligt område.

H.S.6 Dammsjön & Kontorsknölen

Noterat.

Kommunen rekommenderar att alla fridlysta djurarter och artfynd rapporteras in till artportalen.

H.S.8 Oxbacksberget

Noterat.

Vid tillståndprocessen ska vindkraftsbolagen ta inringningseffekten i beaktning.

H.S.10 Fanomaberget och Stora Hagen

Noterat.

Vid eventuell framtida tillståndprocess kommer påverkan på närmiljön utredas ordentligt.

I vindbruksplanen lyfter Hedemora kommun risken för inringning om Trollungsberget blir till verklighet och det är av stor vikt att säkerställa att en etablering av H.S.10 inte får en inringande effekt på Norn samt att vindkraftverk inte syns från bruksmiljön som är värdefull i sin helhet och ska kunna upplevas ostörd.

Slutord

Noterat.

vindkraft hör inte hemma här utan förvanskar upplevelsen av historien. Flera fåbodar används och vårdas av fritidsboende.

Buffertzoner

På sid 68 står det ”Gränserna för de utpekade utredningsområdena är inte exakta. Vindkraftverk ska kunna uppföras i en buffertzon runt identifierade områden ifall förutsättningarna i övrigt vid en avvägning är de bästa.” Vi anser att det är en alltför vag formulering som ger utrymme för godtyckliga bedömningar. Om inte gränserna för de utpekade områdena är exakta, hur ska vi då kunna lita på vindbruksplanen?

Samarbete över kommungränserna

Det är viktigt att Hedemora kommun samarbetar över kommungränserna även när det gäller ansökningar om vindkraftsetableringar i angränsande kommuner; Avesta kommun beträffande projektet Garpenberg och projektet Trollugnsberget i Smedjebacken m fl. Även om verken kommer stå på andra sidan kommungränsen kommer de ändå att störa invånarna och djur i vår kommun både visuellt och bullermässigt eftersom verken med största sannolikhet kommer bli minst 300 meter höga.

Synpunkter på de olika områdena

Utifrån de 18 utpekade möjliga områdena för vindkraft återstår nu 4 som pekas ut som lämpliga utredningsområden. Vi lämnar här synpunkter både på områden som tagits bort och de som anses lämpliga i vindbruksplanen.

Norra Hedemora

Vi ser det som mycket positivt att de tidigare områdena H.N.3-7 tagits bort och inte pekas ut som lämpliga utredningsområden i granskningsversionen. Många synpunkter om negativ påverkan på boende, natur- och kulturvärden i närheten av dessa områden har beaktats och förts in i beskrivningarna av områdena. Detta gäller dock tyvärr inte H.N.1 och H.N.2 som fortsatt pekas ut som lämpliga utredningsområden, trots att ett stort antal yttranden med goda argument motsatt sig vindkraft i dessa områden.

H.N.1 Del av Råberget och Åsbottnen med flera

Fritidsboende vid Born och runt sjöarna Hornsjön, Häglingen och Långsjön skulle få stor negativ påverkan av vindkraft i det utpekade området. Fastigheter här skulle få verk endast 800-1000 m bort. Här är stora störningar bullermässigt och visuellt att vänta, i vindbruksplanen har dessa förminskats och texten behöver verklighetsanpassas. Boende på dessa platser rapporterar redan vissa ljudstörningar från verken i Riskebo som ligger längre bort.

Ängelsfors skulle drabbas av en omringning med två vindkraftsområden mycket nära, den effekten kvarstår trots minskningen österut av H.N.1. I Ängelsfors finns 30 hushåll som är fastboende och 40 fritidsboende. Ett stort antal bostäder i Ängelsfors får endast 800 m till H.N.1, och det finns redan störningar här från Riskeboverken som ligger 1600 m bort. Längre bort åt söder finns Tjärnäs som också bidrar till inringning. Här kan man vänta sig kumulativa

effekter vad gäller buller om vindbruksetablering sker i H.N.1, vilket inte heller nämns i planen.

Från Stjärnsund är det fri sikt över sjöarna Grycken, Fullen och Edsken upp mot bergen i H.N.1. Från stränderna där och ute på sjön skulle den fria delen av horisonten som nu finns mellan Tjärns- och Riskeboverken fyllas med ännu fler roterande verk och deras blinkande ljus.

H.N.2 Högåsberget med flera

Trots att ett stort antal yttranden (79 st) har motsatt sig etablering inom H.N.2 finns området kvar som utredningsområde. En rad skäl som talar mot en etablering i detta område har framförts.

Det finns fem naturreservat i nära anslutning till H.N.2. Snöberget och Kastjärnsberget ligger precis intill östra gränsen. Nära den södra delen av utredningsområdet finns Dammsjön, Flyttjesjön och flera småsjöar med skogar runt omkring som används för friluftaktiviteter av olika slag. I skogarna finns ett flertal rödlistade och särskilt skyddsvärda arter som kräver ostörda och sammanhängande livsmiljöer. Området ligger i direkt närhet till naturreservaten Älgsjöberget och Kastjärnsberget.

Det kommer bli störande i byarna Laggbacken, Hinshyttan och Östansjö som ligger nära södra delen av H.N.2.

Riskebo fåbodar ligger mitt i området och har redan störningar från Riskeboverken. Nya verk skulle kunna hamna 900 m bort enligt vindbruksplanen och ge en omringning. I texten står att det inte skulle medföra ökad störning, en obegriplig slutsats. Terrängen kanske kan göra att verk inte syns så väl, men hur skulle den kunna stoppa ljudet?

Bergen i området är höga och med ca 300 m höga verk kan man räkna med att de syns ända till Stjärnsund och på sjöarna Grycken-Fullen-Edsken. Bedömningen enligt vindbruksplanen att Stjärnsund inte skulle påverkas av en etablering inom H.N.2 är således orealistisk. Särskilt störande blir detta från den sydöstra delen av Gryckens stränder där många fritidshus finns.

H.N.7 Svarttjärnsberget, Högberget och Sandgölsberget

Som beskrivs i planen är detta område ej lämpligt på grund av att boende i byarna i dalgången redan är störda av de befintliga verken och skulle bli inringade om det tillkom vindkraftverk i H.N.7. Området ligger också mitt emellan de viktiga kulturmiljöerna Stjärnsund och Kloster, här bör läggas till att de är riksintressen för kulturmiljövården. Mitt i H.N.7 ligger Acktjärn som är ett utflyktsmål och i området finns fornminnen.

Södra Hedemora

Det är mycket bra att områdena H.S.1-7 och H.S.9 tagits bort och att de många synpunkter som påtalat negativa konsekvenser av vindkraft i dessa områden har beaktats. Vi ser dock påtagliga konflikter också för H.S.8 och H.S.10 som fortsatt pekas ut som lämpliga utredningsområden, se nedan

H.S.2 Killingberget

Det är mycket positivt att detta område inte längre finns med i vindbruksplanen. Som beskrivs i planen är boende här redan störda, både bullermässigt och visuellt av de 7 befintliga verken. Ev nya verk skulle dessutom bli synliga ner till dalgången. Det finns fornlämningar i området från en hytta i byn Eret och ett kalkbrott på berget mitt i det område som tidigare föreslagits som utökat vindkraftsområde. På Killingberget häckar fiskgjuse och vid Hummelbo-Dammsjön häckar storlom, båda dessa häckningar pågår sedan många år. Detta måste man ta hänsyn till, ifall fler förfrågningar skulle inkomma från vindkraftsbolag.

En utbyggnad av vindkraftverken på Killingberget skulle bli mycket störande i byarna Ingelsbo, Eret, Sindertäkten, Lerhyttan, Färjkarlsbo, Simonsbo och Bensåsen, alla med permanent bebyggelse, liksom i Bastmora och Høgtjärn med fritidsfastigheter.

H.S.3 Snöberget, Gransjöberget och Lapphällarna

Vid Lapphällarna i Garpenberg finns tydliga rester från vulkanutbrottet för ca 2 miljarder år sedan som gjort Bergslagen speciell för sina malmfyndigheter. Platsen har en historia som är väl värt att bevara.

Platsen är inte lämplig då byarna Jelken (Jälken) och Bensåsen skulle få ytterligare störningspåverkan. Friluftsleder och plats för rekreation skulle också påverkas. Vi anser att samexistens med vindkraft och vandringsleder inte är möjlig bland annat på grund av buller.

H.S.6 Dammsjön & Kontorsknölen

För 6800 - 3800 år f.Kr hade Sverige en atlantisk tid med varmt och fuktigt klimat. Under den atlantiska tiden utbreddes sig ädellövskogen ändå upp i södra Dalarna. Hässlen ligger ovanför högsta kustlinjen i sydlig sluttning och har givit förutsättningar för hasselbeståndet. Hässlen består av hasseln, nötkräkor, insektsarter och sällsynta örter. Hässlen har varit bebodd och brukat sedan 1600-talet av finska nybyggare. En plats för rekreation som skulle förstöras av en vindbrukspark.

H.S.8 Oxbacksberget

Norns bruk är ett kulturhistoriskt område av riksintresse. Bruket är beläget ca 3 km från de föreslagna 300 m höga vindkraftverken som definitivt kommer synas dit. Verken kommer även synas till sjöarna Stora Norn och Grycken där många äldre fritidsfastigheter är belägna.

I norra delen av detta område finns Matsbo och Sprättbo fåbodar. De höga vindkraftverken skulle komma alldeles för nära och förstöra ytterligare ett stort fåbodsområde i Hedemora kommun.

H.S.10 Fanomaberget och Stora Hagen

Vindkraftverken skulle omringa byarna Gränse och Sköttbo. Helt oacceptabelt! Vid byn Gränse finns fornlämningar med bl.a. en hytta.

I Gränse är minst två familjer boende som idkar ekologisk odling sedan lång tid. De skulle bli tvungna att flytta ifrån sina hem om deras by skulle omringas av vindkraftsindustrier.

Det finns rikligt med sumpskogar inom området. Där ska inte vindkraftverk uppföras, det skulle bli alltför störande för naturen.

Dessa vindkraftverk skulle också synas till Norns bruk som alltså skulle bli omringat av vindkraftsindustrier norrut och söderut, dessutom västerifrån om projekt Trollugnsberget på andra sidan kommungränsen blir av.

Slutord

Vi anser att den vindkraft som redan finns i kommunen är mer än tillräcklig och att de kvarvarande fyra områdena ska tas bort i sin helhet. Även för de områden som är kvar finns alltför stora konflikter. Exempelvis måste avstånd till boende tas i beaktan. Ett minimum på 3 km är viktigt för boenden och deras möjlighet för fortsatt god livskvalitet.

Det finns kommuner, t ex Åre, som under arbetet med att ta fram en vindbruksplan kommit fram till att det inte finns några lämpliga områden för vindkraft i kommunen. Nu har Hedemora kommun ett underlag att stödja sig mot för att inte peka ut några områden för vindkraft.

Referenser

Bräuner E, Jørgensen J, Duun-Henriksen AK, Backalarz C, Laursen J, Pedersen T, Simonsen M, Andersen, Z (2019). Long-term wind turbine noise exposure and the risk of incident atrial fibrillation in the Danish Nurse cohort. *Environment International*, vol 130, 104915. 10.1016/j.envint.2019.104915

Epoch times 2025-01-16. Infraljud från vindkraft befaras leda till hälsoproblem

Epoch times 2025-06-04. Ny studie bekräftar bilden av kontaminering runt vindkraftverk

Karlsson, H (2024). Vindkraft och hälsoproblem: Forskningsläget gällande effekter på människor och djur av exponering för ljudföroreningar, kemikalier och partiklar från vindkraftverk. Samhällsförlaget. <https://www.samhallsforlaget.se/wp-content/uploads/2024/02/KarlssonVindkraft-och-halsoproblem.pdf>

P4 Västmanland 24 maj 2025 Forskarens kritik: Bygg inte vindkraftverk nära bostäder – P4 Västmanland | Sveriges Radio

Smith M, Ögren M, Thorsson P, Hussain-Alkhateeb L, Pedersen E, Forssén J, Ageborg Morsing J, Persson Wayne K (2020). A laboratory study on the effects of wind turbine noise on sleep: results of the polysomnographic WiTNES study. *Sleep*, vol 43 (9), <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32211778/>

Yttranden företag

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Vattenfall Eldistribution AB, 2025-05-13	
Vattenfall Eldistribution AB noterar att tidigare yttranden har beaktats och har därmed inget mer att tillägga.	Noterat.
Kopparfors Skogar AB, 2025-06-17	
Yttrande Vindbruksplan som tematiskt tillägg till Hedemora kommuns översiktsplan 2030 Kopparfors Skogar AB vill bidra med en synpunkt angående Hedemoras kommuns granskningsversion för Vindbruksplan som tematiskt tillägg till Hedemora kommuns översiktsplan 2030. Kopparfors Skogar AB äger genom dotterbolaget Kopparfors Fastigheter AB ett större markinnehav i Mellansverige. Vi förvaltar drygt 282 000 hektar, varav knappt 229 000 hektar är produktiv skogsmark. I Hedemora kommun har vi ett markinnehav omfattande ca 8000 ha i den södra delen av kommunen Kopparfors Skogar stöttar omställningen till ökad andel förnybar energi genom att bidra aktivt i utvecklingen av nya vindkraftsparker och arrendera ut mark för vindkraftverk. Idag finns 155 verk på bolagets mark. Vår synpunkt gäller ett av de utpekade områdena i vindbruksplanen, H.S.10, vilket hamnar helt och hållet inom Kopparfors markinnehav. Vi är positiva till kommunens ställningstagande omkring detta område och det överlappar även ett område som vi själva valt ut som lämpligt för projektering av vindkraft. Vi har även noterat att delar av området överlappas av ett av kommunen utpekat stort opåverkade område. Något som vi tidigare ställt oss frågande till eftersom vi inte kan se att detta område skulle hysa några särskilt värdefulla naturvärden eller andra värden som beskrivs för det opåverkade området. Vi kan dock glädjande se att även kommunen i sin vindbruksplan nu ifrågasätter om detta område verkligen skall klassas som ett stort opåverkat område och att den saken bör utredas. Vi anser att en sådan utredning bör komma till stånd omgående och att man skulle förlora värdefull tid genom att invänta en omarbetning av hela översiktsplanen. För att kunna genomföra den för Sverige så viktiga omställningen till ökad andel förnybar energi behövs sådana här områden. Det vore synd om vi måste låta en projektör vänta i ytterligare flera år med att gå vidare och utreda områdets lämplighet för vindkraft.	Noterat. Arbetet med den nya översiktsplanen är redan i rullning där utredningen för det opåverkade området kommer tas i beaktning.
Vasa Vind, 2025-06-19	
Yttrande på vindbruksplan för Hedemora kommun Vindkraftsföretaget Vasa Vind önskar härmed att yttra sig om vindbruksplanen för Hedemora kommun.	Noterat.

Vasa Vind jobbar sedan 2008 med att bidra till den gröna omställningen i Sverige genom att utveckla, bygga, äga och förvalta vindkraftsparker. Bolaget äger och driver vindkraftsparker i Jämtland och Västerbotten som årligen producerar över 1, 4TWh – vilket motsvarar ungefär 1% av Sveriges samlade elproduktion eller drygt 4% av den del som produceras av vindkraft. För att bidra till ökad flexibilitet i elsystemet kompletterar vi våra vindkraftsanläggningar med solkraftsparker och energilager.

Vasa Vind välkomnar Hedemora kommuns arbete med framtagandet av vindbruksplanen som skapar vägledning kring hur vindkraften vägs mot andra intressen i kommunen. Vindbruksplanen är ett gediget dokument med saklig och faktabaserad information om vilka hänsyn som måste tas till andra intressen i samband med etableringen av nya vindkraftsparker. Vidare innehåller vindbruksplanen tydliga riktlinjer för vindkraftsprojektörer att förhålla sig till vid projektering av vindkraftsparker inom Hedemora kommun.

Vasa Vind uppskattar att Hedemora kommun pekar ut områden som är lämpliga för vindsbruk och den multikriterieanalys som ligger till grund för utpekandet. Som sägs i planen är inte alla förutsättningar för vart och ett av de utpekade områdena kända, och vidare utredningar behöver därför göras.

Av erfarenhet vet vi att det är många vindkraftsprojekt som initieras men aldrig kommer så långt som till en inlämnad tillståndsansökan på grund av att hinder framkommer som inte är kända i planeringsfasen. Vi tror därför att utvecklingen av vindkraft i kommunen bäst kan nås där en gedigen miljöprövning inom utpekade områden avgör vindkraftsparkens möjligheter att samexistera med befintliga värden och intressen. Därför uppskattar vi att Hedemora kommun överlåter till vindkraftsföretagen att ta fram detaljerat underlagsmaterial för tillståndsprövningen.

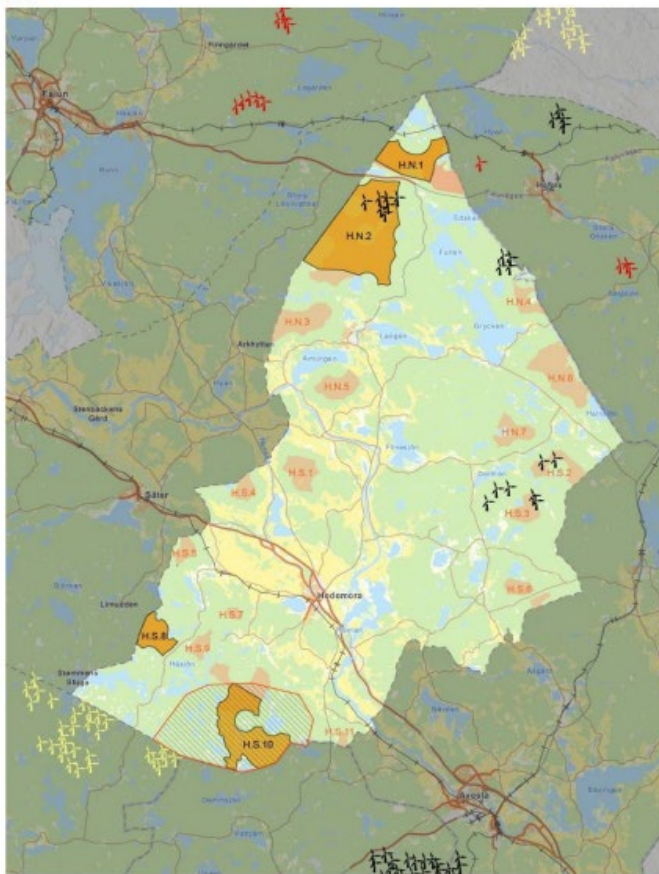
Vasa Vind utreder sedan tidigare möjligheterna för en vindkraftspark inom det utpekade området H.N.1 i kommunens norra del, samt inom angränsande områden i Hofors kommun. Projektet, som vi kallar Rummelberget, var ute på samråd med myndigheter och berörd allmänhet under senare delen av 2023 och första halvan av 2024. De utredningar som hittills genomförts bekräftar beskrivningen i vindbruksplanen, det vill säga att området har goda förutsättningar för vindsbruk.

I samrådshandlingen står att Hofors kommun ”har använt sitt veto” mot de delar av Rummelberget som ligger i Hofors. Det stämmer att Hofors kommunfullmäktige i maj 2024 beslutade att lämna sitt ställningstagande och säga nej till vindkraftsetablering i området Rummelberget. Eftersom någon ansökan aldrig lämnats in anser Vasa Vind att kommunfullmäktige fattade sitt beslut utan att ha tillräckligt underlag. Även tjänsteskrivelsen från tekniska chefen i Hofors kommun delar uppfattningen och rekommenderade i sitt beslutsunderlag att kommunen inte skulle göra politiska ställningstagande kring den föreslagna vindkraftsparken på

<p>Rummelberget vid tidpunkten, då förutsättningar inte var utredda.</p> <p>Vasa Vind ser fram emot att fortsätta utredningen av möjligheten till Vindkraft inom H.N.1 i nära samverkan med Hedemora kommun.</p>	
<p>Karlstad Modern Energy AB, 2025-06-19</p>	
<p>Karlstad Modern Energy AB</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modern Energy är en teknikkonsult grundad 2016 med inriktning på tekniska beräkningar och expertis inom utveckling av vindkraftsprojekt • Har deltagit i ett hundratal vindkraftsprojekt • Stöder systerbolaget Vindkraft Värmland AB i utveckling av nya vindkraftsprojekt • Har en unik egenutvecklad modell för detaljerad beräkning av vindresurs utan mätmast, med världsledande träffsäkerhet. En kort beskrivning av modellen finns på engelska i slutet av dokumentet. En forskningsrapport finns också här: https://wes.copernicus.org/articles/5/997/2020/ • Huvudfokus med vårt yttrande är vindresursen. Vi ser ofta beslut bli tagna på alldeles för grov information och vill därför dela med oss om vår syn på vindresursen i området då detta förstås är en avgörande parameter inom vindkraft. Vi kan även dela GIS data så länge det inte blir publikt. 	<p>Noterat</p>

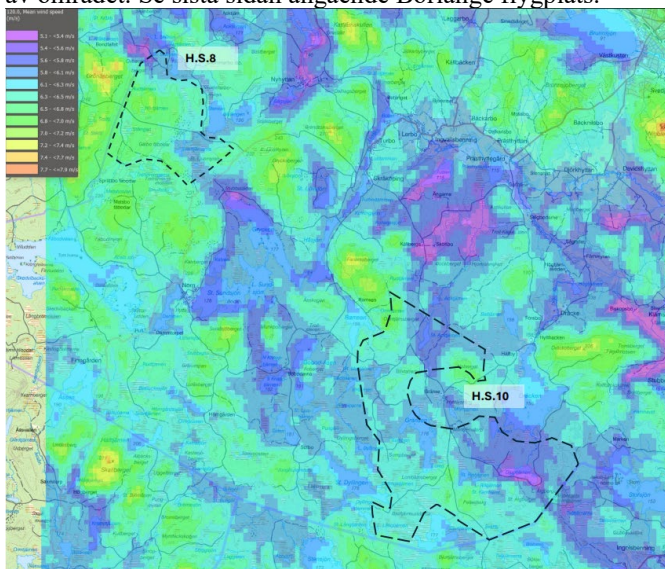
Utredningsområden till granskningskedet

- Lämpliga utredningsområden
- Ej lämpliga utredningsområden
- ✚ Ansökningar vindkraftsetableringar
- ✚ Avslag vindkraftsetableringar
- ✚ Befintliga vindkraftverk
- Opåverkat område

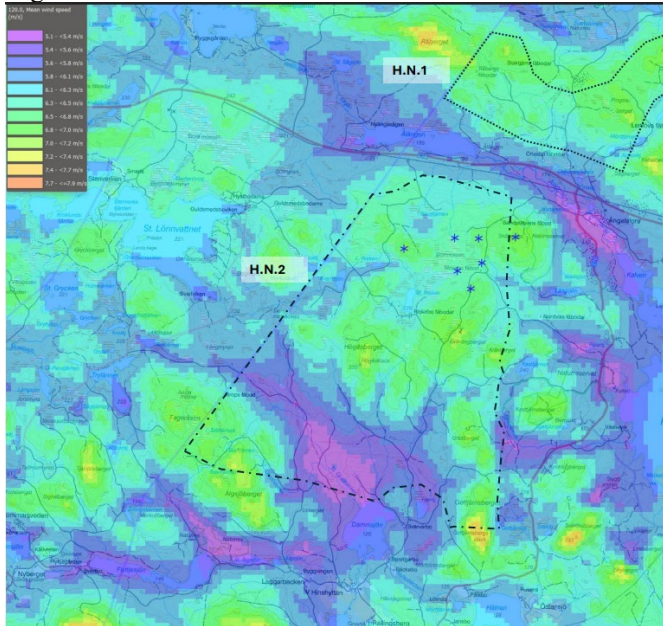
Utpekade utredningsområden till granskningskedet, Hedemora kommun.

H.S.8 är ett mindre område, men vindresursen är god i delar av området. Se sista sidan angående Borlänge flygplats.

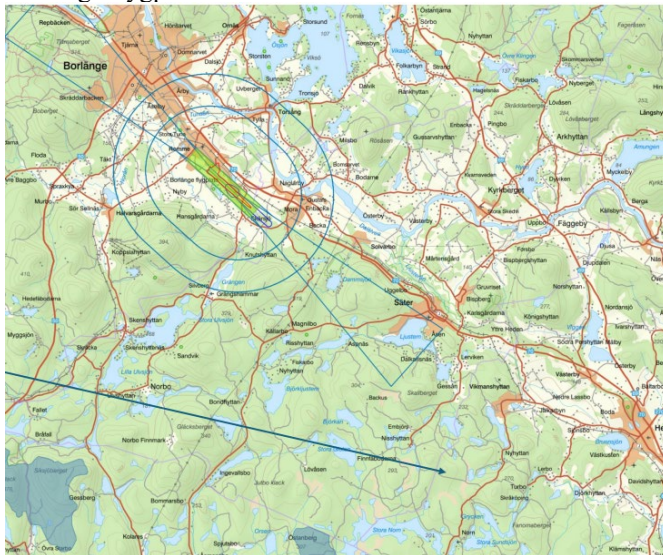
H.S.10 är ett stort område. Dock har stora delar låg vind och en del sjöar är inbakade i arealen.

H.N.1 har relativt god vindresurs förutom i den sydöstra delen. Positivt med närhet till stor väg samt närhet till elnät. Galmsjömyran fick avslag pga Försvarmakten varför problem med kumulativa effekter måste anses betydligt mer begränsad nu.

H.N.2 är ett stort område. Tar man bort området med existerande turbiner samt buffert till befintliga hus som dessutom behöver vara större om man ska bygga på flera sidor, så återstår endast områden med väldigt låg vind förutom några enstaka punkter med plats för någon enstaka turbin. Grävlingberget har två master. I norr är närhet till stor väg positivt.

Område H.S.8 kan vara problematiskt med höga objekt så nära inflygning till Borlänge flygplats. Har ni kollat med Borlänge flygplats?

Mellansvenska Handelskammaren, 2025-06-07

Yttrande över förslag till reviderad vindbruksplan för Hedemora kommun

Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Hedemora kommuns förslag till reviderad vindbruksplan. Som regional

Noterat

näringslivsorganisation verkar Mellansvenska Handelskammaren för att främja hållbar tillväxt, stärkt konkurrenskraft, en stark arbetsmarknadsregion och goda etableringsförutsättningar för företag i hela Gävleborg och Dalarna. Vi representerar 360 medlemmar inom skog, stål, tillverkning, teknik och besöksnäring. Våra medlemmar är mellanstora till största bolagen i vår region. Tillgången till fossilfri, stabil och konkurrenskraftigt prissatt el är en avgörande framtidsfråga för näringslivet – både för att driva och utveckla befintliga verksamheter och för att möjliggöra nya etableringar.

Dalarna och Gävleborg har en stark industriell struktur och ett växande behov av både el och effekt. Den gröna omställningen, med elektrifiering, digitalisering och klimatanpassning som drivkrafter, innebär att både dagens och framtidens företag är beroende av ett robust elnät som klarar att leverera och överföra el med låg klimatpåverkan till konkurrenskraftiga priser. Detta gäller inte minst verksamheter inom gruvnäring, verkstadsindustri, datacenter och klimatsmarta investeringar.

Redan idag har exempelvis Boliden och Ecodatacenter verksamheter i regionen med höga elbehov – och fler företag visar intresse för etablering, förutsatt att energiförsörjningen är tryggad. Det gäller inte bara Hedemora, utan hela Mellansverige.

Mot den bakgrunden ser vi att vindkraften, tillsammans med annan fossilfri elproduktion och utbyggd elinfrastruktur, har en viktig roll att spela. Det handlar inte enbart om enskilda projekt, utan om en bred utveckling där flera vindkraftsinitiativ – både större och mindre – planeras eller utreds i vår region, inklusive i Dalarna.

Den planerade vindkraftsparken i Garpenberg uppges kunna bidra med cirka 410 GWh el per år – ett betydande tillskott till det regionala energisystemet. I ett större perspektiv är det just summan av flera sådana satsningar som tillsammans kan bidra till att stärka elförsörjningen, minska klimatpåverkan och skapa förutsättningar för fortsatt industriell utveckling.

Enligt tillgängliga underlag är påverkan från projektet i Garpenberg på boendemiljö och naturmiljö begränsad, och platsen bedöms vara lämplig ur flera perspektiv. Vi menar att beslut om etablering bör grundas på sakkunniga bedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar som väger olika intressen på ett balanserat, rättssäkert och långsiktigt sätt.

Vi vill särskilt betona vikten av att kommunens energiplanering – inklusive vindbruksplanen – präglas av ett helhetsperspektiv. Det innebär att både lokala och regionala behov beaktas, liksom Sveriges nationella klimatmål och långsiktiga elförsörjningsstrategi. Kommunerna har en viktig roll i att väga in framtida samhällsbehov i sina beslut, även när det innebär viss lokal påverkan.

Vi uppmanar därför Hedemora kommun att:

<ul style="list-style-type: none"> • utgå från expertutlåtanden och tillgängliga miljöanalyser i bedömningen av lämpliga områden för vindkraft, • väga in det växande el- och effektbehovet i näringslivet i Hedemora, Dalarna och hela regionen, • se vindkraft och energiförsörjning som möjliggörare för fortsatt lokal och regional utveckling, • betrakta Garpenbergsprojektet som en del i en större strategisk energiplanering där kommunens roll är viktig, • säkerställa att processen är långsiktig, transparent och faktabaserad. <p>Vi ser positivt på att Hedemora kommun vill ta ansvar i energiomställningen. Det är en möjlighet att stärka kommunens attraktivitet, skapa nya arbetstillfällen och bidra till ett robust och hållbart elsystem för framtiden.</p>	
Njordr AB, 2025-06-30	
<p>Njordr AB lämnar härmed synpunkter gällande Granskning – Vindbruksplan för Hedemora kommun, specifikt gällande området, i och omkring, H.N.7 Svarttjärnsberget och Sandgölsberget. I samrådet september 2023 pekades H.N.7 ut som Möjligt vindkraftsområde.</p> <p>Njordr har sedan augusti 2020 utrett området i och omkring området H.N.7 och finner området mycket väl lämpat för vindkraft. I området är det goda vindförhållanden med bra förutsättningar för produktion av förnybar energi från vindkraft. I och omkring området H.N.7 är det få motstående intressen och området nyttjas för skogsbruk av markägaren.</p> <p>Dialogmöten har hållits med föreningsnätverk, Hedemora kommuns tjänstemän i Miljö och samhällsbyggnad och lokalpolitiker. Dialog har även förts med Länsstyrelsen. Flera besök har genomförts med representanter från såväl kommunen, Länsstyrelsen och lokala föreningar i och omkring området H.N.7, för studie av områdets förutsättningar och lämplighet för vindkraft. Njordr har undersökt området på båda sidor av östra delen av Husbyringen för möjlig etablering av vindkraft. Njordr har valt att vidare undersöka den östra delen utanför Husbyringen.</p> <p>Sammanfattning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det är bra vindar för god elproduktion. • Försvarsmakten inget att erinra i samråd. • Möjlighet till nätanslutning. • Befintliga infartsvägar och bra internt vägnät. • Skyddsavstånd 1000 meter till Husbyringen och Drottning Kristinas väg. • Minst 1000 meter till bostäder. • Klass 1 område (Energimyndigheten, Naturvårdsverket). • Mycket begränsad inringningseffekt och obetydlig på de flesta ställen längs väg 747 på grund av landskapets kupering och geografi och skog, se visualisering nedan. • Njordr anser att området H.N.7 är ett område som lämpar sig väl för vindkraft <p>Detaljerad information</p> <p>Nedan punkter ligger till grund till varför Njordr anser att området i och omkring H.N.7 är lämpligt för vindkraft.</p>	<p>Noterat.</p> <p>Hedemora kommun kommer inte lägga till eller ta bort områden efter granskning.</p>

Vindutvärdering: I och omkring H.N.7 blåser det bra. Njordr har låtit en vindkonsult utföra en vindanalys som bygger 20 års statistik och som beräknar en årsmedelvind till mellan 7,4 m/s – 8,2 m/s vid 200 meters höjd. Det är i detta sammanhang klart goda vindar som indikerar hög elproduktion.

Förnybar energiproduktion: I våra beräkningar för området i och omkring H.N.7, finns det möjlighet till produktion upp till ca 360 GWh/år av förnybar energi med vindkraft beroende på antal turbiner, turbinstorlek och layout. Det motsvarar den elenergi som förbrukades i Hedemora kommun 2023. Tillkommande elproduktion gynnar inte bara Hedemora kommun utan också den övriga regionen, till gagn för industri och arbetstillfällen.

Samråd med Försvarsmakten: Försvarsmakten har vid tidigare samråd inget att invända gällande Njordrs utredningsområde som är i och omkring H.N.7. Detta får anses som mycket fördelaktigt då det är utmanande att finna områden där Försvarsmakten inte har något att invända.

Nätanslutning: I dialog med nätägaren Vattenfall ser Njordr möjlighet att ansluta parken till elnätet via transformatorstationen i Horndal, vilket är fördelaktigt. Detta kommer att utredas mer och det kommer en separat prövning för nätägaren.

MSB & PTS: Har inget att invända mot utredningsområdet utifrån MSBs eller PTSs perspektiv.

Markägare: Njordr har mycket bra dialog med markägaren till området i och omkring H.N.7 för vidare utredning för vindkraft. Markägaren är Sveaskog.

Infartsvägar: Det finns flera befintliga infartsvägar på markägarens mark, söder ifrån väg 747 in till området H.N.7 vilket underlättar för projektering och byggnation. Befintliga skogsvägar inom utredningsområdet kommer i största möjliga mån användas för minsta möjliga påverkan i området.

Husbyringen: Föreslagna 1000 meters skyddsavstånd enligt granskningsversionen kommer att hållas.

Örn: Njordr har låtit fågelutredare inventera för örn våren 2023, i och omkring området H.N.7, och den samlade bedömningen är att det under 2023 inte förekom aktiva boplatser för kungsörn eller havsörn inom en radie av 2-3 kilometer från området i och omkring H.N.7.

Drottning Kristinas väg: Föreslagna 1000 meters skyddsavstånd enligt granskningsversionen kommer att hållas.

Avstånd till bebyggelse och LIS-områden: I granskningsförslaget anges 800 meter som skyddsavstånd, Njordr har minst 1000 meters skyddsavstånd till bebyggelse.

Opåverkade områden: Inom och omkring området H.N.7 bedriver markägaren skogsbruk samt H.N.7 ligger inte inom något utpekade opåverkat område.

Motstående intressen: I våra studier över området är det få motstående intressen, inga kända fynd inom arkeologi samt det kommer utredas om det finns höga naturvärden som skall undvikas vid projektering. Hänsyn till strandskydd kommer vidtas.

Övrigt: I granskningsförslaget anges att det ligger en inneliggande ansökan intill H.N.7 vid Högberget, men det finns ingen sådan ansökan eller projekt. Det är samma markägare som för H.N.7 som Njordr har tillåtelse att utreda.

Klass 1 Område: Utredningsområdet ligger i sin helhet inom Klass 1: Områden där möjligheter till samexistens bedöms finnas, inga kända konflikter sett ur ett nationellt perspektiv. (Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Underlag till den nationella strategin för en hållbar vindkraftsutbyggnad 2021-04-09)

Inringningseffekt: Gällande samhällena Dormsjö och Kättsbo vid väg 747. I samrådsunderlaget framställs att ett vindkraftsprojekt i området H.N.7 skulle ge en inringningseffekt. Njordr har låtit oberoende konsulter inom visualisering ta fram fotomontage för att visa att områdets geografi inte ger den inringningseffekt som befaras. Se montage nedan med en exempellayout 12 vindkraftverk med max höjd på 252 meter. (OBS! utformning av vindparken, turbinpositioner kan komma ändras efter resultat av utredningar av naturvärden, kultur m.m. men förväntas inte nämnvärt påverka resultatet).

Bilderna visar tydligt att det visuella intrycket från Kloster, Stjärnsund och Dormsjö är begränsat och att den så kallade inringningseffekten då till största grad uteblir.

Översiktskarta med H.N.7 och fotopositioner (röda punkter) för fotomontage

Kloster vid dammen

Foto Njordr

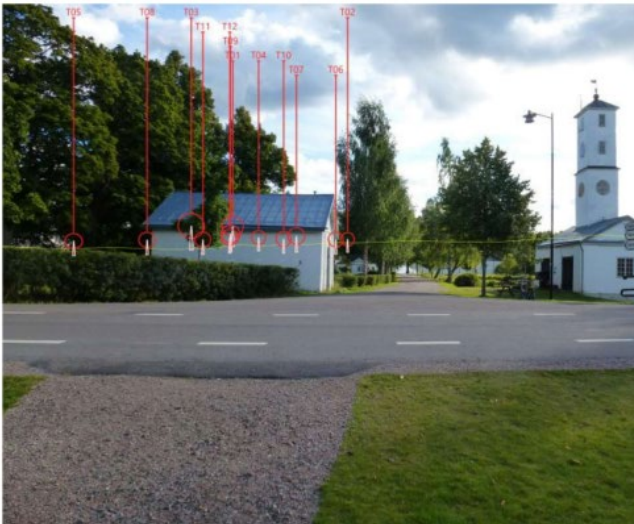
Kloster vid dammen med symboler för visualisering

Foto Njordr

Fotomontage Stjärnsund

Foto Njordr

Fotomontage Stjärnsund med symboler för visualisering

Foto Njordr

Väster om Kloster

Foto Njordr

Väster om Kloster med symboler för visualisering Foto Njordr

Fotomontage Dormsjö väg 747

Bildkälla Google Street v

Dormsjö väg 747 med symboler för visualisering

Bildkälla Google Street v

Kättsbo väg 734

Bildkälla Google Street

Kättsbo väg 734 med symboler för visualisering

Bildkälla Google Street

Kättsbo väg 734 med vy från samma punkt med rygg mot lada

Bildkälla Goog

Yttrande avseende granskningsförslag av Hedemora kommuns vindbruksplan

Vattenfall Vindkraft Sverige AB (nedan Vattenfall) har tagit del av granskningsförslag till Vindbruksplan för Hedemora kommun. Förslaget till Vindbruksplan är ett tematiskt tillägg till Översiktsplan 2030. Vattenfall har granskat förslaget, i vissa delar en mer omfattande granskning och i vissa delar mindre omfattande, och lämnar härmed synpunkter.

Samhällsplanering och utbyggnad av förnybar energi
Vattenfall tycker att det är positivt att Hedemora kommun arbetat fram ett förslag till Vindbruksplan utifrån ett identifierat behov av att få en övergripande planering och översyn över vindkraftutbyggnaden inom kommunen. Detta ligger i linje med den nationella målsättningen om fossilfri elproduktion, där regeringen har satt ett planeringsmål för den nationella elproduktionen på 300 TWh år 2045. En sådan ökning innebär en dryg fördubbling jämfört med nuvarande årlig elproduktion, för att möta den stora förväntade konsumtionsökningen för att elektrifiera främst industri och transporter som ett led i den gröna omställningen.

Dalarna har under lång tid och är fortfarande en stark industriregion, med hänsyn till bland annat gruvdrift, massa och pappersindustri, samt stålproduktion. För att industriomställningen ska ges möjlighet att accelerera behöver industrier få tillgång till fossilfri el till låga priser. Landbaserad vindkraft är det kraftslag som snabbast kan byggas ut för att möta det växande industribehovet till låga produktionskostnader, vilket bidrar till industrins fortsatta konkurrenskraft. På grund av detta förespråkar exempelvis Mellansvenska handelskammaren, som värnar om förutsättningarna för hållbar tillväxt och konkurrenskraft för företagen i Dalarna och Gävleborg, för en fortsatt utbyggnad av landbaserad vindkraft och en ökad andel ja till framtida elproduktion från regionens kommuner. Mellansvenska handelskammaren beskriver detta bl.a. i sina artiklar Myndigheter och kommuner lägger krokben för grön energi (2025-01-28) samt Energi sökes! (2024-10-10).

Vattenfalls ambition är att vara en långsiktig och pålitlig partner till industrin i strävan efter fossilfrihet, och utvecklar över tid gärna partnerskap med elintensiva bolag i kommunen och i regionen, som ett led i att tydliggöra den lokala och regionala nyttan med våra vindkraftsprojekt.

Yttrande

Utpekade områden

Vattenfall såg mycket positivt på det remissförslag av Vindbruksplanen som Hedemora kommun tog fram, vilken visade på en hög ambition om att införliva de nationella målen om fossilfri elproduktion. I granskningsversionen av Vindbruksplanen noterar Vattenfall att majoriteten av de föreslagna områdena för vindkraft ej längre bedöms lämpliga. Detta finner Vattenfall olyckligt då vår bedömning är att fler områden, än de nu utpekade, är lämpliga för vindkraftutbyggnad.

Noterat.

Under syfte och mål i granskningsversionen står det ” Framtida tillståndsansökningar kan ansökas om utanför de utpekade utredningsområdena och kommunen har då vindbruksplanen som stöd i beslutsprocessen. Kommunen har fortsatt rätt att använda sitt veto för att stoppa en vindkraftutbyggnad även om ett område är utpekad i planen. Varje utpekad område måste utredas vidare i en framtida tillståndprocess.”

Detta här formulerats om till antagande och det står nu under inledning s.4: ” Planen pekar ut områden som kommunen bedömer är lämpliga för vindkraftsetablering, däremot så kan framtida tillståndsansökningar ansökas om utanför de utpekade utredningsområdena.” & ” Kommunen har vid de fallen vindbruksplanen som stöd i beslutsprocessen. Vindbruksplanens utpekade områden är inte ett automatiskt ja till vindkraftsetablering utan kommunen har fortsatt rätt att använda sitt veto för att stoppa även om ett område är utpekad i planen. Oavsett vart, utpekad eller ej, ett vindkraftsbolag ansöker om tillstånd måste området utredas vidare i en framtida tillståndprocess, som sköts av länsstyrelsen.”

Kommunen ser över formuleringen i senare avsnitt.

Kommunen har reviderat så att det framgår att delar av H.N.6 ingår i det område som pekades ut i den regionala analysen.

Vid samtal med planarkitekt på Hedemora kommun (april 2025) framkom att Vindbruksplanen är ett vägledande dokument och att områden som ej pekas ut samt de områden som exkluderats från remissförslaget fortsatt kan vara lämpliga, men att det åligger vindkraftutvecklaren att motivera och beskriva områdenas lämplighet. Detta motsätts dock i granskningsförslaget då de områden som exkluderats från remissförslaget anges som ”Ej lämpligt utredningsområde”

Vidare kan man läsa i granskningsversionens avsnitt 3 ”Geografisk analys och ställningstaganden”: /.../Två områden i norra delen och två i södra delen av kommunen bedöms fortsatt som lämpliga utredningsområden efter samrådet. Övriga områden bedöms ha konflikter med andra värden som inte är förenliga med vindkraftsetableringar./.../

Vattenfall ser detta som olyckligt formulerat då djupare utredningar kan visa på att vindkraft även i övriga områden är förenlig med övriga värden/intressen. Dessa formuleringar riskerar att stänga dörren för vidare utredningar inom övriga områden, där vissa av områdena hyser stor potential för etablering av vindkraft. Vattenfall bedömer att områden som ej är utpekade samt områden som har exkluderats från remissförslaget kan genomgå djupare utredningar som kan påvisa områdenas lämplighet och att kommunen utifrån detta då bör ta ställning, utan att läsa fast sig i att de i granskningsversionen av Vindbruksplanen anges vara olämpliga utredningsområden.

Dock anges i granskningsversionens avsnitt 4 ”Lagstiftning och ställningstaganden” underrubrik ”Kommunens ställningstagande vid lokalisering och skyddsavstånd” följande: /.../Nya storskaliga vindkraftsetableringar ska i första hand koncentreras till utredningsområden som bedömts som lämpliga för fortsatt utredning./.../ Vattenfall anser detta motstridigt beskrivet i jämförelse till det som anges i avsnitt 3.

Vattenfall föreslår att detta ses över och formuleras om för en likriktad bedömning i slutlig version av Vindbruksplanen. Vattenfall föreslår att formuleringen ”Ej lämpligt utredningsområde” revideras till exempelvis ”Område där ytterligare utredning behövs för att lämpligheten ska kunna bedömas”.

Utredningsområde H.N.6 Hålsberget och Gräsbacken
Vattenfall har djupare granskat Vindbruksplanen utifrån område H.N.6 Hålsberget och Gräsbacken (benämns nedan H.N.6), vilket har exkluderats från remissförslaget. Vattenfall bedömer att utredningsområdet har goda förutsättningar för vindkraft.

I granskningsversionen anges nedan punkter som motiv för att exkludera H.N.6 som ett potentiellt område för vindkraft. Under respektive punkt lämnar Vattenfall synpunkter.

- Ej lämpligt utredningsområde. Vattenfalls synpunkter: Utöver de generella synpunkterna kring ”Utpekade områden” som är beskrivna ovan,

vill Vattenfall understryka vissa ytterligare faktorer som berör utredningsområdet Hålsberget och Gräsbacken specifikt. För det första, är utredningsområdet utpekade som Klass 1-område enligt Nationell strategi för hållbar vindkraftsbyggnad, framtagen under 2021 av Naturvårdsverket och Energimyndigheten, vilket innebär att området bedöms ha möjligheter till samexistens med vindkraft ur ett nationellt perspektiv. För det andra, är området till stor del även utpekade i Länsstyrelsen Dalarnas regionala vindkraftsanalys från 2024, där Länsstyrelsen bedömer att området har god potential för vindkraftsetablering. Sammanfattningsvis gör detta att slutsatsen om att området skulle vara ej lämpligt för vindkraft utifrån ett planeringsperspektiv blir särdeles svår att begripa.

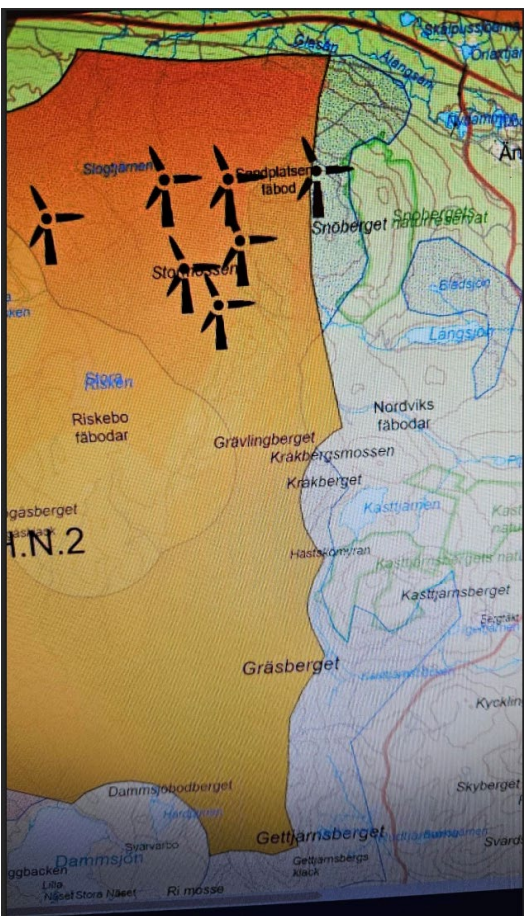
- Risk för inringning av Stjärnsund med omgivningar. Vindkraftverken i Tjärnäs i nordöst och Riskebo i nordväst tydligt syns över sjön Grycken. Vattenfalls synpunkter: Vattenfall delar inte denna bedömning, då angivna vindkraftparker och område H.N.6 har långa avstånd mellan sig. Vid Vattenfalls översiktliga granskning av synbarheten från angivna vindkraftparker och område H.N.6 så bedöms den kumulativa påverkan på landskapsbilden och synbarheten inte bli signifikant. Har en synbarhetsanalys gjorts inför denna bedömning eller vilka grunder baseras bedömningen på? Detta framgår inte i granskningsversionen och Vattenfall anser att en synbarhetsanalys bör ligga till grund för bedömningen innan ett sådant ställningstagande görs.
- Risk för störningar för boende längs med länsväg 749 bedöms som stor då landskapet upp mot Hålsberget och Gräsbacken är relativt flackt. Vattenfalls synpunkter: Dessa bostäder ligger enligt granskningsversionen ca 800 meter från område H.N.6. I granskningsversionens avsnitt 4 "Lagstiftning och ställningstaganden" underrubrik "Kommunens ställningstagande vid lokalisering och skyddsavstånd" anges att 800 meter som minsta skyddsavstånd ska gälla. I kommunens bedömning avseende område H.N.6 anges /.../Landskapet är öppet och sluttar ned mot bebyggelsen vilket ökar risken för störningar då buller färdas längre och synligheten ökar./.../ Vattenfall bedömer att samma skyddsavstånd avseende synlighet ska gälla alla bostäder och att således det angivna skyddsavståndet 800 meter bör gälla och att det inte är ett motiv för att exkludera område H.N.6.

Vattenfall bedömer även att riktvärdet för buller vid bostäder ska följa Naturvårdsverkets riktlinjer, vilket anges i granskningsversionens avsnitt 4 "Lagstiftning och ställningstaganden" underrubrik

<p>”Kommunens ställningstagande med hänsyn till omgivning”. Detta är dessutom praxis vid prövning av vindkraft enligt Miljöbalken. Med detta som bakgrund bedömer Vattenfall att inga övriga riktlinjer är nödvändiga avseende buller och att buller inte är ett motiv till att exkludera område H.N.6.</p> <ul style="list-style-type: none"> Området är inte utpekad i den regionala analysen för utbyggnad av vindkraft i Dalarna. Vattenfalls synpunkter: Detta är felaktigt. Större delen av område H.N.6 är utpekad i den regionala analysen. 	
--	--

Yttranden privatpersoner

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

<p>Yttrande 1, 2025-04-16</p>	
<p>Hej. Jag ser ingen kommentar om att min fäbod/fritidsboende är omnämnd i planen för H.N.2. Då den ligger väldigt nära området som ni ritat ut borde den tas i beaktning.</p> 	<p>Inom tillståndsprocessen ska vindkraftsbolagen ta hänsyn till omgivningen och utreda närmiljön ordentligt.</p>
<p>Yttrande 2, 2025-04-20</p>	
<p>Hej, Jag bifogar härmed mitt yttrande angående den föreslagna utbyggnaden av ytterligare vindkraftverk i Hedemora kommun. Som boende i Stjärnsund, vill jag uttrycka min</p>	<p>Yttrande mot utbyggnad av fler vindkraftverk i Hedemora kommun Noterat</p>

starka oro för konsekvenserna detta kan få för djurliv, natur, boendemiljö och turism i området.

Yttrande mot utbyggnad av fler vindkraftverk i Hedemora kommun

Jag motsätter mig en fortsatt utbyggnad av vindkraftverk i Hedemora kommun. Det finns redan 18 vindkraftverk i området, vilket innebär att kommunen redan tagit ett oproportionerligt stort ansvar i den nationella energiomställningen. En ytterligare etablering riskerar att få allvarliga konsekvenser för miljö, djurliv, boendemiljö och turism.

Hot mot djurlivet

Hedemora kommun är rik på biologisk mångfald, med skogar, sjöar och öppna landskap som hyser ett stort antal arter - bland annat fåglar, fladdermöss, lodjur, älg och andra känsliga däggdjur. Forskning visar att vindkraftverk kan ha betydande negativ påverkan på fågelliv, särskilt rovfåglar och flyttfåglar som riskerar att kollidera med rotorbladen. Även fladdermöss, som är viktiga för ekosystemet, påverkas genom tryckförändringar som leder till inre skador. Att bygga fler vindkraftverk i dessa naturliga miljöer är ett direkt hot mot den biologiska mångfalden i vår kommun.

Försämrad livsmiljö för boende

Jag har valt att bo i Hedemora, närmare bestämt i Simonsbo, Stjärnsund, just för den stillhet, natur och livskvalitet som området erbjuder. Vindkraftverk orsakar inte bara visuella intrång, utan även ljud- och ljusstörningar som påverkar människors hälsa och välmående negativt. Många boende nära vindkraftparker rapporterar sömnsvärigheter, huvudvärk och en konstant känsla av stress till följd av buller och blinkande ljus.

Negativ påverkan på turism och friluftsliv

Turismen är en viktig näring för Hedemora, med besökare som lockas av den orörda naturen, fiskevatten, vandringsleder och landsbygdens charm. En fortsatt utbyggnad av vindkraft riskerar att skada detta värde - inte bara genom ett förändrat landskapsutseende, utan också genom att göra områden mindre attraktiva för både turister och friluftsentusiaster.

Fakta och argument mot ytterligare vindkraftsutbyggnad

1. Ostabil energikälla - Vindkraft är väderberoende och levererar inte stabil elproduktion. Den kräver alltid kompletterande kraftkällor.
2. Begränsad livslängd - Vindkraftverk har en livslängd på 20-25 år, vilket innebär att de förr eller senare kräver rivning eller ersättning - med ytterligare miljöpåverkan som följd.
3. Avfallsproblem - Rotorbladen består av kompositmaterial som i dagsläget är mycket svåra att återvinna.
4. Bristande lokal påverkan - Boende har ofta liten möjlighet att påverka etableringen av vindkraftverk, trots att det är de som drabbas mest direkt.

Hot mot djurlivet

Tillståndsprocessen innefattar bland annat en utredning på naturvärden genom en naturvärdesinventering.

Försämrad livsmiljö för boende

Vindkraftverk har riktvärde på 40 dBA vid utomhusfasad det är det totala bullerpåverkan på vindkraftverk inom området. De har 35 dBA i friluftslivsområden även detta är den totala för samtliga vindkraftverk i området.

Bullerriktvärdet för vindkraftverk är lägre än det för biltrafik.

När det gäller störningar från ljusen på vindkraftverken är detta ett måste enligt trafikföreskrifter för att varna flygtrafiken om höga byggnadsverk. Skuggstörningar är något som i längden kan orsaka stressreaktioner. Det finns rättspraxis i Sverige som har etablerat att skuggbildningen inte får överskrida åtta timmar per år och 30 minuter om dagen vid bostäder, se avsnitt 3.9.1 – 3.9.2 i vindbruksplanen för mer information.

Negativ påverkan på turism och friluftsliv

Noterat.

Fakta och argument mot ytterligare vindkraftsutbyggnad

1. Noterat
2. Noterat
3. Noterat
4. Vindkraftsbolagen ska samråda med berörda sakägare i samband med samråd inom deras tillståndsprocess.
5. Regeringen utreder incitament för ekonomisk ersättning för boende i området.

Avslutande ord

Noterat

<p>5. Lågt lokalt ekonomiskt utbyte - Ekonomiska vinster tillfaller i regel externa bolag, medan de lokala konsekvenserna förblir.</p> <p>Avslutande ord Jag anser att Hedemora kommun redan tagit sitt ansvar för vindkraftsutbyggnaden. Att tillåta ytterligare etableringar är att äventyra vår unika natur, det rika djurlivet och livsmiljön för oss som bor här. Jag uppmanar därför kommunen att värna om långsiktig hållbarhet och livskvalitet genom att säga nej till fler vindkraftverk inom kommunens gränser.</p>	
Yttrande 3, 2025-05-03	
<p>Mejlkonversation</p>	<p>Yttrandet är en mejlkonversation som finns att begära ut. Hedemora kommun har i konversationen besvarat frågorna.</p>
Yttrande 4, 2025-05-06	
<p>Hej, <i>Angående tiden för granskning och möjlighet att lämna yttranden</i> Vi anser att informationen om granskningen varit alltför bristfällig och att tiden för att lämna synpunkter på granskningsförslaget därför behöver förlängas. Vi befarar att informationen helt gått många förbi, och särskilt fritidsboende som inte finns på plats i Hedemora under vinter-vår och t ex läser det lokala annonsbladet. Att informationen inte nått ut brett visas bland annat av att få personer närvarade vid granskningsmötena. Det är också troligt att många fritidsboende inte hade möjlighet att delta en vardag i april.</p> <p>Ytterligare ett skäl att förlänga granskningstiden är att Olle Söderström har slutat och hans ersättare inte kommer att börja förrän efter 31 maj. Det bör finnas någon att ställa frågor till gällande vindbruksplanen under granskningen.</p>	<p>Noterat.</p> <p>Hedemora kommun förlängde vid efterfrågan granskningstiden till den 30 juni 2025.</p>
Yttrande 5, 2025-05-20	
<p>Vi på fastigheten xx:xx motsätter oss alla planer på ytterligare vindkraftverk runt Stjärmsund, speciellt i området strax söder om Grycken.</p> <p>Redan idag har vi fått ett 10-tal snurrar i blickfånget. Kommer det nya verk närmare oss så kommer värdet på vår fastighet att rasa och lugnet att förstöras. Vi vill inte bo i ett industriområde med ständigt buller, blinkande ljus och skuggor från propellrar.</p>	<p>Noterat.</p>
Yttrande 6, 2025-05-26	
<p>We are discussing often in our village about the plans for windturbines around our lakes etc.</p> <p>Thank you for the offer however we who live here are unanimous in reaffirming our aversion to such disruption to our homes and the homes of many animals, plants etc. Gryckensjön is a well known bird breeding paradise where people come for peace and nature. It also damages our business, our guests come for a country nature experience and instead find more and more wind turbines as if they are in the city.</p>	<p>Future wind power companies are responsible for investigating the area thoroughly. In the investigation, they look at wildlife, among other things.</p>

<p>It's easy to imagine how going out for a canoe trip only to have blinking lights from the windturbines etc. We deeply value the peace and non-cityness of Stjärnsund and the surrounding area. We have enough wind turbines disturbing it.</p> <p>Thank you kindly for your humane consideration of how this affects all of our lives.</p>	
<p>Yttrande 7, 2025-05-27</p>	
<p>Hej!</p> <p>Jag framförde vid ett tidigare möte mina åsikter över etablering av ytterligare vindkraftverk intill samhället Långshyttan. Men känner jag måste skriva några rader angående detta. Vad jag förstår så är HN3 inte aktuellt enligt er men däremot HN1 samt HN2. Vad gäller HN1 nämnde jag även då vid förra årets möte att det känns som det mest lämpliga området då det ligger närmare de etablerade verken samt vid E16. Sedan var vindarna inte lika gynnsamma där enligt de som önskade etablera som vid HN2 men det känns som det får de räkna på, vi kan inte sälja ut oss helt för vindkraften. Vad gäller HN2 så känner jag en oro över hur det kommer påverka barnfamiljer och arbetares attraktion till att flytta till och etablera sig i Långshyttan. Jag tog förra året fram en enkel bild över hur det skulle kunna bli och se ut med en nyetablering av vindkraftverk. Verken som idag dryga 290 meter höga är 100 meter högre och avsevärt bredare än de för ett antal år sedan byggdes. Det är en stor skillnad. De som står där idag skymts till viss del av berg som gettjärnsberget och gräsberget.</p> <p>De ny kommer däremot inte skummas av några berg utan står där i hela sin prakt på rad. Det blir med deras vingspann som en vägg som sträcker sig 300 meter upp i luften. Vid Lången där jag själv bor ligger 109 meter över havet. Gettjärnsberget samt Gräsberget sträcker sig 275 meter över havet. Vilket innebär en nivåskillnad på 166 meter.</p> <p>Står man då nere vid Lången och tittar över naturen kommer vindkraftverken alltså nästan sträcka sig 2 gånger så högt över bergets topp som topparna på bergen gör idag. Det är INGEN liten påverkan av av boendemiljön och den natursköna vy som ändå finns här idag.</p> <p>Jag kommer nog personligen överväga om jag över tid kommer planera att bo kvar här. Sedan känns våra tankar på att eventuellt bygga attraktiva boenden i området mer avlägset än innan då som sagt attraktionsvärdet att bo i Långshyttan kommer försämrats än mer. Vi vill väl kunna ha ett attraktivt Hedemora Kommun dit folk inte väljer att arbetspendla utan snarare en kommun man väljer att bo i och i värsta fall arbetspendlar ifrån.</p>	<p>Noterat.</p>
<p>Yttrande 8, 2025-06-01</p>	
<p>Yttrandet innehåller endast bilder.</p>	<p>Yttrandet innehåller bilder, de finns att begära ut.</p>
<p>Yttrande 9, 2025-06-09 + 14, 2025-06-26 + 28, 2025-07-03</p>	

Petition till Hedemora kommun - Stoppa fler vindkraftverk i Stjärnsunds områden Juni '25 Värna om naturen, hälsan och landskapet

Ingress

Vi som bor i och omkring Stjärnsund i Dalarna värnar vår tystnad, natur och biologiska mångfald. Planerna på att installera ännu fler jättelika vindkraftverk (200–300 m höga) oroar oss starkt. Tidigare etableringar har visat allvarliga effekter – och nya väntar. Därför kräver vi: Inga nya vindkraftverk förrän alla risker och alla miljömässiga och ekonomiska konsekvenser är utvärderade.

Våra argument – med tunga källor

1. Natur blir industrilandskap – bygdens själ och turism hotas

- Naturvårdsverket påpekar att vindkraft påverkar landskapsbilder, tystnadsvärden och rekreativmiljöer naturvårdsverket.se.
- Trots viss forskning (Vindval) som visar att turism inte alltid påverkas negativt, är den visuella förändringen mest störande där landskapets identitet och friluftsliv är centralt – som i Stjärnsund naturvårdsverket.se+1 naturvårdsverket.se+1.
- Vi ser det inte som en förnyelse – utan som en risk som kan skrämja bort naturturism och hota byns turistattraktion.

2. Fåglar och fladdermöss drabbas hårt

- Enligt vindkraftsforskningen Vindval dör normalt 5–10 fåglar per verk och år, men i fågelrika områden som Stjärnsund kan det vara upp till 60 fåglar/verk/år naturvårdsverket.se+2 naturskyddsforeningen.se+2 naturvårdsverket.se+2.
- Fladdermöss påverkas särskilt svårt – i genomsnitt 10–15 per verk/år. Deras reproduktionstakt gör dem extra sårbara naturvårdsverket.se+2 naturskyddsforeningen.se+2 naturvårdsverket.se+2.
- Även hotade rovfåglar, fiskgjuse, tjäder och lappuggla finns i trakten – och riskerar att decimeras

3. Infraljud – en växande hälsorisk

- Forskare från Högskolan i Gävle mäter nu infraljudsnivåer nära turbiner – och man ser tryck i öron, migrän, sömnstörningar och stress hos människor samt djur naturskyddsforeningen.se+3 ilmatar.com+3 vindkraftskurs.se+3 hig.se+1 thl.fi+ 1.
- Människor har rapporterat ökad stress, huvudvärk, illamående och tinnitus – utan att nivåerna överskrider befintliga bullergränser.
- Tydliga riktvärden för infraljud saknas i Sverige – forskning pågår, men beslut tas nu naturvårdsverket.se+10 hig.se+10 stm.fi+10.

4. Gift-utsläpp från rotorbladen

- Rotorbladen tillverkas av epoxy/plast med Bisfenol A (BPA) – ett hormonstörande ämne.

Ingress

Noterat.

Vindkraftsbolag ansvarar för att göra en gedigen utredning för det område de är intresserade av. I den utredningen utreds bland annat miljömässiga konsekvenser.

Våra argument – med tunga källor

1. Natur blir industrilandskap – bygdens själ och turism hotas

Vindbruksplanen lyfter att landskapet påverkas och att det är av stor vikt att vindkraftsbolag utreder påverkan på landskapet.

Noterat.

2. Fåglar och fladdermöss drabbas hårt

Det är beklagligt att fåglar dör.

För att få den korrekta bilden av andelen fåglar som dör på grund av kollision av vindkraftverk behöver vi däremot titta på andra områden där fåglar dör:

- kollision med vindkraftverk är det omkring 15 000 till 45 000 fåglar per år.
- Andelen fåglar som dör på grund av trafiken är det 6-7 miljoner årligen i Sverige och
- ungefär 800 000 fåglar dör i kollisioner med fönsterrutor, av kraftledning och oljeutsläpp varje år

(<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/vanliga-myter-om-vindkraft/>).

Det finns alternativ för att minimera påverkan på fladdermöss, detta genom en så kallad ”stoppreglering” där vindkraftverken stoppas vid tillfällen då risken att skada fladdermöss är särskilt hög (<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/vanliga-myter-om-vindkraft/>). Detta är något som vindkraftsbolagen bör utreda i samband med att naturvärdesinventeringar görs där det då kommer fram om det finns fladdermöss i området.

3. Infraljud – en växande hälsorisk

Noterat.

4. Gift-utsläpp från rotorbladen

Noterat.

Våra krav:

Noterat.

Sammanfattning

Noterat.

<ul style="list-style-type: none"> • När bladens yta slits av varierande väder bildas mikroplast som sprider BPA-utsläpp till mark och vattenmiljö. • En internationell Wind-Watch-rapport menar att varje turbin kan sprida upp till 20 kg BPA/år – vilket utgör en potentiell risk för Stjärnsunds vattendrag och våtmarker. EFSA:s nya gränsvärde (0,2 ng/kg kroppsvikt) visar att bara några gram BPA fördelat på miljontals liter vatten kan överstiga säkra gränser. 📄 Läs mer: Wind-Watch: Bisphenol A-utsläpp från vindkraftsblad Även om BPA bryts ned inom dagar till veckor, innebär kontinuerliga utsläpp ett allvarligt långtidshot mot ekosystem, våtmarker och dricksvatten. Detta är en potentiell miljörisk som kräver att flera utredningar genomförs innan fler turbiner godkänns. <p>Våra krav:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omedelbart stopp för planerade vindkraftsetableringar i och kring Stjärnsund 2. Oberoende vetenskapliga studier innan beslut – om påverkan på fågelliv, infraljud, BPA-utsläpp och landskapsbild 3. Tillämpa försiktighetsprincipen – skyddsavstånd till djurliv, bebyggelse och känsliga landskap 4. Lyssna på lokalbefolkningen – vi har rätt att medverka i beslut som påverkar vår by och framtid <p>Sammanfattning Vi är inte emot förnybar energi – men vi kräver en hållbar och ansvarsfull utbyggnad. I Stjärnsund riskerar vindkraften att slå undan fötterna för natur, hälsa och turism. Klarlägg riskerna – innan beslut tas.</p>	
Yttrande 10, 2025-06-12	
<p>Hej! Vill härmed invända mot tänkt vindkraftsområde H.S.10 vid Dräcke. Där ligger Dräcke hyttområde med brukshistoria från tidigt 1500-tal. Det bor några bofasta i området idag samt ett par fritidshus. Området med fritidshus vid Dräcke Hällby skulle i så fall nästan bli omringade. Där finns idag ett rikt djur- och naturliv med betande djur som håller landskapet öppet mot vattnet. Med ljudstörningar som kan färdas över vattnet samt de oåterkalleliga sår i det brukshistoriska landskapet gör det olämpligt för en vindkrafts etablering här. Det estetiska uttrycket i detta relativt orörda kulturhistoriska landskapet skulle för all framtid vara borta, därför vill jag att man tar det i beaktande vid vidare utformning av vindbruksplanen.</p>	<p>Noterat.</p>
Yttrande 11, 2025-06-23	
<p>Hej! Efter att ha tagit del av granskningshandlingarna har jag följande synpunkter. H.S. 3 Bra att området tagits bort från förslaget med tanke på hur det skulle påverka de boende i Jälken och Bensåsen, samt friluftslivet och vandringsleden Bensåsleden. Även om det i dag går att samexistera med befintliga verk kan det bli en utmaning att locka människor att bo och besöka området om fler verk placeras där. Med tanke på gruvans expansion, där stora områden behövs för gruva, dammar och täkter m.m, är det viktigt att värna de här äldre byarnas</p>	<p>H.S. 3 Noterat.</p> <p>Vindbruksplanen revideras och lägger till ytterligare information om byarna Jälken, Bensåsen och Högtjärn.</p> <p>H.S.6 Noterat, kommunen tackar för att ni har uppmärksammat felskrivningen och revider så att det hänvisas till Högtjärnsklack.</p>

unika kulturmiljö och samtidigt vara rädd om de rekreationsområden och vandringsleder som finns i Garpenberg.

Under rubriken som tar upp kulturmiljön (sid. 48) hade det gärna fått framgå att byarna Jälken, Bensåsen och Högtjärn har en särskild kulturhistoria och räknas till södra Dalarnas finnbygder, eftersom finska bosättare byggde upp dessa byar från 1600-talet och framåt. Området historia har bland annat lyfts fram i litteraturen av lokala författaren Vilhelm Johansson, samt f.d. talmannen Ingegerd Troedsson.

H.S.6

Bra att hänsyn tagits till närheten till naturreservatet Hässlen (som genomkorsas av en vandringsled), kulturmiljön vid Garpenbergs gård och det övriga friluftslivet i området. Det bör dock vara en felskrivning att det hänvisas till vindparken Tjärnäs på sidan 55. Bör avse Dalavinds park Högtjärnsklack?

Gällande det alternativa utredningsområde som inkommit som förslag är det bra att underlaget lyfter risken för omringning av Jälken, samt påverkan på byarna Ljusfallet och Bensåsen. Av samma skäl som lyfts under H.S. 3 ovan. Även om Bensåsleden inte går genom det föreslagna området kommer verken bli synliga (och hörbara) från leden, som då får verk på båda sidor, vilket kan påverka upplevelsen negativt. Garpenbergs hembygdsförening förvaltar även en led som heter Konnsjöleden, som används av de som går till besöksmålet Morfars ort från Konnsjön i Avesta kommun. (Eftersom den leden är kortare än 10 km ligger den inte i Lantmäteriets karta, men finns däremot i Naturkartan under Hedemora kommun). Konnsjöleden går mycket nära det föreslagna området och blir i allra högsta grad påverkad om det förverkligas. Företaget som föreslår detta område vill dessutom att det ska fortsätta in i Avesta kommun och som helhet blir påverkan mycket stor på området runt Konnsjön, som idag är ett välbesökt friluftsområde både p.g.a. Morfars ort och ängarna vid Stora Konnsjön. Just nu pågår dessutom ett Leaderfinansierat projekt som rustar Folkareleden. Den leden följer Bensåsleden, Konnsjöleden och fortsätter sen förbi Konnsjön bort mot Horndal. Det föreslagna området bör därmed också bedömas i dialog med Avesta kommun.

Sammanfattningsvis, som jag är inne på ovan är Garpenberg en plats där landskapet förändras i en allt snabbare takt p.g.a. gruvans expansion, som dessutom beräknas fortsätta för lång tid framöver. Kanske förändras landskapet i Garpenberg just nu snabbast i hela kommunen? Det innebär ständiga avvägningar mellan olika intressen. Människor påverkas bland annat genom att de och deras verksamhet kan behöva flytta på sig, promenadvägar och svamp-/bärplockarställen försvinner och att vissa äldre kulturmiljöer behöver tas i anspråk vid expansionen. Därför blir det viktigt att värna de kultur- och naturområden som inte gruvan behöver för sin expansion och att göra kloka avvägningar när det gäller övrig mark- och vattenanvändning i området. Jag hoppas

Noterat

<p>Garpenbergs unika situation kopplad till gruvans expansion beaktas i vindbruksplanen och andra kommunala planer.</p>	
<p>Yttrande 12, 2025-06-23</p>	
<p>Yttrande angående Hedemora kommuns vindkraftetablering i Hedemora kommun med omnejd - vindkraftsverk på enligt Vindbruksplan kallat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • H.N.4 Del av Balsberget i Stigsbo, - Ballsberget och Skällingsberget. • H.N. 1. Del av Råberget och Åsbotten • H.N. 6 Hålsberget och Gräsbacken • H.N. 7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget. • H.S. 2 Killingberget. <p>Det finns redan 18 vindkraftverk inom 3 områden i Hedemora kommun, vilket är mer än tillräckligt. Dessa tre områden ligger alla i kommunens östra och norra del. Vi som lever i kommunen, särskilt vi som bor och vistas i den här östra delen av kommunen, ska inte behöva ta på oss mer. Sjön Grycken är helt omringad av Vindkraftsverk.</p> <p>Danskompaniet KORDA Art in Motion, Föreningen Korda Art och fastighetsägarna för fastigheten Hedemora Stigsbo Nedre 1:5 protesterar med all tydlighet mot att det byggs Vindkraftverk i industriell storlek på dessa berg och i dessa värdefulla naturområden.</p> <p>Om Vindkraftverk byggs i detta område kommer de att förstöra den unika miljön för all framtid. Att bygga Vindkraftverk på de vackraste och mest besökta platserna i Hedemora kommun, måste ses som total ignorans gentemot fast boende, fritidsboende och turister i området.</p> <p>I analysen av rådande förhållanden har inte de kulturella och konstnärliga värdena ur miljö, natur och befolkningssynpunkt tagits med.</p> <p>Ej heller de lokala vandringsleder och skogsområden, där vi som bott här länge har våra bärplocknings ställen, har tagits i beaktande.</p> <p>De har genom att under snart 15 år satsat tid och energi på att kulturen och konsten ska finnas kvar i Stigsbo och att hela Stjärnsundsbygden, området kring Grycken, Edsken, Fullen med berg och skogsområden i dess närhet ska leva.</p> <p>Danskompaniet KORDA Art productions har etablerat ett regionalt, nationellt och internationellt kulturcenter i MATSESGÅRDEN STIGSBO.</p> <p>Verksamheten består av: residens med konstnärer som bor och arbetar under kortare eller längre perioder, produktion av offentliga dans och musikföreställningar, offentliga Konstutställningar, barn och ungdomsverksamhet i form av workshops och föreställningar.</p> <p>MATSESGÅRDEN Internationellt center för koreografi, bildkonst och litteratur får stor uppmärksamhet i pressen. Etablering av vindkraftverk på:</p>	<p>Då yttrandet innehåller flera personuppgifter har yttrandet inte redovisats i sin helhet. Hela yttrandet finns diariefört.</p> <p>Noterat.</p> <p>Hedemora kommun vill tydliggöra att kommunen inte längre bedömer H.N.4, H.N.6, H.N.7 och H.S.2 som lämpliga utredningsområden. Det innebär däremot inte per automatik ett nej om ett vindkraftsbolag ändå skulle söka inom dessa områden.</p> <p>Noterat.</p> <p>Hedemora kommun vill tydliggöra att vindbruksplanen inte per automatik innebär en etablering av vindkraftverk. Det kommunala vetot gäller fortfarande inom hela kommunens gränser oavsett om det är utpekade eller ej i denna plan. Vindbruksplanen syftar endast till att ge ett gediget underlag för kommunens politik när de ska ta dessa beslut.</p> <p>Kommunen vill även förmedla vidare att vindkraftsbolagen ska göra en gedigen utredning enligt miljöbalken inom deras miljötillståndsprocess. Där ska de bland annat titta på påverkan på människor och miljö.</p> <p>Riksintresse för kulturmiljö har tagits med i multikriterieanalysen och har klassats som klass 2 det vill säga viss samexistens. De konstnärliga aspekterna bedöms hamna inom övriga intressen och därmed under klass 1 i multikriterieanalysen.</p> <p>I analysen har kommunen inte kunnat ta alla skogsstigar och bärplockningsområden i beaktning. Analysen har tagit de stora friluftslivsstråken i beaktning. Vid vidare tillståndsprocess ska vindkraftsbolagen utreda området på djupet och i denna del tas då mindre stigar med.</p> <p>Noterat.</p> <p>När det gäller påverkan på djurlivet utreds detta på djupet för det berörda området inom tillståndsprocessen som görs av vindkraftsbolagen.</p> <p>Såsom ni skriver kommer ljudet från vindkraftverk påverka den tysta miljön. Däremot så görs en ordentlig utredning på hur verken påverkar människor och djur i en så liten mån som möjligt. Det finns riktvärden där den kumulativa effekten av vindkraftverk inte får överstiga 40 dBA vid bostadsfasad eller överstiga 35 dBA i friluftslivsområden.</p>

- H.N.4 Del av Balsberget i Stigsbo, - Ballsberget och Skällingsberget.
 - H.N. 1. Del av Råberget och Åsbotten
 - H.N. 6 Hålsberget och Gräsbacken
 - H.N. 7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget.
 - H.S. 2 Killingberget
- kommer att göra det omöjligt att bedriva verksamhet i MATSESGÅRDEN STIGSBO.

I följande text beskrivs varför.

Verksamheten i MATSESGÅRDEN STIGSBO baseras på den unika miljön med landskapets unika fågel, växt och djurliv. Här finns en lugn miljö, med tystnad, stark naturkänsla och livskraft.

MATSESGÅRDEN STIGSBO i den ålderdomliga byn Stigsbo är en unik plats med natursköna omgivningar, ovanligt stor fågel och djurliv som slagugglor, tornsvalor, lom, fiskljuse, vråk, örn, lodjur samt många fladdermössarter.

I tidigare planer för Ballsberget blev till exempel utbyggnad stoppad på Ballsberget på grund av att fladdermusarter, som är fridlysta hittades på berget. Matsesgården har också stora fladdermöss, som syns i skymningen och på kvällarna och natten.

Bland det första man som besökare uppfattar när man kommer till MATSESGÅRDEN STIGSBO är tystnaden. Tystnaden är bristvara i nutidssamhället, där ett ständigt brus av ljud pågår.

Tystnaden är en förutsättning för vår verksamhet, eftersom vi arbetar med och i relation till naturen, vi lyssnar på naturens egna ljud, där tystnaden är en viktig del.

Tystnaden är ovärderlig och nödvändig för vår verksamhet och för dom turister och stressade människor som kommer hit.

Ljudet från vindkraftverken kommer att påverka denna unika tystnad.

På grund av bergens belägenhet runt sjöarna studsar ljud mellan sjöarna och bergen och ljudet från vindkraftverken kommer att förstärkas på grund av bergens läge.

Den orörda miljön och det genuint gamla kommer att förstöras av dessa flera hundra meter höga vindkraftverk på bergen.

Det naturområde där Matsesgården Stigsbo ligger och inbegripet HusbyRingan kommer att bli omringat av vindkraftverk. Och så nära bebyggelsen kommer vindkraftverken att ge slagskuggor och förstöra det naturliga ljuset.

KORDAs Pilotprojekt i Matsesgården genomfördes med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen i Dalarna under sommaren och hösten 2013. Vi arbetade i skogen på

Det kommer även utredas hur verken påverkar landskapet och hur de ska placeras för att göra en så liten påverkan som möjligt. Hedemora kommun trycker i vindkraftsplanen att det är av stor vikt att vindkraftsbolag utreder inringningen för att minimera påverkan.

Hedemora kommun rekommenderar att samtliga arter rapporteras in i artportalen.

Ballsberget och studerade fiskljusten och örnar som häckade och sökte föda på Ballsberget samt dagligen flög över Stigsbo by och Grycken. Den skogsmiljö med växter, mossor, svamp, träd och djurliv som finns i skogen på Ballsberget utgör vår inspiration och utforskningsmiljö.

Det handlar om inflyttning till dessa avfolkningsbygder, inflyttning på grund av möjligheterna till upplevelser av en levande skog och ängsmark och av fågelliv, fladdermöss och andra djur.

Vi som vill bo och verka här på landsbygden är beroende av turister och besökare som kommer och upplever, idkar friluftsliv och tar del av den starka naturkänslan som finns i omgivningarna.

Det är den forskningsmiljön och dessa urgamla kulturvärden som kommer att förstöras om vindkraftverks byggs. Det genuint gamla samt den ursprungliga kultur och naturmiljön förstörs för all framtid och kan inte ändras tillbaka efteråt.

När väl dessa vindkraftverk är uppsatta och den ursprungliga miljön förstörd är det försent att åtgärda och då vad som finns kvar är ingenting av den miljön som kan ge människor kreativitet, kunskap om konst, kultur och naturvärden i framtiden.

Kvar finns bara en förstörd mark och förstörd skogsmiljö, förstörd för alltid.

En sådan unik plats som Stigsbo, Stjärnsund med omnejd där Husbyringen och Pråmleden utgör en sådan väsentlig del av de bofastas möjligheter till försörjning. Och där man lagt ner enormt mycket arbete och stora ekonomiska resurser från stat, kommun, privat och genom internationella fonder för att utöka friluftslivet i området kring Husbyringen och Stjärnsund.

Vi ser redan nu hur Vindkraftverksindustrin Tjärnäs förstör och raderar den unika miljön genom att dra vägar och sätta upp vindkraftverk.

KORDA samarbetar med sammanslutningar av olika entreprenörer och kulturverksamheter inom Stjärnsund. I dessa nätverk marknadsförs området inom Hedemora och Hofors kommuner där orter som Stigsbo, Stjärnsund, Simonsbo och Eret ingår. Det är ett arbete som nu kommer att ödeläggas med konsekvenserna av dessa vindkraftverk.

Det är verksamheter och ekonomiska värden, som kommer att förstöras för all framtid om Hedemora kommun tillåter denna utbyggnad.

Kan Hedemora kommun samtidigt, som Region Dalarna, Visit Dalarna, med flera propagerar för ökad turism, låta förstöra platserna, som är unika för just turismen?

KORDAs arbete med MATSESGÅRDEN STIGSBO, vår verksamhet och de ekonomiska värden som det innefattar

<p>är helt beroende av att Hedemora kommun med hänvisning till ovan nämnda konsekvenser avstyr etableringen av vindkraftverk på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • H.N.4 Del av Balsberget i Stigsbo, - Ballsberget och Skällingsberget. • H.N. 1. Del av Råberget och Åsbottnen • H.N. 6 Hålsberget och Gräsbacken • H.N. 7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget. • H.S. 2 Killingberget. Vi yrkar på att Hedemora kommun avslutar projektet med hänvisning till ovan nämnda konsekvenser. 	
Yttrande 13, 2025-06-23	
<p>Kära Eolus och Hedemora</p> <p>Vindkraften verkar gå trögt och Garpenberg är inte rätt plats, det vore bättre om ni samarbetar med Boliden och gör det på deras redan steniga mark för att bevara naturen. Det är dock inte heller en optimal plats. Sådana teknologiska projekt ska göras på platser där människor inte lever, exempelvis i öknen, om det är möjligt vill jag inte argumentera om, poängen är att inte göra det nära människor och natur. Bättre alternativ än nära bostäder och natur, vore på industriområden eller i mitten av motorvägar där det redan är mycket buller.</p> <p>Eftersom vindkraften är en svårpassad teknik, är det lättare att se på andra alternativ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Använda mindre energi, hjälpa människor att lösa sina liv med mindre energi och samarbeta med tålmod och kreativitet för nya smidiga lösningar. Jag har många idéer! Om ni vill ta del av dem? Och jag hjälper er gärna att utveckla kreativiteten. Kanske ska vi ha en Pliocenpark istället? 2. Solceller, en väl etablerad teknik som går att anpassa efter miljön, takmontering etc. 3. Utveckling på alla områden och använda mindre kontroversiella lösningar nära människor och natur. 4. Förkasta projekt som inte flyter på 	<p>Noterat</p>
Yttrande 15, 2025-06-24	
<p>Vi har nyligen köpt vårt drömlantställe i nordligaste delen av Hedemora kommun. Gissa om vi blev överlyckliga, när vi fick möjligheten att överta idyllen vid Häglingså, en stuga med anor från 1800-talet.</p> <p>Vi sökte en plats på jorden, fri från buller och oljud på grund av mänsklig påverkan, något som är nästan omöjligt att hitta i Tyskland och allt svårare att få uppleva även i Sverige, förutom opåverkade områden i norra Norrland.</p> <p>Att Hedemora kommuns vindbruksplan med området H.N.1 ligger vägg i vägg med vår idyll, inger stark oro över att vildmarks- och frihetskänslan snart är helt borta. Risken är uppenbar att det bara är en tidsfråga innan platsen ligger i ett ständigt brus av vindkraftsbuller och en bergskam full med torn, som ger oscillerande skuggor. Vilket är ett faktum om vindsnurror byggs på berget väster om Staktjärns fåbodar eller däromkring.</p> <p>Känslan kan närmast beskrivas med citatet: "Guldet blev till sand"</p>	<p>Noterat.</p> <p>Elbehovet ökar till stor del på grund av den gröna omställningen där stora industrier ställer om från icke-förnyelsebar energi till förnyelsebar energi.</p>

<p>Vi är medvetna om att framtidens energiproduktion bör utgöras av en stor andel förnybara energikällor. Men det finns en lite bortglömd del av den debatten, som sträcker sig mycket längre än över kommungränserna: Att skapa lösningar för att minska vårt elberoende och på så vis bevara mer opåverkade områden.</p> <p>Den debatten kommer med stor sannolikhet som en pendel tillbaka, efter en period av expanderande utbyggnad. Då skulle det vara skönt om vi (Hedemora kommun) har sparat tillräckligt stora områden orörda, så att vi och framtida generationer också kan få möjlighet att uppleva ögonblick av tystnad och naturens egna, rogivande ljud.</p>	
Yttrande 16, 2025-06-26	
<p>Norra spetsen Hedemora kommun av Er kallat H.N.1 Hornsjön Hedemora Kommun</p> <p>Vi har denna fastighet sedan över 80 år i familjen som fritidshus året runt och kan området rätt bra!</p> <p>Jag har följt bygget av ”snöbergets/ Riskebo” 7st verk nära Ängelsfors och sedan besökt denna öppna park dag som kvällstid och har bla. genom detta samlat på mig iakttagelser som jag grundat mina synpunkter gällande utredningsområdet nära vår fastighet.</p> <p>Ljud från ”generatorm/växellådan ” lågfrekvent, hörs på mycket långt håll, 6km har jag noterat, speciellt vid lugn väderlek, kvällstid. Blinkningar pågår dag som natt. Hur kommer buller, blinkningar och skuggor påverka just denna fastighet?</p> <p>Läget där är unikt, där man hör ”sitt eko” när man ”ropar” en lugn dag!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finns ingenting positivt gällande förslaget att göra utredningsområde H.N.1 till lämplig för etablering vindkraft vad jag kan finna gällande denna fastighet/område. • Höjden blir mycket hög, då Åsbotten / Rummelberget är upptill ca 260m öh , gör då navhöjden upp till ca 420 öh, +vingen !! • Placeringen gör att stora områden blir avstängt för vistelse pga. riskområdet. • Ljudnivån(lågfrekventa) kan tänkas bli högre än de befintliga verk i närheten då de är ca 60meter högre. • Påverkar miljön, friluftsliv, djurliv negativt! • Området ligger mycket nära Hofors kommun där många fastigheter kommer att påverkas, främst österut, men även sydost och nordost. <p>Jag vill inte att område H.N.1 anses lämplig att etablera vindkraft!!!</p>	<p>Noterat.</p> <p>Hedemora kommun har inga tankar på att ändra tidigare ställningstagande om H.N.1.</p>
Yttrande 17, 2025-06-26	
<p>Vi emot sätter oss starkt för en placering av vindkraftverk i området HN1.Vi har en stuga vid Hornsjön och kommer att få vår tillvaro där ohållbar, om det blir vindkraftverk där. Enda utsikten vi har från stugan o bryggan är mot</p>	<p>Noterat.</p>

<p>Åsbotten och Pingstaberget. Så där vill vi inte ha några "viftare".</p> <p>Lugnet och djurlivet vi så väl behöver som rekreation, kommer delvis att försvinna pga. ljud, ljusreflektioner, blinkande lampor och tillhörande störningsmoment som vindkraftverk utsöndrar och ger. Vi har ju sedan många år tillbaka häckande fiskljuse, spillkråka, orre, tjäder, fladdermöss, häger m.m tätt inpå knutarna. LÅT DET SÅ FÖRBLI.</p> <p>I dagsläget så ser vi Riskebos vindkraftverk. Ni går ju ut med att det i första hand ska etableras nya vindkraftverk där det redan finns existerande vindkraftverk. Några fler går säkert att klämma in där, och där finns ju redan vägar m.m. Så förstör inte ännu ett naturområde med dessa olönsamma, miljöovänliga o fula "kolosser".</p> <p>Ni får gärna ta en tripp till Born så får ni se hur det ser ut här. Oss veterligen har ingen varit och kollat upp hur det skulle se ut med vindkraftverk här. Vår stuga ligger mellan "sjöarna" i Hornsjön.</p>	
Yttrande 18, 2025-06-27	
<p>Med hänvisning till er 'Hedemora kommuns vindbruksplan' och din inbjudan för bringa in synpunkter från allmänheten skicka jag gärna var petition som vi har kört i Stjärnsund de senaste veckorna. Vi började med en hardcopy kampanj, som jag skickar in nu, och efter det gjorde vi också en online kampanj, som vill följer kommande måndag 30-6.</p> <p>Jag hoppas att detta ger dig en uppfattning om det brett stödda motstånd som finns inom Stjärnsunds samhälle mot installeringen av fler vindkraftverk i vårt naturområde. I framställningstexten hittar du underbyggda argument med länkar till vetenskapliga artiklar. Artiklar som ger en progressiv inblick i vindkraftverkens skadlighet i naturen. Vi hoppas att Hedemora kommunen är öppen för dessa nya insikter. utöver detta fortfarande otillräckligt utforskade hot mot naturen ber vi också er uppmärksamhet kring de skador på landskapet och därmed skadorna på turismen och därmed ekonomin som ännu fler vindkraftverk har för Husby ringen som Södra Dalarnas pärla i Hedemora kommunen. Som vi beskriver i framställningen, vi är inte emot förnybar energi, men vi kräver en hållbar och ansvarsfull utbyggnad. I Stjärnsund riskerar vindkraften att slå undan fötterna för natur, hälsa och turism.</p> <p>Både i Sverige och internationellt skjuts allt fler vindkraftsprojekt upp, baserat på dessa nya miljöinsikter i kombination med ekonomisk oförmåga. Utan stora subventioner är exploateringen inte lönsam någonstans och det innebär en enorm belastning på miljön. Dessutom kan en hållbar lösning för avfallshantering inte förutses. Vi ber er baserat på dessa insikter, att inte ytterliga utöka antalet vindkraftverk i kommunen. Vi skulle gärna få möjlighet att ytterligare utveckla vår invändning.</p>	<p>Noterat.</p>
Yttrande 19, 2025-06-29	

<p>Jag vill lämna in mina synpunkter på utbredningsområdet H.N.1 Först vill jag säkerställa att mina synpunkter som skickades in i början av 2024 fortfarande tas under beaktande. Detta gjordes i samband med ett samrådsmöte. Jag har inte fått någon som helst återkoppling om detta.</p> <p>Från min personliga synpunkt kommer den här etableringen att förstöra den oas av tystnad och stillhet som sommarstugan är för mig och min familj. 5 av 7 snurror i Riskebo nära Ängelsfors syns från min stuga och blinkandet och det konstanta snurrandet stör friden. Något som rör sig dra ögonen till sig mer än den stillhet som finns runt sjön. Höjden på snurrorna kommer bli högre än de i Riskebo, vilket gör det hela ännu värre. Bortsett från att friden tas från oss, så minskar värdet drastiskt på fastigheten vilket påverkar min ekonomiska situation.</p> <p>Jag bad redan tidigare om en ritning över hur etableringen skulle se ut från min tomt, men fick besked av xxx xxx den 22/5 2024: <i>Till följd av Hofors kommuns negativa ställningstagande till Rummelberget vindkraftspark kommer morgondagens fotografering för fotomontage att ställas in. Jag återkommer till er när det kan bli dags för fotografering vid ett senare tillfälle.</i> Jag förväntar mig att fotografering för fotomontage kommer att göras om H.N.1 mot förmodan fortsätter vara aktuellt.</p> <p>Sen har vi djurlivet i området, detta skrev jag om i mitt tidigare inlägg och jag hänvisar till det. Jag har fladdermöss i stugan, jag vet inte om de påverkas på det här avståndet, men det vore trist om de skulle försvinna.</p> <p>Jag vill INTE att område H.N.1 ska ses som lämplig etablering för vindkraft.</p>	<p>Alla synpunkter som lyftes i samrådet har besvarats i samrådsredogörelsen likaså som vi besvarar inkomna synpunkter i detta granskningsutlåtande.</p> <p>De ritningar du har bett om har skickats till ett vindkraftsbolag, vilket är de som ansvarar för etablering. Den synpunkten kan inte vi från Hedemora kommun besvara då det inte berör vindbruksplanen.</p> <p>Hedemora kommun har dock på flera ställen i vindbruksplanen lyft att sikt-utredningar bör göras och att vindkraftsbolag ska titta på inringningseffekten.</p> <p>Vid vindkraftsetablering så genomförs en gedigen utredning i samband med tillståndsprocessen. Där görs bland annat en naturvärdesinventering och fågelinventering.</p> <p>Noterat.</p>
<p>Yttrande 20, 2025-06-29</p>	
<p>Till alla tjänstemän och beslutsfattare/politiker Yttrande över granskningsförslaget till Hedemora kommuns vindbruksplan</p> <p>Jag har läst alla yttranden där vi har myndigheter och exploatörer med sin vindkraftspropaganda och ett klokt folk som inte vill ha mer vindkraft i kommunen. Ca 197 yttranden klargör att mer vindkraft i kommunen inte accepteras någonstans. Utöver dessa, är ett stort antal yttranden/invånare förtydligat mot vindkraft i något eller några av alla 18 områdena. Finns inte något område i kommunen som är lämpligt, det är bara att läsa alla yttranden från privatpersoner och föreningar. Tyvärr så visar detta granskningsförslag kommunens fortsatta vilja att exploatera livsmiljön med mer miljöfarlig vindkraft, trots detta yttrandeunderlag som visar folkets tydliga Nej till mer vindkraft. Istället för att vara tydliga samt att våga ställa direkta självklara krav, (såsom t ex att ta bort hela fundamentet och alla kablar i marken när vindkraftverken ska bort) på vindprofitörer, så hänvisas det till våra vindkraftsfrämjande myndigheter såsom t ex Naturvårdsverket och Energimyndighetens rekommendationer och en MB som inte efterlevs så som den är tänkt. Detta som om det skulle fria kommunen från</p>	<p>Vindbruksplanen är inte juridiskt bindande och därmed inte ett dokument som säger här ska det byggas eller här ska det inte byggas. Vindbruksplanen är ett vägledande dokument som ska ge politiken ett gediget underlag när de har möjligheten att nyttja det kommunala vetot.</p> <p>Det är kommunfullmäktige i Hedemora kommun som har den slutgiltiga beslutsrätten genom att nyttja det kommunala vetot eller inte. Det är som du skriver längre ned är det kommunen som har rådighet över mark- och vattenanvändningen inom kommunens gränser. Vindbruksplanen uppgift är att vägleda kommunens beslutsfattare vid förfrågningar om vindkraftsetablering.</p> <p>Skyddsavståndet är ett generellt och kommer utredas mer exakt vid tillståndsprocessen. Riktvärden för buller får inte överskrida 40 dBA vid utomhusfasad och 35 dBA i friluftslivsområden. Detta är det totala bullerpåverkan för samtliga vindkraftverk inom området dvs. etableras nya</p>

sitt ansvar att värna om sina invånare och deras (allas vår) livsmiljö.

De som beslutar om mer vindkraft kan inte gömma sig bakom en ohållbar vindkraftspolitik. Ex på där kommunen gör som vindkraftsfrämjande länsstyrelsen vill är då länsstyrelsen skriver i sitt yttrande: "I kommunens ställningstagande bör det därför framgå att gränsen mellan områden där vindkraftverk får byggas eller inte får byggas inte är knivskarp. Vindkraftverk ska exempelvis kunna uppföras i en buffertzon runt identifierade områden ifall förutsättningarna i övrigt vid en avvägning är det bästa." I granskningsförslaget läser vi nästan ordagrant samma: "Gränserna för de utpekade utredningsområdena är inte exakta. Vindkraftverk ska kunna uppföras i en buffertzon runt identifierade områden ifall förutsättningarna i övrigt vid en avvägning är de bästa". Här härmar kommunen länsstyrelsen utan att själv tänka efter vad detta innebär eller förtydliga vad kommunen menar med detta. Denna otydlighet i vindbruksplanen är oacceptabel. En vindbruksplans uppgift är inte att främja vindkraftsetableringar. När man läser vindbruksplanen, hur vindkraft beskrivs, ges intrycket att den skrivs på ett sätt som ska försvara och legitimera ytterligare vindkraftsindustri i kommunen.

Granskningsförslaget ignorerar helt det som många yttranden (ca 25 st) specifikt tar upp, nämligen att skyddsavståndet på 800m är alldeles för litet och därför måste utökas. Det föreslås 2km, det föreslås 10 ggr vindkraftverkets höjd, även förslag på 10km, vilket det sistnämnda är det mest acceptabla. Till alla dessa skriver kommunen i sina kommentarer att de ska se över avståndet då det är så många som har synpunkter på det. Men tvärtom har kommunen inte alls lyssnat på detta utan behåller det korta avståndet, vilket är att svika och köra över sina invånare totalt! Det kom upp som en fråga på ett gransknings-samrådsmöte (har endast varit 2 sådana möten) varför kommunen inte utökat skyddsavståndet. Svaret på frågan blev att om man skulle ha ett skyddsavstånd på 2km så skulle det inte kunna sättas upp fler vindkraftverk i kommunen. Men det är ju fantastiskt bra, för det är ju precis vad de allra flesta invånare vill; att det inte blir mer vindkraftverksindustri i kommunen. Det räcker med de 18 som redan finns!! Så många som uttrycker det! Om kommunen inte lyssnar till detta så är hela samrådet och granskningsrådet gällande vindbruksplanen bara ett spel för gallerierna och saknar helt legitimitet. Det är som att låtsas att invånarnas röster respekteras när man istället gör tvärtom. Det är falskspel. Granskningsförslaget ska rätta sig efter sina invånare och deras vilja, som är att vi inte vill ha mer vindkraft i kommunen. Läs alla dessa yttranden, där finns det svart på vitt: Ingen mer vindkraft i Hedemora kommun! Här har kommunen ett legitimt underlag/skäl till varför kommunen i sin vindbruksplan kan förklara varför det inte kan byggas mer vindkraft i kommunen och att de som finns räcker.

Släpp prestigen. Gör som Åre kommun som spenderade 2 miljoner i konsultarvode för framtagande av en

vindkraftverk vid befintliga vindkraftverk ska även de befintliga vindkraftverkens bullerpåverkan mätas in.

Såsom Hedemora kommun skrev tidigare så är vindbruksplanen ett vägledande dokument. Det kommunala vetot gäller oavsett, vindbruksplanen medger inte per automatik några områden utan tillståndsprocessens utredningar måste genomföras och i slutändan kan det kommunala vetot nyttjas.

När det gäller yttranden som kommit från fler personer är det svårt för kommunen att veta detta om det inte har kommit fram i själva yttrandet. Därför hamnar yttrande från fastighetsägare under "yttrande från privatpersoner" har flera ställt sig bakom samma yttrande och har skickat in det själva står det med.

När det gäller källor har kommunen valt att hänvisa till myndigheter och rapporter framtagna på ett källkritiskt sätt.

H.N.1

Vindbruksplanen tar inte ställning till att en tätort är viktigare än den andra. Samtliga tätorter är viktiga oavsett om de är inom kommungräns eller ej det samma gäller för enstaka fastigheter. Dessa kommer tas med i en vidare utredning i det fall det kommer ett vindkraftsbolag som har intresse för en etablering.

H.N.2

Hedemora kommun har valt att endast göra en översiktlig lämplighetsbedömning i vindbruksplanen. Den mer djupgående för områdena hamnar på vindkraftsbolagen i samband med deras tillståndsprocess i de fallen de väljer att ansöka om tillstånd.

Regeringens och kommunens ansvar:

1. Hedemora kommun ansvarar för kommunens planläggning. Det innehåller avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen, men också mellan olika allmänna intressen. Människors hälsa och säkerhet samt hänsyn till risk för olyckor, översvämning och erosion är exempel på allmänna intressen vid denna avvägning (Boverket: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/riskhantering-och-pbl/om-riskhantering/roller-ansvar/kommunen/>)
2. Hedemora kommun har såsom tidigare skrivit valt att ta fram en vindbruksplan. Detta är ett politiskt beslut och baseras på en åtgärd ur kommunens gällande översiktsplan.

vindbruksplan för att sedan tacka Nej till alla de 17 områdena som konsultrapporten ansett lämpliga. Hedemora kommun kan tacka nej till alla de 18 områden som SWECO ansåg lämpliga. Kommunen äger rådighet över mark-och vattenanvändningen tillsammans med sina kommuninvånare. Därmed även rättigheten att tacka nej till vindkraftsansökningar. Framtagning av en vindbruksplan sker endast om det finns en viljeriktning hos kommunpolitikerna. Hedemora kommuns invånares röster fick inte vara med i beslutet att upprätta en dyr vindbruksplan. Ny forskning om vindkraftens påverkan finns idag tillgänglig och fler kommuner väljer att tacka Nej till en vindkraftsetablering. Genom att välja att upprätta eller avstå från en vindbruksplan kan kommunen i ett tidigt skede tydligt visa sin inställning till en vindkraftsutbyggnad. Här en kommun som är tydliga i ett tidigt skede:
<https://vindkraftsupplysningen.se/debatt/socialdemokraterna-harvaknat-nu-sager-aven-norberg-nej-till-vindkraft>

Så vad gör Hedemora kommun i granskningsutlåtandet? Pekar ut lämpliga områden för vindkraft, fast de flesta invånarna anser det räcker med den vindkraft som redan finns och inte vill ha mer vindindustri i vår till ytan lilla kommun. Förutom de som är emot vindkraft i HN1 och HN2 som redovisas separat, så är ca 110 emot något eller några av alla andra områden. Men det är svårt att säga exakt då ett av dessa yttrande talar för invånarna byarna Djusa, Koberga, Bengtsbo och Åkerö, och bakom flera av yttrandena så står fler än en invånare, så då blir det fler invånare. Annaskolans yttrande 202, står missvisande under "Yttranden privatpersoner." Den som läser det tror att det är från en privatperson men det är det inte. Det är från en skola. Skärpning! Särskilt med tanke på att detta yttrande först helt hade missats att tas med. På skolans fråga om spridning av PFAS och bisfenol A, så citerar kommunen som vanligt vindkraftsfrämjande Naturvårdsverket som inte tagit och inte tar frågan på allvar. Förmodligen då seriösa oberoende studiers resultat skulle missgynna vindindustrin.

Granskningsförslaget visar också att Hedemora tätort är viktigare än Hofors tätort med tanke på HN1. Är konflikterna mindre några km från Hofors än några km från Hedemora? Ca 47 invånare är enligt yttranden emot vindindustri i HN1, 3 invånare inte emot. Men den egentliga siffran är högre då det förutom från privatpersoner är 8 föreningar som står bakom 8 av dessa yttranden. Engelsfors samfällighetsförening som är en av dessa (men missvisande finns under rubriken "Yttranden privatpersoner" nr 116), talar för 70 fastighetsägare samt ett 20-tal tomtägare. Bakom yttrande 137 står 11 st stugägare (som jag inräknat i 47). De ser och hör Riskebo ca 5km bort. En vindindustri i HN1 skulle också synas från Grycken.

Hur kan man ens anse att det skulle vara lämpligt med en vindindustri i HN2, uppe på Högåsberget och Högåsklack (Hedemoras högsta punkt, 335 möh), som dessutom är utflyktsmål?! Dessutom med vetskap om att vindprofitören

3. Vindbruksplanen tar inte bort kommunens rätt att nyttja det kommunala vetot.

Noterat.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vindbruk och bedriver tillsyn.

När det gäller belysning på vindkraftverk är det såsom du själv säger av säkerhetsskäl och något som styrs av Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av föremål som kan utgöra en fara för luftfarten och om flyghinderanmälan (TSFS 2020:88).

Vindkraft är inte fossilberoende och har en livslängd på 25-30 år. Vindkraft är inte den enda lösningen på elförsörjningen men en stor del för att möjliggöra för en förnyelsebar produktion.

Energimyndigheten liksom övriga myndigheter har som ansvar att säkerställa att riksdagens och regeringens beslut genomförs. De lyder under regeringen (<https://www.riksdagen.se/sv/teckensprak/sa-fungerar-riksdagen/riksdagen-i-samhallet/> hämtad 2025-11-18)

Miljökonsekvensbeskrivning:

Noterat.

Vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla styrs i 6 kap. miljöbalken (SFS 1998:808), det är lagkrav som konsulter måste följa.

Buller

Naturvårdsverket är en svensk myndighet som arbetar för att ta fram riktlinjer. Hedemora kommun kan kräva andra riktvärden men tillståndprocessen kommer bedömas utifrån svensk standard och rättspraxis.

Kommun politik

Vindbruksplanen är framtagen utifrån den politiska vilja och ska som tidigare nämnts vara stöd vid nyttjande av veto rätten. Hedemora kommun är en politisk organisation och tjänstepersonernas dagliga arbete inom samhällsutveckling styrs av politiken.

Den politiska viljeinriktningen är dock, som tidigare nämnts en representation av Hedemora kommuns invånares vilja.

Andra kommuner:

Hedemora kommun kommenterar inte på hur andra kommuner har gjort vid deras ställningstagande gällande vindkraft.

RWE vill sätta upp 13 st 290 m höga vindmaskiner i området. När vi sätter en 290 m hög snurra på ett 335 m högt berg så når vindmaskinen hela 625 meter upp i luften! Vindkraftverken skulle synas i stort sett över hela kommunen och framförallt från största sjön Grycken. Att sedan dessutom ha mage att mena att eftersom det redan finns 7 snurror längre norrut så skulle berörda människor inte störas mer utav ytterligare vindsnurror! Ca 79 invånare är i yttrandena emot vindkraft i HN2, 2 invånare inte emot. Men 7 av dessa yttranden är från föreningar, så själva invånarantalet är troligtvis större. Det välskrivna och kunniga yttrandet 177 talar för alla bofasta och ägare av fritidshus i Östansjö. Jag vet inte hur många det är, men de ska läggas till till antalet 79. Detta yttrande tar även upp risken för erosion. Allt som har med markens beskaffenhet är ytterligare ett viktigt område som detta granskningsförslag inte alls tar upp utan lämnar över till ett senare skede. Så här skriver SGI i sitt yttrande: SGI anser att översiktlig information och värdering av markens lämplighet..... bör ges redan i tillägg till översiktsplanen.” Man kan också fråga sig varför Hedemora tillmötesgår RWEs yttrande, att inte exkludera fäbodan från vindindustri då Grops och Långbos fäbodan försågs med skyddsavstånd i första förslaget men inte i granskningsförslaget. Det hade varit intressant att som invånare ha fått lyssna till diskussionen när tjänstemän på Hedemora kommun och konsulter på Sweco tog fram detta granskningsunderlag.

Stockholms kommun tackar Nej till vindkraft. Stockholms kommun lägger inga resurser på en vindbruksplan. Stockholm har ingen vindbruksplan. Kommunpolitikernas ansvar är att värna om sina kommuninvånare ur ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Yttrandena från invånarna skall respekteras och tas tillvara där många säger Nej till alla de i granskningsförslaget utpekade områdena! Det finns inga lämpliga områden och det får Hedemora politiker inse! Kommunens ansvar och rättigheter:

1. En kommun har ett helhetsansvar för sina medborgare.
2. Måste inte lägga ner resurser på en vindbruksplan. Har man som Hedemora ändå gjort det så innebär det inte att kommunen som redan har 18 vindsnurror behöver peka ut ytterligare områden för exploatering i vindbruksplanen. Det är ju konstaterat att vid ett skyddsavstånd på 2km så finns det ingen yta kvar i kommunen som lämpar sig för storskalig vindindustri, vilket man kan tydliggöra i vindbruksplanen som blir ett bevis/underlag för kommunen att inte tillåta mer vindkraft. Vilka politiker i Hedemora vill utsätta sina invånare för ytterligare vindkraftsövergrepp?
3. Rätten att tacka Nej till miljöfarlig vindkraft.

Rotorbladen som innehåller väldigt mycket giftiga kemikalier kommer att lämna ett oöverskådligt avtryck i naturen. Det ställs inga krav på att säkerställa att inga gifter, såsom bisfenol A, PFAS och andra grifter, mikroplaster inte skall spridas i naturen/livsmiljön. Att hänvisa till MB hjälper inte och av erfarenhet vet vi att MB inte efterlevs när det gäller skydd för människor och

miljön. Skulle den ha efterlevts så skulle vi inte ha några stora vindkraftverksområden som är detsamma som miljöfarlig verksamhet. Inte ens maskindirektivet gäller för vindkraftverk, trots att det är maskiner, eftersom Maud Olofsson såg till att vindkraftverk ska undantas från detta direktiv. Det framställs som att större vindkraftverk är mer effektiva, men ju högre verk, ju kortare livslängd, ju högre desto större förslitningar. Hedemora kommunpolitiker stoppar huvudet i sanden och skjuter problemen på framtiden och tror att andra ska lösa dem. För det är problem med vindkraften och de är inte lösta och ingen löser dem. Om det finns politiker med något förstånd och moral, så säger de stopp, NU, och tillämpar vår lagstadgade försiktighetsprincip och säger nej till all fortsatt vindkraftsutbyggnad i kommunen.

Vad händer med kemikaliespridningen från Hedemora kommuns befintliga verk? Det vet ingen, för ingen bedriver tillsyn och undersöker det. Vad händer med vindkraftsskrotet från vindkraftverken i Hedemora kommun? Rotorbladen är väldigt miljöfarliga. Hur ser undersökningen/kontrollen ut av spridningen av t ex mikroplaster, PFAS, Bisfenol A i naturen, vattendrag och brunnar från redan befintliga verk ut? Det finns flera giftiga kemikalier som hamnar i naturen, såsom det som t ex finns i topplacken på vingarna, såsom metyl 1,2,2,6,6-pentametyl-4-piperidyl sebacate och bis (1,2,2,6,6-pentametyl-4-piperidyl) sebacate. Dessa kemikalier är väldigt skadliga för vattenlevande organismer med långvarig effekt och sprids i naturen då denna topplack kontinuerligt slits bort och då måste tillföras igen vid upprepade lagningar av erosions-skador.

Förutom kemikalier så smutsar vindkraften ner vår annars naturliga livsmiljö med ljusföroreningar som stör det naturliga mörker natttid som våra ekosystem är beroende av. Att förstöra naturområden som till skillnad från städer och tätorter, inte har problem med denna förorening är helt fel. Då våra myndigheter främjar vindkraft så silar de mygg och sväljer kameler när det gäller vindkraftens enorma nedsmutsning då den skapar ljusföroreningar över mycket stora naturområden som annars skulle vara fria från sådan smuts. I en medveten strategi att försöka osynliggöra detta så nämns inte vindkraftsanläggningar bland sjöar, på skogshöjder i detta sammanhang!:
<https://www.slu.se/forskning/kunskapsbank/miljoanalys/ljusfororeningar/>
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.230c6413184b3f2010d2220d/1670415454356/Folder%20Ljusf%C3%B6roreningar.pdf>
<https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/vag/Utformning-av-vagar-och-gator/vagutrustning/belysning/ljusfororeningar/> Vindkraftslobbyorganisationen Naturskyddsföreningen nämner kort bara ljusföroreningar från havsbaserad vindkraft, men även landbaserade vindkraftsanläggningar måste av säkerhetsskäl vara upplysta!(Naturskyddsföreningen som lobbyar för vindkraft skriver parker fast det alls inte är några parker utan industriområden med uppställda maskiner)

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/ljusforeningar-hotar-nattaktiva-djur/> Behovsstyrd radarteknik, som inte används, löser inte helt problemet, men skapar ett annat, nämligen ökad strålning samtidigt som den miljöfarliga verksamheten med dess buller och övriga konsekvenser kvarstår.

Alla myndigheter rättar sig efter regeringen, inte efter vad människorna som inte vill ha vindkraftexploateringen, vill. Så att hänvisa till dessa verk och myndigheter betyder bara att man frånsäger sig sitt eget ansvar som beslutsfattare gentemot invånarna. Hur kan någon tro att ett ynka skyddsavstånd på 800 m ska vara något skyddsavstånd värt namnet. Jag vill se den beslutsfattare som själv vill bo så nära en gigantiskt stor bullrande, blinkande vindsnurra.

Miljökonsekvensbeskrivningen är ett skämt, en propagandaskrift av STRUCTOR till förmån för vindkraftsindustrin. Att kalla den en MKB är att bidra till lögnen om vindkraftens konsekvenser på alla plan.

Det finns mycket kunskap i de yttranden som kommunen fått in från invånare. Den kunskapen kan tas tillvara och användas i en mer realistisk och sanningsenlig miljökonsekvensbeskrivning.

Att offra naturen, livsutrymmet för människor och djur i tron att det ska vara hållbart och vara något bra för klimatet har inte förstått någonting. Hela klimat- och 2030-Agendan är ett politiskt och ekonomiskt påtryckningsmedel som inte har något att göra med verklig sanning och sant värnande av natur, djur och människor.

Jag har inte sagt Ja till Agenda 2030 och säger inte Ja till ytterligare vindkraftsindustri i kommunen. Jag säger Nej till mer vindkraft. Det räcker med den som redan finns.

Då jag läst alla yttranden kan jag krasst konstatera att de som gjort granskningsförslaget inte har lyssnat på alla de många invånare som inte vill ha fler vindkraftverk i kommunen. Det går inte att ignorera alla dessa som säger Nej och som inte vill ha vår livsmiljö förstörd. Hedemora har redan 18 vindkraftverk i kommunen och det räcker med råge. Inte ett enda vindkraftverk till ska upp. Släpp prestigen och tron på att det hjälper klimat och att kommunen skulle tjäna något på det, inte ens ekonomiskt. Däremot har den allt att förlora på det. Lyssna på folket, det är kommunens ansvar, inte att tillmötesgå vindprofitörer och en ohållbar regerings- och myndighetspolitik som kommer att gå till historien som rena rama vansinnet. Det kommer att utvecklas mycket bättre teknik än den primitiva, gamla och mycket dåliga vindkraften, så gör halt nu, innan det är för sent. Säg stopp och Nej tack till mer vindkraft i Hedemora kommun!

Vindkraften är en politiskt dålig idé om tanken är att den ska vara lösningen på vår elförsörjning. Vindkraften är ohållbar och fossilberoende. Den har en mycket kort livslängd. Vindkraften har efter 15-20 år blåst sönder.

Vindkraften är olönsam, bär inte upp sina egna kostnader. Pågående konkurser: Markbygden Ett 179 verk, 200m Driftstart 2019 (kostade 8 miljarder, 2 miljarder är lån från EU till kinesiska staten.) Aldermyrberget 17 verk 230m Driftstart 2020 Överturingen 56 verk 220m Driftstart 2021 Elcertifikaten har ersatts av ursprungsgarantier (=avlatsbrev) ”Man har börjat betala vindkraftsbolagen för att sluta producera el när det blåser för att det inte ska bli ett sådant överskott på el så att elnätet kollapsar. Vi har med bidrag byggt upp någonting som slumpmässigt genererar el och nu i en sådan omfattning att om det tillåts fortsätta så kraschar elnätet och då börjar man ge bidrag för att de ska sluta snurra.”Vindkraften kollapsar – miljardförluster politikerna tystar ner <https://www.youtube.com/watch?v=Vc-ThdzleLw>

I juni 2023 rapporterade Riksrevisionsverket att Sverige inte har någon plan för avfall från vindkraftverken. Fram till idag har vindindustrin inte heller presenterat en vedertagen lösning för sitt avfall.

Regeringen har givit myndigheterna direktivet att främja vindkraftsutbyggnaden, inte människors livsmiljö. Hur kan då Hedemora gå på Energimyndighetens förlegade och vindkraftsfrämjande skyddsavstånd på ynkliga 800m? Hedemoras ansvar är invånarna livsmiljö, inte att främja vindkraften.

Om Energimyndigheten (som granskningsförslaget hänvisar till så mycket): Energimyndigheten anlitar vindindustrins PR-byrå för underlag om vindkraft, något som innebär klara intressekonflikter. Energimyndigheten är inte transparent med hur de hundratals miljoner kronor i skattemedel som utdelas för att utreda vindkraft har använts. De lämnar ogärna ut information om vindkraft och hänvisar till sekretess, eller att det tar för mycket arbetstid. Det är ett organiserat mönster att främja vindkraften i Sverige. Där vindindustrins ekonomiska intressen prioriteras framför miljöhänsyn och samhällsansvar. Energimyndighetens arbete är inte Fakta- och kunskapsbaserat Hållbart och kostnadseffektivt Tryggt för energiförsörjningen

Westandernätverket: Vindindustrin, Näringsliv, Akademin, Forskningsinstitut, Regering & Myndigheter, Finans & skattebidrag, Politiken, Media. Med PR och lobbying säljs den svenska landsbygden ut till utländska bidragskapitalister. Med PR och lobbying vilseleds vi att tro att vindkraften är något som gynnar Sverige. Med PR, lobbying och påtryckningar påverkas våra politiker att främja vindkraften framför bättre alternativ för Sverige. Energimyndigheten och vindkraften - Anmärkningsvärt <https://www.youtube.com/watch?v=vKSUJa3IYnQ> PR-MASKINERIET BAKOM VINDKRAFTEN <https://www.youtube.com/watch?v=HLBzTm9DSvM>

Om Miljökonsekvensbeskrivning (MKB): En MKB författas av vinstdrivande konsultföretag vid ett skrivbord långt borta från verkligheten. Konsulterna får uppdraget att ta fram det underlag som krävs för en godkänd MKB. De utformar MKBn. Samma konsulter får ofta även uppdrag

från ansvariga myndigheter att skriva rapporter som ligger till grund för Sveriges riktlinjer gällande vindkraft (NV, EM). Konsultbolagen har ett stort inflytande över vilket underlag som behöver inhämtas (eller inte behöver inhämtas) och vad en MKB ska innehålla. Den MKBn som presenteras behöver alltid kompletteras. Ordningen är inte att ansökans avslås. Istället kommer ett kompletteringsföreläggande. Vindkraftsbolagets obestyrkta påståenden är enda underlaget.

Myndighetspraxis är att inte ifrågasätta vindkraftsbolagets obestyrkta påståenden. (NV, EM, LS). Myndigheterna tar inget ansvar för de olägenheter som kan drabba enskilda, i de fall den planerade vindindustrin kommer till stånd.

Någon egentlig tillsyn av vindkraftsanläggningar förekommer inte när anläggningen väl är på plats.

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN VID VINDKRAFTSANSÖKAN

<https://www.youtube.com/watch?v=NyElgd5-9A0>

Vad gäller buller så är det ett svek mot invånarna att låta Naturvårdsverket diktera vad som är skadligt buller. Detta då myndigheten vägrar att ta till sig nya mätningssmetoden, Sound Sim 360, som finns och som bättre visar den verkliga bullermiljön som vindkraft genererar. Nord 2000 är helt fel metod och Hedemora ska kräva att Sound Sim 360 används vid mätning av vindkraftsbuller annars sviker ni invånarna och gör dem rättslösa när det får sin livsmiljö förstörd av vindkraftsbuller. Nord 2000 kan inte mäta vindkraftsbuller. Madeleine bemöter Svensk Vindenergi <https://www.youtube.com/watch?v=j7Uoka9qJys> Nord 2000 och vindkraftsbuller - vad du behöver veta <https://www.youtube.com/watch?v=I0AVxwMY6Vs> SoundSim360 - en svensk innovation för mätning av buller <https://www.youtube.com/watch?v=VZhzWhYnoJ0>

Denna föreläsning ska alla politiker/ beslutsfattare se/lyssna på: Ken Mattsson - föreläsning om infra ljud&buller från vindkraftverk - Katrineholm 2 mars 2025 <https://www.youtube.com/watch?v=aDBZBTZhpLg>

Att bara använda sig av våra myndigheter som har i uppgift att främja vindkraft är ett allvarligt och grovt svek mot invånarna. Naturvårdsverket är inte heller intresserade av att det görs studier vad gäller mikroplast och andra giftiga kemikalier från vindkraftverksanläggningar annars hade det självklara varit att det redan hade gjorts sådana riktiga vetenskapliga studier för länge sedan. DEN GRÖNA OMSTÄLLNINGENS ABSURDA UNDANTAG

<https://www.youtube.com/watch?v=b8ZKIIUkAuw>
VINDVAL - MYNDIGHETERNAS

FORSKNINGSPROGRAM

https://www.youtube.com/watch?v=ZyaNag6_qQc
VINDKRAFTSEXPERIMENTET konsekvensanalyser och forskning saknas

https://www.youtube.com/watch?v=5GS_L88DKUE

Att tillåta storskalig vindkraft utan att veta hur mycket och vilka gifter det sprider är inte att ta ansvar, och det är att ignorera försiktighetsprincipen.

Politik ska inte vara grund för beslut när det gäller miljöfarlig verksamhet, då politiken i vårt land struntar i människor, djur och natur när det gäller vindkraften. Det finns i granskningsförslaget ingen konsekvensanalys gällande ytterligare vindkraftsexploatering i kommunen, sanningen om vindkraften kommer inte fram. Kommunen tar inte sitt miljö-och invånaransvar då den lämnar över utredandet om mer vindkraft till själva vindprofitörerna! och till vindkraftsfrämjande myndigheter! Utredningar gjorda/finansierade av de som är vindprojektörer/profitörer och uppbackade av vindkraftsfrämjande myndigheter för att dessa projektörer/profitörer ska få tillstånd till att anlägga miljöfarlig vindindustri, är inte objektiva och rättssäkra. Det enda rätta är att utgå ifrån är invånarnas yttrande som säger Nej till mer vindkraft. Detta, med stöd av försiktighetsprincipen, betyder att ingen mer vindkraft skall tillåtas i Hedemora kommun. Till yttrande 175 skriver kommunen: "Vindbruksplanen är ett politiskt dokument och ska spegla den politiska inriktningen i kommunen. Allt material och alla ändringar stäms av med den politiska styrgrupp som satts samman för projektet." Här har vi det svart på vitt: Vindbruksplanen, upprättad med konsulter från SWECO, är inte objektiv utan formulerad för att gynna/främja vindkraft. Därmed inte ett rättssäkert dokument vad gäller beslut om miljöfarlig vindkraft i invånarnas livsmiljö om det leder till att politiken väljer vindkraft framför människors och djurs livsmiljö. Välj bort vindkraften, tillåt inte ytterligare vindindustriområden i Hedemora kommun. Bidra inte ytterligare till skövlingen av svensk natur. De kommuner som säger Nej till vindkraft är framtidens stora vinnare på alla områden. Som t ex Finspångs kommun som beslöt att det inte finns några områden inom kommunen som bedöms vara lämpliga för fortsatt utredning av vindkraftsetableringar. <https://rvno.se/nu-avslutas-samradet-for-tematiskt-tillagg-om-vindkraft/>

Länkar i text och nedan, med dess innehåll, ingår i mitt yttrande.

- Christian Steinbeck: Vindkraften är ett gigantiskt slöseri med pengar
https://www.youtube.com/watch?v=FMRX816_74Y
- VINDKRAFTENS EKONOMI - Största kapitalförstörelsen i svensk historia? Christian Steinbeck i Skultuna
<https://www.youtube.com/watch?v=kJNqBWjRE6o>
- Vindkraften kollapsar – miljardförluster politikerna tystar ner
<https://www.youtube.com/watch?v=Vc-ThdzleLw> <https://www.epochtimes.se/giftiga-amnen-fran-vindkraft-%E2%80%93-en-kanslig-fragga>
- VI GRANSKAR VINDKRAFTENS HÅLLBARHET
<https://www.youtube.com/watch?v=NnNFG0VQz6o>

- ÄR VINDKRAFT HÅLLBAR?
<https://www.youtube.com/watch?v=oi8A-rBR2I>
<https://vindkraftsupplysningen.se/forskning>
- Vindkraft i Sverige utan folklig förankring
<https://www.youtube.com/watch?v=AQIVB1qBLTs>
- Högåsklack, Hedemoras högsta punkt är ett utflyktsmål, ändå är det enligt granskningsförslaget tänkt att det skulle kunna vara lämpligt med vindkraftverk där!
<https://saraochbergen.blogspot.com/2013/08/hedemora-och-avesta.html>
- Vindkraftens mörka hemlighet – med Ken Mattsson <https://www.youtube.com/watch?v=7khku1xUgkI>
- ”Den 24 april meddelade Moderaterna i Lindesbergs kommun att de säger nej till ytterligare vindkraftsetableringar inom kommunens gränser. – Lindesbergs kommun har godkänt totalt 18 vindkraftverk. Därmed anser vi att vi i Lindesberg har tagit vårt ansvar i denna energifråga, säger Tomas Klockars (M), ordförande i kommunstyrelsen.”
<https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/moderaterna-i-lindesbergs-kommun-sager-nej-till-ytterligare-vindkraftsetableringar>
- ”Det är problematiskt när en myndighet, utformar informationsmaterial som döljer snarare än belyser komplexiteten i ett ämne. Broschyren trivialiserar hälsoeffekter, redovisar inte relevant forskning och underlåter att belysa försiktighetsprincipen – trots att myndigheten själv tidigare identifierat betydande kunskapsluckor. Naturvårdsverkets broschyr är inte ett gediget kunskapsunderlag – snarare speglar den det begränsade kunskapsläget hos enskilda tjänstemän. I praktiken framstår den som ett opinionsmaterial med ett tydligt syfte: att tona ned riskerna med vindkraftsbuller. Den bortser från både ny svensk universitetsforskning, gällande internationella riktlinjer och tidigare statligt finansierade utredningar. Att ett sådant dokument nu används både som vägledning för beslutsfattare och i domstol är djupt oroande. Det borde vara en väckarklocka för varje politiker, tjänsteman och medborgare som värnar om rättssäkerhet, hälsa och förtroendet för våra myndigheter. Det är hög tid att Naturvårdsverkets roll i hanteringen av vindkraftens miljö- och hälsoeffekter granskas. Vi behöver inte fler bildbroschyrer – vi behöver saktlighet, transparens och en myndighetsroll som värnar om det svenska folkets bästa, inte industrins.”
<https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/naturvardsverkets-broschyr-om-vindkraftsljuden-ytlig-produkt-som-vacker-allvarliga-fragor-om-myndighetsansvar>
- ”Det finns inga krav på oberoende utredning eller uppföljning efter haverier vid vindkraftsolyckor – något som i andra branscher vore otänkbara.”

<p>https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/haveriet-i-askalen-blottar-allvarliga-brister-i-sverige-behover-en-oberoende-haverikommission-for-vindkraft</p> <ul style="list-style-type: none"> • ”En växande skara kommunpolitiker, oavsett partifärg, väljer att lyssna till lokal kunskap, miljövärden och människors oro – snarare än att vänta in centrala statliga beslut om incitament och ersättningar. Fler börjar förstå vad vindkraftsetableringar faktiskt innebär: stora ingrepp i landskapet, osäker påverkan på hälsa och natur, sjunkande fastighetspriser och långsiktiga konsekvenser för det lokala samhället.” <p>https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/salavisar-vagen-kommunpolitiker-tar-ansvar-i-vindkraftsfragan-i-tidigt-skede</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/vindkraft-i-fritt-fall-och-lobbyismen-gar-pa-hogvarv • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/skrapper-eller-miljofarligt-avfall-fran-vindkraftverk • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/miljo-och-naringslivsdepartementet-haltar-i-hanteringen-av-infraljud-fran-vindkraft • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/oppet-brev-till-sveriges-kommunpolitiker-om-lobbyism-fran-svensk-vindenergi-och-det-kommunala-vetots-betydelse • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/nar-kritik-tystas-och-fakta-vrids-vindkraftslobbyns-retorik-maste-granskas • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/kommunpolitiker-som-malgrupp-nar-svensk-vindenergi-saljer-in-sin-produkt • https://vindkraftsupplysningen.se/resurser/bakom-vindkraftens-grona-fasad-doljer-sig-miljofarliga-risker-och-brist-pa-ansvar • Vindkraftens ekonomi – Vem betalar priset? Föreläsning med Christian Steinbeck https://www.youtube.com/watch?v=I0tv-hEFhmk&t=1s 	
Yttrande 21, 2025-06-30	
<p>Synpunkter angående Hedemora kommuns vindbruksplan</p> <p>Vi är boende i Bagghyttan och Norres i Horndal och vill gärna upplysa Hedemora kommun om våra synpunkter angående vindkraft och i synnerhet projektet Garpenberg som Eolus projekterar som drabbar oss oerhört mycket.</p> <p>Först och främst upplever vi att Hedemora kommuns vindbruksplan är gedigen och lyfter viktiga och känsliga ämnen som berör oss som drabbade. I synnerhet infraljud som kan ge känsliga personer hälsoproblem, vilket är en av våra största farhågor då vi bosatt oss i skogen då vi upplever oss vara känsliga och har ett stort behov av lugnet. Angående detta ämne önskar vi att Hedemora kommun följer pågående forskning (bl a https://www.uu.se/institution/fysik-och-astronomi/kalendarium/arkiv/2024-10-30-13x13-</p>	<p>Hedemora kommun besvarar inte yttranden på vindkraftsbolags projekt.</p> <p>Hedemora tackar för att ni anser att det är ett gediget material. Vindbruksplanen är endast vägledande och ska bidra med ett gediget underlag för politiken vid nyttjandet av det kommunala vetot. Hedemora kommun måste ta den bedömningen utifrån de utredningar och miljökonsekvensbeskrivning som vindkraftsbolagen tar fram vid tillståndsprocessen.</p>

infraljud---ljudvågor-som-inte-hors-men-anda-paverkar-oss och <https://www.sverigesradio.se/artikel/forskarens-kritik-bygg-inte-vindkraftverk-narabostader>) och framtida forskning kring ämnet för att kunna fatta ett väl begrundat beslut om hur nära fastigheter som vindkraftverk placeras oavsett hur få fastigheter det rör sig om. Vår allmänna upplevelse är att det som drabbar få personer inte spelar någon roll. 800 meter är för kort avstånd. I Horndal byggdes en vindkraftsindustri som är 200 m höga på detta avstånd från närmaste fastighet och det ser fruktansvärt ut att tvingas bo så nära samt att det hörbara ljudet från verken färdas väldigt långt. Under samrådsmötet som hölls i maj 2024 med Eolus ställde vi frågor om infraljud och hur de ställer sig till närboendes berättelser om negativ hälsopåverkan. De menade då att vindkraft inte ger ifrån sig något sådant för att fundamenten är stadiga och att dessa personer hittar på för att de är negativt inställda till vindkraft och därav är vibrationer (ljudvågor) inte relevant för vindkraft. Detta svar upprepades även skriftligt när vi skickade in våra skriftliga yttranden. Vi har inte bett Eolus utveckla sitt svar efter infraljud mättes i närområdet kring Norbergs vindkraftsindustri av professor Ken Mattssons från Uppsala universitet. Vem vet, de kanske har ändrat sin uppfattning kring det?

En annan oro som vi har är kontaminering av mark och vatten när vindkraft byggs nära fastigheter (vi har t ex egen brunn, odling, biodling och djurhållning) samt hur det påverkar bär och svamp i närområdet. Denna oro har växt då antalet vindkraftshaverier ökat i landet och att delar sprids väldigt långt samt att det har bevitnats att sanering tar väldigt lång tid (<https://www.sverigesradio.se/artikel/sven-eriks-film-blev-viral-hittade-skrap-franvinghaveriet>). Även inom kontaminering pågår forskning vid Göteborgs och Linköpings universitet och det preliminära resultatet från Markbygden i Piteå visar att det hormonstörande ämnet bisfenol finns i närmiljön och kan tas upp av människor och djur via vatten och föda (<https://www.epochtimes.se/ny-studie-bekraftar-bilden-avkonta%C2%ADminering-runt-vindkraftverk?shareCode=cde1de1a-0ab2-4ba7-8fbb2628d55379e06>). I den här frågan ville Eolus inte svara alls under samrådet då det var en ickefråga för dem. De hänvisade istället till annat som släpper ifrån sig mikroplaster. Vi fick inget utvecklande svar när vi återigen ställde frågan om hur deras verksamhet påverkar mark och vatten i vårt skriftliga yttrande efter samrådet.

Vår upplevelse av kontakten med Eolus är att de vill framställa vindkraften i så positivt ljus som möjligt och vill inte besvara våra kritiska frågor. De kommer oftast med påståenden om vad vindkraft är men saknar oftast en förklaring till varför och väljer att tala runt kritiska frågor utan att besvara dem för att trötta ut oss som ställer frågorna. Hedemora kommun bör komma ihåg att vindkraftsföretag som t ex Eolus kan ses som ett byggföretag som säljer industrin vidare till någon annan, vanligtvis utländska aktörer, det är självklart att de vill bygga till varje pris då de tjänar mycket pengar på att sälja

den trendiga affärsidén att ”rädda klimatet” men blundar för hur det påverkar miljön där vindkraften byggs. Och tidens tro, det drabbar oss som tvingas leva nära den, helst där så få personer som möjligt kan protestera och få sin röst hörd.

Det finns många synpunkter som vi skulle kunna ta upp, bland annat hur fysik fungerar och vi ställer oss kritiska till om vi verkligen behöver mer intermittent elproduktion i vårt land och hur det påverkar vår elförsörjning men där tänker vi ändå att sanningen kommer fram förr eller senare och att Hedemora kommun kan fatta kloka beslut. Det viktigaste för oss är att försvara vår egendom och våra livsverk. För att bo nära vindkraft har vi förstått kommer med ekonomiska problem också. Detta har presenterats inför Riksdagen av Christian Steinbeck och Christian Sundström i ett seminarium om vindkraftens ekonomi (hela seminariet går att se på YouTube). Privatpersoners fastigheter minskar i värde redan när vindkraft projekteras i närområdet. Det går alltså inte att sälja fastigheten till det marknadsvärdet som fastigheten hade innan projektet presenteras för allmänheten, flera år innan vindkraften eventuellt byggs. Steinbeck och Sundström visar exempel på verkliga händelser för personer där banken vill att fastighetslån ska betalas pga att fastigheten inte längre är en säkerhet för banken vid en försäljning. Vi har frågat Eolus om möjligheten att bli utköpta som ekonomisk kompensation men de menar att fastighetsvärden ökar i områden där vindkraft etableras pga att lokal elproduktion bidrar till fler jobb och därför har de inte inlösen i sin ersättningsmodell. Återigen presenteras två sidor av vad vindkraftsetablering innebär för oss som drabbas av den. Vi väljer att tro på forskare och företagsekonomer som vågar undersöka dessa känsliga frågor och opartiskt presenterar resultaten framför ett företag som vägrar erkänna brister inom sin verksamhet.

Vi vill med detta be Hedemora kommun återigen att följa pågående forskning och att vidta försiktighetsprincipen i miljöbalken då det kan antas att vindkraft som verksamhet kan medföra skada och olägenheter för människors och djurs hälsa och miljö.

Yttrande 22, 2025-06-30

Klassificering av olika intressen

I min mening saknas ett mycket viktigt intresse för analys i vindbruksplanen, nämligen intresset Tung industri. Gruvan i Garpenberg är så viktig att den borde vara klassad som ett riksintresse. Mineraltillgången är klassad så, men inte själva gruvdriften! I avsaknad av en nationell klassning bör kommunen föra in den under en ny kategori av intressen. Tabellen på sid 11 bör kompletteras med intresset Tung industri så att det blir sammanlagt 20 olika intressen. Likaledes bör hela mineraliseringen inklusive en skyddszon klassas som klass 3 för att skydda området från framtida intressekonflikter från vindkraft. I en orolig omvärld är det extra viktigt att utifrån ett beredskapsperspektiv skydda viktiga tillgångar.

Gruvdriften i detta område är av mycket stor betydelse både för Sverige; för Hedemora kommun och för

Noterat. Hedemora kommun har i utredningen bedömt att utgå från nationellt klassade intressen. Hedemora kommun har i vindbruksplanen inte kvar några lämpliga områden kring Garpenberg.

Tillsynsmyndigheten för gruvdriften är Bergsstaten och Länsstyrelsen.

Riksintresse för mineral

Noterat.

Lågfrekvent ljud

Noterat.

Naturvårdsverket skriver 2020 att större verk inte per automatik innebär högre ljudnivåer och att vindkraftstillverkare arbetar för att minska buller

samhället Garpenberg. Aktiviteter som hotar driften och utvecklingen av gruvdriften kan hota en viktig del av samhällsutvecklingen. Gruvbrytning är en mycket tung industri som har stor påverkan på sin omgivning. Markanvändning, dammar, transporter, infrastruktur, damning och buller är exempel på sådan påverkan. Om etablering av annan verksamhet hotar vitala intressen av gruvdriftens framtida verksamhet kan det få stora konsekvenser.

Det går åt väldigt mycket energi i gruvdriften, se bara de två stora kraftledningarna som går upp till gruvan. Vatten och slam ska pumpas, infrastruktur byggas, luft ventileras, berg krossas och malas och mycket annat. Mycket av all energi läcker så småningom ut till omgivningen i form av olika typer av buller. Samhället har tydliga normer för hur mycket normala verksamheter får bullra och det mäts oftast i dBA och från 400 Hz och uppåt. Men gruvdriften är inte en normal industriverksamhet. Den genererar massor med lågfrekvent buller, dygnet runt, året runt. Det lågfrekventa bullret är tydligt hörbart för personer med normalgod hörsel om man förstår vad man ska lyssna efter. Det lågfrekventa bullret påverkar våra mest basala funktioner för flykt som utvecklats under vår evolution. Att leva i ett ständigt lågfrekvent buller är något ovanligt och speciellt. Det genererar stress i kroppen och kan leda till en rad olika allvarliga sjukdomstillstånd. Min upplevelse som boende nära gruvan, är att det går att leva med en viss nivå av konstant lågfrekvent buller, men blir den för hög mår man inte bra. Speciellt om man vistas i bullret 24/7. I Garpenberg balanserar gruvan ganska nära gränsen för det som är acceptabelt. Nu är gruvan en så viktig verksamhet och en viss negativ påverkan får man lov att acceptera. Ytterligare lågfrekvent buller riskerar att göra att den samlade kumulativa effekten når sin tipping point. För att freda gruvdriften från konkurrens om möjligt lågfrekvent bullerutrymme bör så långt det är möjligt alla annan etablering av lågfrekventa bullerkällor som överlappar gruvans bullerområde helt undvikas. Vindkraftverk sprider lågfrekvent buller. Nyare och högre verk sprider mer buller än de äldre lägre verken.

Tydligt lågfrekvent buller från gruvan har vid försök visat sig höras inom en radie av 10-12 km (bilaga 1). Andra kraftfulla källor till lågfrekvent buller kan tänkas sprida det lika långt. För att undvika risk för kumulativ överlappning av lågfrekvent buller bör ett område med radien 20-24 km runt Garpenbergs gruva få klass 3 i tabellen på sid 11.

Riksintressen ska skyddas mot åtgärder som kan innebära påtaglig skada på intresset eller avsevärt kan försvåra möjligheterna att nyttja intresset. Skyddsbehoven ses kontinuerligt över och avvägningar och bedömningar i varje enskilt fall ska utgå från de behov som finns. Etablering av vindkraftverk inom 20-24 km från gruvan i Garpenberg kan innebära en påtaglig skada på möjligheten att med acceptabel påverkan bedriva verksamheten.

Riksintresse för mineral

genom att optimera bladens utformning. Däremot innebär vindkraftverk buller liksom många andra verksamheter.

För att säkerställa att riktvärdena följs hamnar på tillsynsmyndigheten och ska vara utrett i tillståndprocessen där rätt skyddsavstånd då ska finnas med.

Bullermätningar och bullerberäkningar

Noterat. Tillsyn görs av tillsynsmyndigheten som i vindkraftverks fall är Länsstyrelsen.

Såsom ni skriver är det ett generellt avstånd om 800 meter men riktvärdena måste uppfyllas vilket i praktiken kan innebära längre skyddsavstånd.

Kumulativa effekter

Noterat.

Kommunen håller med om att ytterligare forskning behöver göras på lågfrekvent buller. I nuläget går det endast följa den befintliga praxisen.

Bilagorna

Bilagorna till detta yttrande finns att begära ut.

Med det ovan sagda och förutsatt att framtida gruvdrift bedrivs på liknande sätt som dagens bör hela området som idag är klassat som riksintresse för mineral, plus en skyddszon på 20-24 km få klass 3 för att inte riskera skada på framtida gruvnäring inom området. Vi ser ju redan idag hur verksamheten expanderar.

Lågfrekvent ljud

Större vindkraftverk genererar förhållandevis mer lågfrekvent ljud än mindre vindkraftverk även med hänsyn till den totala ljudnivån. Med allt större vindkraftverk kommer därför andelen lågfrekvensljud i vindkraftsbuller att öka.

Överskrids inte riktvärdet för buller vid bostadsfasad är risken liten att riktvärden från lågfrekvent buller inomhus överskrids (Naturvårdsverket, 2020). Naturvårdsverket har bedömt att riskerna med lågfrekvent buller ... är små om riktvärdena för buller följs.

Naturvårdsverkets bedömning gäller äldre vindkraftverk och är inte uppdaterad för modernare större verk med en större andel lågfrekvent buller. De har dessutom högre torn som ökar spridningsområdet runt verken. Därför bör skyddsområdet för etableringen av modernare vindkraftverk runt alla bostäder öka väsentligt till dess riskerna med ökat lågfrekvent buller prövats. Utifrån undersökningarna i Garpenberg bör skyddszonen öka till minst 12 km. För att ha lite marginal är en skyddszon på 15 km att rekommendera.

Bullermätningar och bullerberäkningar

För den återkommande kontrollen av att vindkraftverk uppfyller sina bullervillkor används oftast emissionsmätningar och beräkningar, dvs att man mäter in ljudalstringen hos vindkraftverken och använder detta som indata för att beräkna ljudnivån. I vissa fall kan det vara befogat att i stället mäta ljudnivån vid bostäder, så kallad immissionsmätning. Detta bör göras vid misstanke om att beräkningarna är missvisande eller befästa med stor osäkerhet.

Skäl för detta kan vara att inlämnade rapporter verkar bristfälliga, om stora avsteg gjorts mot förutsättningarna i mätmetoderna eller vid upprepade klagomål. Både mätning och beräkningar av buller kan vara svåra. Mätning vid bostäder utomhus blir mycket känsliga för bakgrundsljud och ställer krav på att man mäter vid rätt meteorologiska förhållanden. Det är anledningen till att man oftare gör beräkningar då det är enklare att genomföra. Vid beräkningar ska hänsyn tas till terrängen som har stor påverkan på bullernivåerna.

I analysen har ett generellt avstånd om 800 meter använts till närmaste bebyggelse. Det finns inget lagstiftat krav på avstånd till bebyggelse utan bedömningar utgår från störningar såsom buller och ljus. Ger ett vindkraftverk ifrån sig mer buller än det rekommenderade värdet om 40 dB(A) måste skyddsavståndet vara längre.

Garpenberg är på grund av gruvbrytningens emmissioner ett specialfall när det gäller lågfrekvent buller. Här kan man inte utgå från beräkningar och antaganden då det finns starka skäl att misstänka att beräkningarna blir missvisande och befästa med stor osäkerhet. När det gäller det lågfrekventa bullret räcker det inte heller med mätning av dBA vid bostäder utan mätningarna behöver utföras i de berörda frekvensbanden inne i bostäderna då det lågfrekventa bullret inne stoppas av byggnader och man dessutom kan få problem inomhus med bl.a. stående vågor. Vid bedömningen bör också hänsyn tas till att gruvans buller inte tystnar under nätter och helger utan pågår dygnet runt, året runt.

Då osäkerheten i Garpenbergsområdet är mycket stora bör försiktighetsprincipen tillämpas och inga vindkraftverk placeras inom ovan nämnda skyddszoner.

Kumulativa effekter

Området ligger i närhet av Bolidens gruva i Garpenberg och frågor om kumulativa effekter och lågfrekvent buller från gruvan och potentiella vindkraftverk har lyfts under samrådet. Även om området ligger drygt 2 km från centrala Garpenberg finns risken att bullret från gruvan och buller från potentiella vindkraftverk skapar en kumulativ effekt och att bullernivån i vissa områden överstiger riktvärdena. Detta är en fråga som skulle behöva vidare utredning ifall området skulle bli aktuellt för etablering.

Det finns inga direkta hänvisningar till riktvärden för lågfrekvent buller varken i materialet eller hos myndigheterna. Naturvårdsverket kopplar riskerna med lågfrekvent buller till riktvärdena för buller mätt i dBA. Att mäta lågfrekvent buller är mycket svårt att göra. Relativt lite forskning har gjorts. Skall man utreda hälsoeffekterna av kumulativt lågfrekvent buller behövs sannolikt ett större forskningsprojekt.

Bilaga 1: Kolliderande bullerintressen mellan Bolidens gruva och planerad vindkraft i Garpenberg

Bilaga 2: Synpunkter på vindbruksplan i Hedemora kommun, Liten utredning av etableringen i Garpenberg med omnejd med avseende på effekter av lågfrekvent buller.

Yttrande 23, 2025-06-30

Yttrande av områden i Vindbruksplanen för Hedemora kommun, 2025-06-29

Det är viktigt att Hedemora kommun tar hänsyn till avstånd till boende vid planering av vindkraftparker, det för att förhindra konflikter och för att inte förstöra människors boendemiljö och livssituation. 800 metersgränsen som Naturvårdsverket rekommenderar; ifrågasätts av svenska forskare inom området som menar att avståndet är alldeles för kort. Flera vindkraftverk i kommunen har ett avstånd till boendet på ca 950 meter vilket även det stör väldigt mycket. Det behöver vara

Skyddsavståndet i vindbruksplanen är generellt skyddsavstånd. Bullerpåverkan för samtliga vindkraftverk inom ett område får inte överskrida riktvärdena det innebär att skyddsavståndet i praktiken kan variera.

HS2 Killingberget ej aktuell i Vindbruksplanen
Noterat

HS3 Snöberget, Gransjöberget och Lapphällarna Garpenberg ej aktuell i Vindbruksplanen

minst 2-3 km till boenden. Ett längre avstånd behöver tas hänsyn till i vindbruksplanen.

Det finns flera aspekter att ta hänsyn till vid uppförande av vindkraftverk såsom natur- och kulturvärden men även kumulativa effekter från andra industrier, vägar eller dylikt som påverkar områdena.

I Garpenbergs området finns redan vindkraft vilket får ses som tillräckligt. De områden som beskrivits i vindbruksplanen för området Garpenberg är:

Hs2 Killingberget ej aktuell i Vindbruksplanen

Killingberget har redan idag vindkraftsverk i sitt närområde, och skulle området utökas med ytterligare verk skulle boendemiljön försämrats ytterligare för boenden.

HS3 Snöberget, Gransjöberget och Lapphällarna Garpenberg ej aktuell i Vindbruksplanen

Lapphällarna i Garpenberg är en historisk plats från vulkanutbrott som gör Garpenberg unik med sina fyndigheter av metaller.

Platsen är inte lämplig då byarna Jelken (Jälken) och Bensåsen skulle få ytterligare störningspåverkan samt att platsen Lapphällarna har en historia väl värt ett bevarande. Vandringsleder, sjöar, fiske och platser för rekreation skulle också påverkas negativt av ytterligare en vindkraftspark.

HS6 Dammsjön & Kontorsknälen (Hässlen Naturreservat i Dalarna) ej aktuell i Vindbruksplanen

Hässlen är ett naturreservat och området är känt för sitt hasselbestånd, nötkräkor, insektsarter och sällsynta örter. En plats för rekreation som skulle förstöras av en vindbrukspark. Vandringsleder och skidspår passerar Hässlen. Hässlen är en kulturhistorisk plats med spår av finska nybyggare.

Nordöst om Garpenberg planeras en vindbrukspark med närliggande by Jälken

Eolus Vind & Hydro Rein har ansökt om tillstånd att få bygga en vindkraftspark. Området är inte med i vindbruksplanen men väl värt att kommentera.

Garpenberg har redan en vindbrukspark, skulle en till park godkännas skulle byn Jälken omringas av Boliden; Dala Vind befintliga vindbrukspark och den nya vindbruksparken. Endast 800 meter från byn. Vilket skulle bli förödande för boende i byn och skulle troligen leda till att ingen kan bo kvar. Enligt Eolus Vind och Hydro Reins egna utredningar skulle byn inte bli omringad. Hur bedöms det? Företaget Eolus gör allt för att få igenom ett bygge av en vindbrukspark. Jälken tillhör Södra Dalarnas finnskogar med kulturhistoriska lämningar. Även spår av en fäbod finns i området.

Jälken består av ca 20 hushåll och skulle ytterliga vindkraftverk uppföras skulle boende få en markant

Noterat

HS6 Dammsjön & Kontorsknälen (Hässlen Naturreservat i Dalarna) ej aktuell i Vindbruksplanen

Noterat

Vindbruksplanen hindrar inte vindkraftsbolag att söka tillstånd på andra platser. Det kommunala vetot gäller oavsett om det är utpekat eller ej. Vindbruksplanen ger en vägledning för politiken.

Förtydliganden:

Se kommentar i första stycket.

försämras livssituation med en vindbrukspark så nära byn. Om avståndet till boenden ökas till 2,5 – 3 km skulle det göra stor skillnad för boenden.

Förtydliganden:

Avstånd till boende måste tas i beaktan. Ett minimum på 2-3 km är viktigt för boenden och deras möjlighet för fortsatt god livskvalitet.

Yttrande 24, 2025-06-30

Introduktion

Jag motsätter mig starkt att Hedemora kommun tillåter eller planlägger för vindkraftsetableringar inom fyra kilometers radie från Laggårbacken 122, 776 73 Hedemora. Valet av centrum för radien är egentligen inte det viktigaste. Den kan vara någonstans mellan Laggårbacken och Hienshyttan. Laggårbacken 122 är där jag håller till i mitt sommarboende.

Det aktuella området är inte bara ett hem för många som valt lugn och naturnära livsstil – det är också ett ekologiskt känsligt område med rik biologisk mångfald, starka friluftsvärden och närhet till flera skyddade naturtyper och reservat.

Kommunens vindbruksplan (både samråds- och granskningsversionerna) pekar ut ett antal områden i närheten av Laggårbacken som möjliga för vidare utbyggnad, däribland delar av Älgsjöberget och skogarna kring Dammsjön, Stora Älgsjön, Flyttjesjön, Budtjärnen och Slättjärnen. Dessa områden ligger inom den 4 km-radie jag menar måste undantas.

Tystnad är en nyckelresurs i dessa marker. Ljud från vindkraftverk, även på avstånd över 1 km, kan upplevas som störande – särskilt under kalla månader då ljud bär långt. Kommunens egna riktvärden (35 dBA) för friluftsområden riskerar att överskridas även i områden som inte är direkt intill verken.

Denna skrivelse syftar till att systematiskt redogöra för de allvarliga konsekvenser en utbyggnad inom detta område skulle få – för människor, natur, djur, ekonomi och landskapsbild. Resonemangen utgår från både lokal kunskap och nationella riktlinjer, samt från vindbruksplanens egna formuleringar. Fokus ligger särskilt på att belysa ekologiska värden som ofta förbises, samt på att visa på konsekvenser som i det lokala sammanhanget skulle bli oåterkalleliga.

Friluftsliv – vandring

Skogarna kring Laggårbacken, Dammsjön och Flyttjesjön erbjuder ett sammanhängande landskap för friluftaktiviteter av lågintensiv karaktär. Många boende i området utnyttjar dessa skogar för dagliga promenader, längre vandringar, motionsrundor och för att nå avlägsna platser med särskild känsla av stillhet och avskildhet. Även om det inte finns formella leder, är detta ett välanvänt friluftsområde – just på grund av sin orördhet.

Introduktion

Vindbruksplanen ger en vägledning för politiken. Vindbruksplanen planerar inte vindkraftverk och innebär inte per automatik att en vindkraftsetablering får ske i området utan en gedigen utredning måste göras inom ramen för vindkraftsetableringens tillståndsprocess.

Noterat.

Riktvärden för friluftsliv 35 dBA är inte ett riktvärde kommunen har tagit fram utan är riktvärde från Naturvårdsverket.

Friluftsliv – vandring

Noterat.

Vindbruksplanen tar hänsyn till utpekade friluftslivsområden. Däremot ska vindkraftsetableringens tillståndsprocess ta hänsyn till friluftslivet inom det specifika området.

Friluftsliv – svamp- och bärplockning

Noterat.

Vindkraftsetableringen ska göras så att den påverkar människor i en så liten mån som möjligt. Etablering av vindkraft kommer dock att påverka.

Djurliv i området – särskilt känsliga arter

Kommunen rekommendera att samtliga art fynd rapporteras in i artportalerna.

Djurlivet inventeras i en tillståndsprocess och kommer därmed dyka upp om det finns arter som är hotade.

Rovfåglar i fokus:

Kommunen rekommendera att samtliga art fynd rapporteras in i artportalerna.

Djurlivet inventeras i en tillståndsprocess och kommer därmed dyka upp om det finns arter som är hotade.

Bad och sjöliv

Det finns riktvärden för buller och domstolspraxis för skuggbildning, se avsnitt 3.9.1 och 3.9.2 i vindbruksplanens antagandehandling.

Människor söker sig hit för att uppleva tystnad, närhet till naturen och ett lugn som inte går att hitta i städerna. Den tystnaden är dock extremt känslig för lågfrekventa ljud som alstras av vindkraftverk, särskilt vintertid när snön dämpar andra ljud. Ett enskilt vindkraftverk kan höras flera kilometer bort, beroende på vindförhållanden. Kombinationen av buller, rörelse i horisonten och blinkande hinderljus förstör den upplevelse många aktivt söker här.

Flera rutter går över myrmarker, höjder och gamla grusvägar. Dessa förbindelser riskerar att stängas av vid byggnation, eller omformas av dragning av servicevägar. Dessutom förändras den visuella upplevelsen av landskapet kraftigt – skogen och himlen förlorar sin obrutna karaktär.

Vindbruksplanen nämner själv att friluftsområden bör skyddas från vindkraftsetablering om deras värde hotas. Här har vi ett levande exempel på just ett sådant område som i praktiken saknar formellt skydd, men där funktion och användning är både tät och värdefull. Därför bör området kring Laggbacken klassas som ett särskilt känsligt friluftsområde.

Tystnad är en nyckelresurs i dessa marker. Ljud från vindkraftverk, även på avstånd över 1 km, kan upplevas som störande – särskilt under kalla månader då ljud bär långt. Kommunens egna riktvärden (35 dBA) för friluftsområden riskerar att överskridas även i områden som inte är direkt intill verken.

Friluftsliv – svamp- och bärplockning

För många boende kring Laggbacken är svamp- och bärplockning inte bara rekreation, utan också tradition, självhushållning och ett sätt att vara del av naturen. Dessa marker är mycket rika på blåbär, lingon, hjortron, kantareller, kremlor och soppar. En säsong kan ge många liter bär och flera korgar svamp – resurser som är av både kulinariskt, ekonomiskt och kulturellt värde.

Växtplatsen för dessa nyttoväxter är beroende av skogens mikroklimat, jordmån, fuktighet och ljusförhållanden. Vid byggnation av vindkraft påverkas alla dessa faktorer: vägar drar undan vatten, kantzoner skapas som släpper in solljus, mark komprimeras av tunga transporter. Dessutom skräms vilt, vilket påverkar spridningen av vissa arter.

Att vistas i skogen med korg, stövlar och termos är en återkommande ritual för både yngre och äldre i området. Det är också ett av de sätt på vilket lokalbefolkningen lär barn att förstå naturen. En vindkraftsetablering riskerar att ta ifrån människor detta kulturella arv.

Utöver de direkta förändringarna i tillgång till svamp och bär, innebär etableringarna även ett psykologiskt avstånd – skogen känns inte längre som "vår", den känns industriell, störd och kontrollerad. Det är en förändring i relationen till platsen som inte låter sig mätas i decibel eller kronor, men som ändå är djupgående.

Skyddade områden och naturvärden

Vindkraftsetablering ska utreda all påverkan inom tillståndsprocessen som regleras av miljöbalken.

Social dimension:

Kommunen har i arbetet med vindbruksplanen haft en samrådstid med fyra fysiska träffar och en granskningstid med två fysiska träffar. Medborgare har alltid haft en möjlighet att ringa eller mejla till kommunen med frågor.

Hedemora kommun har som ni har skrivit ett ansvar att lyssna på alla åsikter inom kommunen. Utifrån det ska kommunen väga de allmänna intressena mot de enskilda intressena.

Ekonomisk effekt

Regeringen arbetar just nu med en incitament utredning som utreder hur pengar kan gå tillbaka in i lokalsamhället. Läs om den här:

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/04/sou-202318/>

Slutsats

Hedemora kommun tackar för era synpunkter.

Djurliv i området – särskilt känsliga arter

De närmaste skogarna kring Laggårbacken utgör ett rikt, komplext och delikat ekosystem. Området hyser ett stort antal däggdjur, fåglar, amfibier och insekter. Bland dessa finns ett flertal rödlistade och särskilt skyddsvärda arter som kräver ostörda och sammanhängande livsmiljöer. Etablering av vindkraft i området skulle innebära en kraftig fragmentering av livsmiljöer och en allvarlig ekologisk störning.

Särskild uppmärksamhet bör riktas mot:

- Sumpgroda (*Pelophylax lessonae*) – en nationellt hotad art som är beroende av solbelysta grunda våtmarker. Dess lekperiod sammanfaller med tidig vår då vindkraftens ljudmiljö kan störa reproduktionen. Vägar till byggplatser och ändrad vattenavrinning hotar dess habitat.
- Tjäder (*Tetrao urogallus*) och Orre (*Tetrao tetrix*) – två känsliga skogshöns som har sitt spel och häckning i ostörd gammal barrskog. Buller från vindkraftverk har dokumenterat störande effekt på deras spelplatser. Fragmentering av skogsmiljöer leder till att arten drar sig undan.
- Järpe (*Bonasa bonasia*) – förekommer i täta granskogar och är ett tecken på god skoglig kontinuitet. Den är mycket skygg och påverkas starkt av minskad markfuktighet och ökad mänsklig närvaro.
- Lo (*Lynx lynx*) – ett fridlyst och skyggt rovdjur som kräver stora revir. Även sporadisk mänsklig närvaro i form av underhållsvägar och byggverksamhet stör dess rörelsemönster.

Rovfåglar i fokus:

Rovfåglar är inte bara skyddsvärda arter – de är också indikatorer på ekosystemens hälsa. Deras närvaro är en garanti för biologisk balans. Etablering av vindkraft inom dessa områden strider därmed mot både artoch habitatdirektivet och mot kommunens skyldigheter enligt miljöbalkens försiktighetsprincip. Det är inte klart fastlagt ifall vi i närområdet har kungsörn och havsörn.

- Kungsörn (*Aquila chrysaetos*) – särskilt känslig för visuella störningar och har dokumenterad kollision med rotorblad. Kända födosöksområden finns inom aktuellt område.
- Havsörn (*Haliaeetus albicilla*) – förekommer vid närliggande sjöar. Den påverkas av födoförlust vid habitatförstörelse.
- Ormvråk (*Buteo buteo*), sparvhök (*Accipiter nisus*) och brun kärrhök (*Circus aeruginosus*), ett flertal olika vråkarter – alla förekommer i trakten och påverkas negativt av förlust av jakthabitat, buller och ökad dödlighet.

Bad och sjöliv

Laggårbacken ligger nära flera små men värdefulla insjöar som Dammsjön, Stora Älgsjön, Budtjärnen, Flyttjesjön och Slättjärnen. Dessa vatten är centrala för det lokala badlivet och friluftskulturen. Bad, fiske, paddling, vinterfiske, långfärdsskridskor och isvak används av både bofasta och besökare.

Sjöarnas värde ligger inte bara i deras funktion utan i upplevelsen av tystnad och natur. Ljud från vindkraftverk färdas långt över vattenytan, särskilt vid spegelblanka förhållanden eller över is. Ljudmiljön är central för trivselen, liksom utsikten från badplatserna. Ett verk synligt från stranden innebär att känslan av vildmark förloras.

Dessutom påverkas fågelliv, fiskars lekvandring och vattenkvalitet negativt av förändringar i kringmiljön. Skuggor från rotorblad kan störa djurens naturliga rytm, och förändrad avrinning från markarbeten kan leda till näringsläckage eller grumling av vatten.

Att värna dessa sjöar är att värna kommunens attraktionskraft och människors hälsa. Möjligheten till ett dopp i tystnad en sommarkväll – eller en vinterdag på isen – är ovärderlig.

Skyddade områden och naturvärden

Området ligger i direkt närhet till naturreservaten Älgsjöberget och Kastjärnsberget – båda värdefulla för sina orörda skogs- och myrmiljöer. Dessa reservat är skyddade enligt svensk lag och innehåller både nyckelbiotoper och signalarter. Även flera sumpskogar i närområdet är av skyddsvärd karaktär enligt kommunens egen bedömning.

Naturmiljön här kännetecknas av kontinuitet – skogarna har vuxit orörda under lång tid, och flera arter har specialiserat sig för just dessa habitat. Vindkraft innebär inte bara visuell påverkan – det fragmenterar helheter. Ett ekologiskt nätverk är beroende av samband, spridningsvägar och ostördhet. Om detta bryts, kollapsar helheten.

Etablering av vindkraftverk i närheten av dessa områden riskerar att strida mot EU:s art- och habitatdirektiv, miljöbalkens hänsynsregler och internationella åtaganden för biologisk mångfald.

Social dimension:

Lokalt motstånd uttrycks inte alltid i byar som Laggårbacken är det många som lever stillsamt. Man jagar inte debatt, man söker frid. Detta får inte misstolkas som likgiltighet. Många saknar vana vid formell påverkan eller känner misstro mot processen. Det är avgörande att kommunen inte tolkar tystnad som samtycke.

I samtal med grannar märks tydligt en utbredd oro – men också en känsla av maktlöshet. Kommunen har ett särskilt ansvar att aktivt söka upp åsikter från dessa grupper och säkerställa att deras röster får genomslag. Att bo på landsbygd ska inte betyda att ens röst väger mindre. Det finns personer som specifikt flyttat till Laggårbacken för att söka ro och lugn.

Flera fastigheter i Laggårbacken är generationsboenden. Människor har valt att bo här för tystnaden, för närheten till naturen och för att de vill skydda något som är större än dem själva. Dessa värden är inte utbytbara.

Ekonomisk effekt

Det ekonomiska perspektivet på vindkraftsetablering nära Laggårbacken förtjänar särskild uppmärksamhet. Ett vanligt antagande i vindkraftsprojekt är att det ska finnas samhällsekonomiska vinster i form av arbetstillfällen, skatteintäkter och bidrag till elförsörjning. Men i verkligheten är bilden betydligt mer komplex.

Det finns i dagsläget inga oberoende studier som visar att vindkraftsprojekt i glesbygd är långsiktigt ekonomiskt försvarbara utan omfattande subventioner.

Investeringsbeslut tas ofta av aktörer med kortsiktig avkastning som mål, medan kostnaderna för buller, landskapsförändring och biologisk förlust bärs av de närboende och samhället. Driftskostnaderna i kalla, avlägsna områden är höga, särskilt vid isbildning och transportproblem. Underhållskostnader för väg och elanslutning tillkommer ofta kommunen – inte exploatören.

Därtill kommer den negativa effekten på fastighetsvärden. Ett stort antal studier och praktiska fall visar att närhet till vindkraftverk leder till sänkta fastighetspriser. Effekten är som störst inom ett intervall på 1–5 km från verken och slår hårdast mot naturnära boenden som värdesätter utsikt, tystnad och ekosystem. Enligt konservativa uppskattningar från oberoende mäklarbedömningar kan en prissänkning på 15–30 % vara rimlig inom syn- eller bulleravstånd från större vindkraftsparker.

I Laggårbacken och Hienshyttan finns flera permanentbostäder, fritidshus och generationsboenden. Fastigheter som byggts med stora investeringar för ett liv nära naturen. Den potentiella värdeminskningen i området kan uppskattas till **tiotals miljoner kronor**. Ett radhusområde i stadsmiljö kan påverkas marginellt – men en naturnära villa med sjöutsikt som förlorar sin dragkraft kan tappa 500 000–1 500 000 kronor i värde. Detta är inte spekulation, utan belagt genom domstolsutslag i ersättningsärenden och mäklarstudier.

Den ekonomiska snedfördelningen är uppenbar: vinsten för en extern aktör står i kontrast till förlusten för de boende, kommunen och dess framtida attraktionskraft. Med sjunkande fastighetsvärden minskar även skattekraft och incitament för inflyttning. Därtill ökar kostnader för kommunal infrastruktur, hälsopåverkan och rättsliga tvister.

Det är därför angeläget att Hedemora kommun inte bara ser till produktionens teoretiska nytta, utan väger in de ekonomiska konsekvenserna för sitt invånarkollektiv. Ett beslut om att tillåta vindkraft i ett område som Laggårbacken är inte en neutral investering – det är en **ekonomisk omfördelning från lokalsamhället till externa aktörer**.

Slutsats

Området inom 3 - 4 km från Laggårbacken och Hienshyttan är olämpligt för vindkraftsetablering. Det finns starka ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska skäl att skydda området från storskalig industriell exploatering. När man kommer ut Jag yrkar att kommunen:

- Undantar samtliga områden inom 3 - 4 km från Laggårbacken och Hienshyttan från framtida planläggning för vindkraft. Från mitt boende sett, så är området norr om Stora Djupbäcken såpass långt bort att det inte längre stör. Se karta.
 - Undantar Älgsjöberget, Uvberget, Gräsberget, Gettjärnsberget från framtida planläggning för vindkraft.
 - Området kring Stora Djupbäcken är väldigt känsligt.
 - Beaktar närheten till känsliga arter, skyddade miljöer, sjöar och reservat i beslut.
 - Inkluderar tysta röster och lokal kunskap i den demokratiska processen.
- Kommunens uppgift är att fatta beslut som håller över tid – beslut som människor kan leva med, och som naturen överlever.

Referenser

- <https://hedemora.se/bygga-bo-och-miljo/planer-och-projekt2/samhallsplanering/oversiktsplan/vindbruksplan-for-hedemora-kommun/>
- Hedemora kommun, Vindbruksplan – samrådsversion 2023-06-02
- Hedemora kommun, Vindbruksplan – granskningsförslag 2025-02-25 • Naturvårdsverket: Vägledning om buller från vindkraftverk. <https://www.naturvardsverket.se/4ac3fd/globalassets/vagledning/vindkraft/vagledning-om-buller-fran-vindkraftverk.pdf>
- Länsstyrelsen Dalarna: Naturreservat och Natura 2000-data
- <https://www.lansstyrelsen.se/dalarna/besoksmal/naturreservat.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a53d&sv.12.382c024b1800285d5863a53d.route=/&searchString=&counties=Dalarna&municipalities=Hedemora&reserveTypes=Naturreservat&natureTypes=&accessibility=&facilities=&sort=none>
- <https://www.lansstyrelsen.se/dalarna/besoksmal/naturreservat/kastjarnsberget.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a87f&sv.12.382c024b1800285d5863a87f.route=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&accessibility=&facilities=&sort=none>
- <https://www.lansstyrelsen.se/dalarna/besoksmal/naturreservat/algsoberget.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a87f&sv.12.382c024b1800285d5863a87f.route=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&accessibility=&facilities=&sort=none>
- Artfakta.se – Artdatabanken
- <https://se.rwe.com/projekt-och-verksamhetsplatser/langshyttan/>

Karta: Norr om Laggårbacken, Hienshyttan

Om vindkraftsprojektet Långshyttan

I utvecklingen av Långshyttan följer RWE de planer och det underlag som Hedemora kommun och region Dalarna tar fram för vindkraftsetablering.

I nuläget planeras vindkraftsparken ha upp till 17 turbiner med en effekt på 8-10 MW vardera. Höjden kan bli upp till 290 meter. I nuvarande omfattning beräknas vindkraftsparken producera 357 GWh om året, vilket motsvarar förbrukningen av hushållsel för 71 480 villor. På kartan visas projektområdet för Långshyttan, som ligger i sydöstra delen av Dalarna, Hedemora kommun, strax norr om Långshyttan. Öster om projektområdet ligger sjöarna Edsken, Fullen och Grycken och söder om projektområdet ligger sjöarna Lången och Amungen. Området kännetecknas av flera höjder med måttlig till brant lutning.

RWE har utvärderat större delar av Sverige, och projektområdet för Långshyttan har mycket bra förutsättningar och få intressekonflikter jämfört med andra områden. Vindförhållandena i området ger bra förutsättningar för vindkraft. Markägare i projektområdet är positiva till en etablering och det finns möjlighet till nätanslutning. Större delen av projektområdet som ägs av Sveaskog utgörs av produktionsskog. Det finns bra vägar i området som går att anpassa för att kunna transportera vindturbiner och komponenter. En förstärkt infrastruktur kan gynna näringslivet, ny industrietablering samt framkomligheten i området. Det finns även ett växande behov av el i närområdet.

	
<p>Yttrande 25, 2025-06-30</p>	
<p>En namninsamling har skickats in.</p>	<p>Då namninsamlingen berör personuppgifter delges den inte här.</p>
<p>Yttrande 26, 2025-06-30</p>	
<p>Vi vill inledningsvis berömma kommunen för att ligga steget före och ta fram en vindbruksplan. Det kan förväntas komma flera förfrågningar med tanke på debatten kring framtidens elförsörjning. Det forskningsunderlag som idag finns gällande vindkraftens påverkan och effekter är bristfälligt. Utifrån detta är det bra att utgå från en försiktighetsprincip. Att kommunen ligger före och avgränsar möjliga områden för etableringar är således bra.</p> <p>Undertecknade deltog vid ett av samrådstillfällena och det är bra att synpunkterna har hörtsammats i vindbruksplanen. Vi vill dock påpeka två saker: - Sidan 26 första meningen lyder ” Områdena är inte exakta utan etablering kan komma att ske i anslutning till utredningsområdena ifall det bedöms lämpligt.” Vi vill att kommunen förtydligar detta. I anslutning till utredningsområdena är för diffus. Enligt vår mening finns ingen anledning att utvidga områdena ytterligare. En stor del av kommunen yta är redan upptagen som möjlig. Undantag från de definierade områdena gör att hela vindbruksplanen kan ifrågasättas.</p> <p>- Vi utgår ifrån att vindbruksplanen är framtagen för att ge transparens för kommunens innevånare och vindkraftsindustrin hur förutsättningarna ser ut för vindkraftsetablering i kommunen. Planen har tagits fram på initiativ från våra politiker. Samråd har hållits för att inhämta invånarnas synpunkter. Sammantaget har det utmynnat i liggande förslag till vindbruksplan. För att upprätthålla förtroendet för kommunens tjänstemän och dess politiker är det angeläget att planen följs.</p>	<p>De områden som pekas ut i vindbruksplanen är områden kommunen bedömer som lämpliga för vindkraftsetablering. Däremot kan vindkraftsbolag ansöka om tillstånd oavsett om det är utpekade eller inte. En utredning ska göras för samtliga vindkraftsprojekt och kommunen har vindbruksplanen som stöd vid nyttjande av veto rätten.</p>
<p>Yttrande 27, 2025-06-30</p>	
<p>Yttrande över granskningsförslag vindbruksplan</p> <p>Jag har fritidshus i Stjärnsund där jag vistas mycket året om, och i mitt yttrande kommer jag främst att kommentera granskningsversionen av vindbruksplanen ur ett Stjärnsundsperspektiv.</p>	<p>H.N.1 och H.N.2 Sikt-utredningar ska göras vid eventuella vindkraftsetableringar.</p> <p>Avståndet i analysen är generellt och kommer utredas ordentligt i tillståndsprocessen för att</p>

Det är mycket glädjande för Stjärnsunds del att de många synpunkterna mot H.N.4, H.N.6 och H.N.7 beaktats och att områdena nu bedöms som ej lämpliga utredningsområden för vindkraft. De ligger nära Stjärnsund och vindkraftverk här skulle få väldigt stor negativ påverkan på boende, natur, turism m m.

Men även vindkraftsetablering inom H.N.1 och H.N.2 får påverkan på Stjärnsund fast dessa områden ligger längre bort. Framförallt skulle vindkraft i dessa två områden störa vyn över Grycken. Det finns en uppenbar risk att vindkraftverk i H.N.2 skulle synas även i vissa andra delar av Stjärnsund. Bergen i området är höga och med ca 300 m höga verk på dem reser de sig mycket högt över omgivningen och syns långväga. Från sydöstra stränderna i Stjärnsund, inte minst Rönäsudd, skulle de dominera utsikten åt nordväst. Norr om Grycken ligger sjöarna Fullen och Edsken och sikten är fri över sjöarna ända upp mot bergen i H.N.1.

Redan nu belastas utsikten över Grycken av de fullt synliga verken i Riskebo och Tjämnäs som snurrar och blinkar, men det finns fortfarande en del orörd horisont kvar. Om etablering i H.N.1 och H.N.2 sker är allt det borta. Vyn över Grycken från nordväst till nordost kommer fyllas av vindkraftverk. De förut magiska solnedgångarna skulle vara ett minne blott, med roterande vingar och högintensivt blinkande ljus går det inte att känna ro. Längre norrut på sjösystemet, som också används för båtliv och skridskoåkning m m, blir det en kompakt omringningseffekt.

Att Stjärnsund skulle påverkas visuellt på detta sätt framgår inte av vindbruksplanen. Under H.N.1 är inte Stjärnsund omnämnt, och under H.N.2 görs bedömningen att Stjärnsund inte skulle påverkas av en etablering där. Ändringar av texten behövs här.

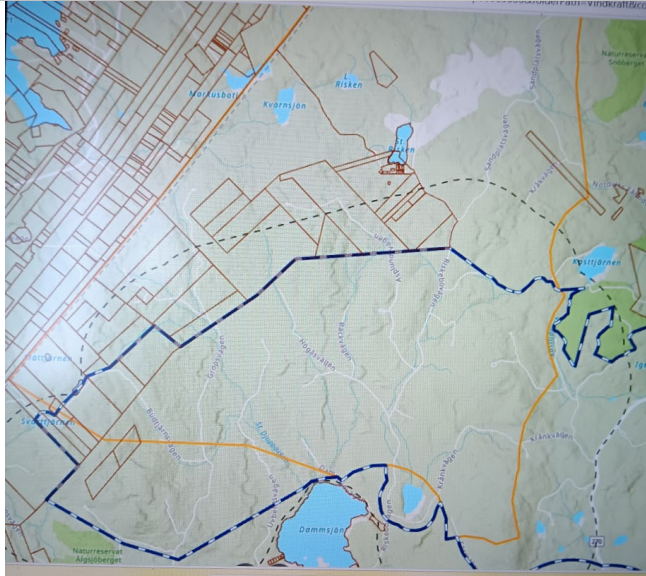
För boende nära de utpekade områdena, t ex runt sjöarna norr om H.N.1, i Ängelsfors och i byarna söder om H.N.2, skulle etablering här medföra svåra störningar bullermässigt och visuellt. Riktlinjerna för buller från vindkraftverk skyddar inte alls från bullerstörningar. Många fastigheter hamnar så nära som 800-1000 m från de utpekade utredningsområdena. Ingen ändring av skyddsavståndet har gjorts trots stora protester i yttranden och på samrådsmöten om att detta avstånd är alldeles för kort! I samrådsredogörelsen står att avståndet ska ses över. Varför har det inte ändrats? Om inte ett stort antal människor i kommunen ska få sin livsmiljö fördärvad måste det förlängas avsevärt, till minst 10 x verkshöjden.

Sen samrådet har ny svensk forskning börjat komma om olika effekter av vindkraft. En grupp forskare från Uppsala universitet och Högskolan i Gävle har gjort fältmätningar och funnit att vindkraftverken avger betydligt högre nivåer av infraljud än vad man tidigare utgått från. De har tagit fram en helt ny modell, SoundSim360, som med precision kan beräkna nivåerna av buller över alla frekvenser inkl

säkerställa att buller riktvärdena följs. Det innebär att avståndet kan komma att förändras i tillståndsprocessen.

<p>infraljud och kan simulera hur ljud sprider sig över stora områden (Epoch times 2025-01-16). En annan grupp med forskare från Göteborgs Universitet och Linköpings Universitet studerar kontaminering runt vindkraftverk. (Karlsson 2024, Epoch times 2025-06-24). Detta är angelägen forskning. Vindkraftverken blir allt högre och den forskning Naturvårdsverket hänvisar till är föråldrad. Det är dags att i enlighet med försiktighetsprincipen i Miljöbalken stanna upp och invänta mer resultat av den forskning som pågår både inom Sverige och internationellt innan fortsatt satsning på vindkraft görs.</p> <p>Skyddsavståndet till bostäder i vindbruksplanen måste förlängas och om det skulle innebära att inga utredningsområden för vindkraft kan pekas ut visar det tydligt att Hedemora är för tättbebyggt för att tåla fler vindkraftsindustrier. I Hedemora finns redan 18 vindkraftverk och det räcker.</p> <p>Referenser: Epoch times 2025-01-16. Infraljud från vindkraft befaras leda till hälsoproblem Epoch times 2025-06-04. Ny studie bekräftar bilden av kontaminering runt vindkraftverk Karlsson, H (2024). Vindkraft och hälsoproblem: Forskningsläget gällande effekter på människor och djur av exponering för ljudföroreningar, kemikalier och partiklar från vindkraftverk. Samhällsförlaget. https://www.samhallsforlaget.se/wp-content/uploads/2024/02/KarlssonVindkraft-och-halsoproblem.pdf</p>	
<p>Yttrande 29, 2025-07-01</p>	
<p>Yttrande ang. gransknings versionen av vindbruksplan Det är bra att det tagits hänsyn till allt det gedigna kunskaps material som invånare lämnat in under samrådet. Detta gav att det bara är 4 områden kvar av de 18 som det var från början. MEN det är ändå 4 områden för mycket, 2 i södra delen och 2 i norra delen av kommun. Kommunen har redan tillräckligt med vindkraftverks industriområden.</p> <p>Här i norra delen kommer Långshyttan med runtom liggande byar och Stjärnsund likaledes samt Engelsfors bli klart störda av HN1 och HN2. Både av synintryck, buller och blinkade ljussken. Sjösystemet Grycken, Fullen och Edsken kommer att nästan bli helt omringat om HN1 och HN2 tillåts. Idag syns Riskebo, verk i Hofors, Tjärnäs och de söder om Dormsjö från sjösystemet. Var ska man kunna vända blicken för en avslappnad horisont? Det sistnämnda behövs för ro och därmed återhämtning. Utöver människor så blir djurlivet påverkat.</p> <p>I vintras undrade jag vad för djupt hela tiden mullrande ljud, likt en maskin, kom ifrån. Ljudet tystnade aldrig. Jag fann ingen maskin men vid kanten av sjön Grycken förstod jag att det var vindkraftverkens ljud som spreds sig över den isbelagda sjön. Obehagligt var det.</p> <p>Påverkan av utsläpp både vid byggandet och drift (även sedemera nedmontering) på luft, mark och vatten kommer att ske, vilket motsäger att göra 4 industriområden på</p>	<p>Vindbruksplanen pekar endast ut lämpliga utredningsområden, det innebär att vindkraftsbolagen behöver utreda områdena vidare.</p> <p>Vindkraftverk kommer påverka miljön och boende men påverkan ska vara så pass liten som möjlig.</p>

<p> dessa platser. När det gäller kemikalier, många är av människan konstruerade, främmande för naturen, nämns bla PFAS. Har kommunen aktuella värden för det i sina vattentäkter och i omgivande sjöar? Stjärnsunds kommunala vattentäkt ligger ju nära Grycken. När det gäller HÄLSA ur alla perspektiv är kommunen första instans när det gäller åtgärder vid omgivnings störning. Och verkligen vid förebyggande och motverkande aktivitet/kontroll mot skadliga ljus, ljud, syn och utsläpp av allehanda slag. Det finns färsk forskning ang. vindkraftverks påverkan. Se länklistan. Jag anser att kommunen är skyldig att hålla sig uppdaterad ang. senaste forskning och rön. Kommunen har även att följa The Habitats Directive - European Commission -Enviroment. ang. naturen. Områdena har rik flora och fauna som ska bibehållas, tex genom biotops skydd och naturreservat. Inget som ska naggas på i kanten. Att all mark, luft och vatten omhändertats med största försiktighet är ett villkor för fortsatt levnad i biosfären. Ordet biosfär betyder allt levande på jorden och den miljö det lever i. Läste nyligen "Men ska vi ha någon chans att bevara och återställa den här världen/jordklotet måste vi krossa myten om den teknologiska frälsningen" För mig gav den en hel del funderingar. Hoppas det gör det även för er.</p> <p>Länkar/referenser: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/habitats-directive_en Bräuner E, Jørgensen J, Duun-Henriksen AK, Backalarz C, Laursen J, Pedersen T, Simonsen M, Andersen, Z (2019). Long-term wind turbine noise exposure and the risk of incident atrial fibrillation in the Danish Nurse cohort. Environment International, vol 130, 104915. 10.1016/j.envint.2019.104915 Epoch times 2025-01-16. Infrajud från vindkraft befaras leda till hälsoproblem Epoch times 2025-06-04. Ny studie bekräftar bilden av kontaminering runt vindkraftverk Karlsson, H (2024). Vindkraft och hälsoproblem: Forskningsläget gällande effekter på människor och djur av exponering för ljudföroreningar, kemikalier och partiklar från vindkraftverk. Samhällsförlaget. https://www.samhallsforlaget.se/wp-content/uploads/2024/02/Karlsson-Vindkraft-och-halsoproblem.pdf P4 Västmanland 24 maj 2025 Forskarens kritik: Bygg inte vindkraftverk nära bostäder - P4 Västmanland Sveriges Radio Smith M, Ögren M, Thorsson P, Hussain-Alkhateeb L, Pedersen E, Forssén J, Ageborg Morsing J, Persson Waye K (2020). A laboratory study on the effects of wind turbine noise on sleep: results of the polysomnographic WiTNES study. Sleep, vol 43 (9), https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32211778/ Prof. Ken Mattsson, Föredrag ”Infrajud – ljudvågor som inte hörs men ändå påverkar oss” Uppsala universitet 30 oktober 2024. Youtube 2024-11-12, Vindkraftsupplysningen.</p>	
<p>Yttrande 30, 2025-07-24 – sent inkommen</p>	
<p>Hej! här kommer bilagan och jag vill gärna att ni följer den blåvita linjen istället.</p>	<p>Hedemora kommun kommer inte ändra utbredningsområdena i vindbruksplanen. Vindkraftsbolag kan däremot utreda för vindkraftsetablering utanför områdena.</p>

Yttrande 31, 2025-07-03 – sent inkommen

Som vi pratade om igår i telefonen angående Vindbruksplanen Hedemora vi genomförde också en online namninsamling i Stjärnsund via Mittskifte.org. Mittskifte var lite försenade med att skicka namnlistan till mig, men trevligt att du sa att vi fortfarande kunde skicka dem. Bifogat är listan och namninsamlingen som folk har skriit under.

Till Kommittén om Hedemora's vindbruksplanen
 Kära medlemmarna i kommittén om vindbruksplanen i Hedemora. I vårt yttrande mot planerna på att sätta upp fler vindkraftverk i Hedemora kommun och omkring Stjärnsund vill vi också lyfta en bredare fråga — en som går bortom decibelnivåer, ekonomiska beräkningar och mätbara effekter på djurlivet.

Den naturliga miljön här är inte bara en bakgrund. Den är en viktig del av vad som gör livet levbart, meningsfullt och hälsosamt. En växande mängd forskning visar att fränkoppling från naturen är en av de största stressfaktorerna i det moderna livet. Södra Dalarna — skogarna, sjön Grycken och den fridfulla omgivningen kring vår by Stjärnsund — erbjuder något som blir alltmer sällsynt: en känsla av tillflykt, stillhet och en möjlighet att komma tillbaka till sig själv. Det är denna kvalitet som både boende och besökare söker — möjligheten att andas ut, att återhämta sig från modern livstakt.

När stora industriella installationer som vindkraftverk placeras i tidigare tysta och öppna landskap, förändrar de inte bara horisonten. De påverkar också platsens emotionella och psykologiska atmosfär. Den ro och närvaro som många kommer hit för — och som bidrar till välbefinnande — riskerar att gå förlorad.

Noterat.

<p>I vissa forskningsdiskussioner används begreppet noceboeffekt för att antyda att rapporterade symptom är inbillade eller psykosomatiska. Vi vill uppmana till försiktighet med detta uttryck. Det kan oavsiktligt avfärda det som mer holistisk forskning numera erkänner: att människan inte bara är en rationell varelse, utan djupt relationell — formad av de miljöer vi lever i, ofta på nivåer under medveten medvetenhet.</p> <p>Dessa reaktioner — psykologiska, emotionella och även andliga — förtjänar att tas på allvar, särskilt i en tid då meningsfull kontakt med naturen blivit en folkhälsofråga.</p> <p>Ur detta perspektiv bör försiktighetsprincipen också tillämpas på de osynliga men viktiga band som binder människor till platsen. När dessa band bryts är de inte lätt att återställa.</p>	
<p>Yttrande 32, 2025-09-24 – sent inkommande</p>	
<p>Jag var på en träff med företrädare i går den 23/9, och fick se deras plan.</p> <p>Jag bor i Pålsbo Nordviken 140 Långshyttan och har invändningar om vindsnurror på Gettjärnsberget.</p> <p>Jag har också en fritids stuga på Mörtjärnsberget kordinat Sweref 99 N6705166 E559140 och jag motsätter mig Att det skall vara några vindsnurror på Gettjärnsberget. Det finns också en vadarfågel SMÅLOMMEN som häckar mellan Harrtjärnen kordinat Sweref99 N6706348 E558388 och en tjärn</p> <p>Kordinat Sweref 99 N6705345 och E562377. Vi har även örn i området och fiskjusen som häckat i år Kordinat Sweref 99 N6710846 E561855. Vindsnurror är alldeles för nära där jag bor och min son bor i Lövnäs väldigt nära också.</p> <p>Övrigt har jag talat med byborna i Östansjö, som du också fått skrivelse att det är emot etablering av vindsnurror där. Lägg in denna skrivelse där den skall vara när ni behandlar eller bereder vindbruksplan / snurror.</p>	<p>Hedemora kommun hade ingen träff den 23/9 2025 och misstänker att detta var inom ramen för ett vindkraftsbolags samrådsprocess. Hedemora kommun svarar inte på yttrande angående vindkraftsbolags separata process.</p> <p>Hedemora kommun rekommenderar att samtliga artfynd rapporteras in till artportalen.</p> <p>Vindbruksplanen är ett vägledande dokument och innebär i sig inte att vindkraft ska byggas utan snare att vissa områden kan vara mer lämpliga. Lämpligheten bedöms inom tillståndsprocessen som vindkraftsbolagen genomför.</p>

Sammanfattande svar på inkomna synpunkter

Hedemora kommun har under samråd och granskning fått in många synpunkter som visar på en djup kunskap om den lokala naturmiljön och hur naturen i Hedemora kommun används. Den är en viktig resurs i kommunen både för näringslivet, boende och friluftsliv. Många inkomna synpunkter innehåller lokal kunskap om olika platser och lyfter fram hur vissa specifika naturområden används och riskerna med en vindkraftsetablering där.

Alla inkomna synpunkter finns redovisade i sin helhet i samrådsredogörelsen och i detta dokument tillsammans med kommunens ställningstagande. Nedan lyfts ett antal frågor och synpunkter som kommit in under samrådet som vi även önskar att lyfta i granskningsutlåtandet. Kommunens svar och ställningstaganden redovisas direkt efter frågan i punktform.

- Vad har Dalarna och Hedemora för nytta av el som produceras i kommunen men skickas vidare till Europa? Vad tjänar Hedemora på att internationella bolag kommer hit och utnyttjar vår mark?
 - Elproducenter betalar olika avgifter och skatter som kommer staten till del bland annat genom fastighets-skatt. I dagsläget stannar inget kapital i kommunerna annat än vindkraftsbolagens frivilliga stöd till lokala föreningar.
 - Elsystemet är globalt och prissättningen sker inom EU. Dock behöver det finnas effekt att plocka ut lokalt. Är det brist på effekt kan inte mer el plockas ut lokalt även om vi köper och säljer el över hela EU. Vissa kommuner producerar mer el som till exempel Säters kommun som har vattenkraft.
 - Det finns svenska bolag som bygger vindkraft som till exempel Dalavind som äger ett av verken vid Riskebo i norra Hedemora. Det innebär att fler arbetstillfällen stannar inom Sverige. Internationella bolag agerar liksom andra företag på en global marknad och huvudkontoren kan ligga i andra länder.
 - Det saknas idag lagar som ger stöd till de kommuner där energin produceras. Det har gjorts en statlig utredning, *Värdet av vinden*, SOU 2023:18, som tittat på ersättning för kommuner och lokalsamhälle vid vindkraftsetableringar. Ännu har inga nya lagar stiftats utifrån den utredningen.
- Vad vinner vi som bor nära vindkraften, vad får vi för ersättning för minskade fastighetsvärden och störning av buller och ljus?
 - Det har gjorts en statlig utredning, *Värdet av vinden*, SOU 2023:18, som tittat på ersättning för kommuner och lokalsamhälle vid vindkraftsetableringar. Ännu har inga nya lagar stiftats utifrån utredningarna. Det finns därför i dagsläget ingen lagstadgad ersättning att få vid vindkraftsetableringar. Kommunen bevakar frågan och ställer sig bakom slutsatserna i utredningen som säger att det behöver finnas ekonomisk kompensation till lokalsamhälle och närboende.
- Det borde göras fler utredningar av naturvärden, skuggbildning, påverkan på landskapet med mera.
 - Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som framför allt ska visa på konflikter med friluftsliv och boendemiljöer. När ett vindkraftsbolag gör en tillståndsansökan för att bygga vindkraft görs flera mer djupgående utredningar.
- Vilka konsekvenser kommer en utbyggnad av mer vindkraft få för miljön?
 - Vindbruksplanen utreder inte vindkraftens generella påverkan på miljön. Det finns statliga myndigheter som Naturvårdsverket och Energimyndigheten som gör mer djupgående analyser och tar fram utredningar. Vindbruksplanen följer rekommendationer från dessa myndigheter samt regleringar i svensk lag.
 - Det kan uppstå kumulativa effekter om flera utpekade utredningsområden skulle bebyggas samt att det även byggs vindkraft i grannkommunerna. Detta kommer finnas med i bedömningen av vilka utredningsområden som ska vara kvar i vindbruksplanen.
- Vem ansvarar för avveckling?
 - Verksamhetsutövaren ansvarar för avveckling men det kan i andra hand falla på markägaren. Krav på ekonomisk säkerhet för avveckling ställs vid vindkraftsetableringar i enlighet med 16 kap. § 3 miljöbalken.
- Frågan om hur bostadspriset kommer påverkas av att det byggs Vindkraft i närheten. Man hänvisade till studie av detta som gjorts på KTH.
 - Den studie som kunnat hittas är ”The Socio-Economic Cost of Wind Turbines: A Swedish Case Study” av Hans Westlund och Mats Wilhelmsson. De har även skrivit en artikel på SvD debatt 2021-06-26 med titeln: ”Vindkraftverk sänker fastighetsvärden”. Studien är den enda som gjorts i Sverige och visar på skillnader mellan försäljningspriser för fastigheter nära vindkraftsparker och de längre bort. De har inte jämfört försäljningspriser för samma fastigheter före och efter vindkraftsetablering. Studien visar att det i snitt är ca 20% lägre pris för fastigheter i närheten av vindkraftparker. Den negativa effekten minskar med avståndet och är borta vid ca 6-8km. Studien blir ett underlag i kommunens bedömning om lämpliga avstånd till Vindkraftsparken
- Vad händer om 20–30 år när snurrorna är uttjänta?

- Vindkraftverken monteras ned och återvinns i stor utsträckning. Om nya verk ska uppföras på platsen krävs en ny tillståndsansökan.
- Vem ska bekosta vägar, kablar? Vem underhåller vägar?
 - Vägar och kablar bekostas och underhålls av de som äger vindkraftsparkerna.
- Hur påverkas bär och svamp i närheten av vindkraft?
 - Det finns ingen anledning att anta att bär och svamp skulle påverkas negativt av vindkraftverk men kommunen har inte kunnat hitta någon forskning på området.
- Kommunen borde satsa på solceller istället.
 - Vindbruksplanen innebär inte att kommunen satsar på vindkraft utan syftet är att få fram ett bra underlag inför framtida tillståndsansökningar från vindkraftsbolag. Kommunen kommer inte heller satsa på solceller eller ge särskilt stöd till något annat kraftslag. Solceller bedöms av regionen kunna bidra med en mindre mängd energi för att möta behovet till 2040 men stor vikt läggs vid utbyggnad av vindkraft. Från Energimyndigheten har Region Dalarna fått ett mål att bygga 7,5TWh vindkraft till 2045.
- Begränsa energianvändningen och bli en mer energieffektiv kommun.
 - Kommunen jobbar hela tiden med energieffektiviseringar och har de senaste åren bytt ut större delen av gatubelysningen till lågenergilampor. Det finns inga planer på att begränsa energianvändningen.
- Sätt hårdare bullerkrav. Många blir störda vid dagens gränsvärden. Fluktuerande ljud stör mycket mer än till exempel bilbuller. Lågfrekvent buller är farligt och buller kan påverka hälsan negativt.
 - Buller är det som ger mest störning för närboende och kommunen kommer se över frågan till granskningen.
 - Naturvårdsverket har bedömt att riskerna med lågfrekvent buller och infraljud är små om riktvärdena för buller följs. Mer information finns i rapporten *Vägledning om buller från vindkraftverk*, (Naturvårdsverket, 2020), samt *Kunskapssammanställning om infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar: exponering och hälsoeffekter*, (Naturvårdsverket, 2011).
- Buller förstör för oss boende. Låter mycket och svårt att få gehör. Ljudmätningar som görs är inte tillräckliga. Ingen tar problemen med buller på allvar.
 - Vindbruksplanen ger bättre möjlighet att i framtiden planera så att boende inte blir störda av buller då politiker och tjänstemän kommer ha ett bättre underlag att ta beslut utifrån. Kommunen får bättre kännedom om vilka risker som finns med vindkraft och vart det kan vara känsligt för buller på grund av terrängen.
 - Det är olyckligt när boende drabbas av störningar från vindkraft. Om riktvärden för buller överskrids ska det vidtas åtgärder. Vi är medvetna om att buller från vindkraft kan upplevas störande trots att det inte överskrider riktvärdena. Till granskningen ser vi över frågan om skärpta riktvärden i kommunen för framtida vindkraft.
 - Störningar ska anmälas till kommunens miljöenhet: <https://hedemora.se/bygga-och-bo/miljo-och-halsa/klagomal/>
- Infraljud är skadliga på långa avstånd.
 - Naturvårdsverket har bedömt att riskerna med lågfrekvent buller och infraljud är små om riktvärdena för buller följs. Mer information finns i rapporten *Vägledning om buller från vindkraftverk*, (Naturvårdsverket, 2020), samt *Kunskapssammanställning om infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar: exponering och hälsoeffekter*, (Naturvårdsverket, 2011).
- Vi borde ha en folkomröstning om vindkraft ska byggas i kommunen eller ej.
 - Oavsett folkomröstning eller ej så samlar vindbruksplanen ihop ett kunskapsunderlag som kan ge vägledning långt in i framtiden. En folkomröstning kan leda till både ett ja och ett nej. Vid ett ja står vi fortsatt inför frågan hur vi ska hantera de ansökningar som kommer in, något som vindbruksplanen kommer ge stöd i. Vid ett nej så kommer det ej ske någon utbyggnad på kort sikt men vi får inte heller fram ett bredare kunskapsunderlag. Ett nej idag kan om några år ifrågasättas och då står vi återigen inför frågan hur vi ska hantera tillståndsansökningar som kommer in.
- Hur mycket har ni tittat på hälsoaspekten. Högt blodtryck, sömnsvärigheter, etc. sjuka människor kostar.
 - Påverkan på hälsa från vindkraft rör framför allt buller. Här har vi utgått från Naturvårdsverkets *Vägledning om buller från vindkraftverk*, (2020). Den forskning och de riktvärden som finns där kommer vägas in i bedömningen av vilka utredningsområden som ska vara kvar i vindbruksplanen.
- Har vi verkligen ett behov av mer elproduktion i kommunen? Hur många vindkraftverk behövs?
 - Energimyndigheten och Naturvårdsverket har tagit fram en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad, utifrån det nationella målet om 100 procent förnybar elproduktion år 2040. Det nationella utbyggnadsbehovet är uppskattat till 100 TWh. Utifrån det antagandet har en regional fördelning gjorts där hänsyn tagits till vindlägen och intressekonflikter med annan markanvändning. Dalarnas tilldelade kvot ligger på 7,5 TWh. För att nå upp till den regionala kvoten behövs 2–3 TWh byggas ut och samtidigt kommer majoriteten av befintliga verk behöva bytas ut till 2045.

- För att möta det förväntade behovet av el i Dalarna behöver vi öka vår energiproduktion totalt med cirka 7,85 TWh till 2045. Det innebär att produktionen måste mer än fördubblas jämfört med 2020. (Färdplan för Energisystem, Energiintelligent Dalarna, september 2022).
 - Industri och datahallar står för nästan hela den ökade energiförbrukningen.
 - Det finns inga krav på hur många verk som ska byggas i Hedemora kommun.
- Funderingen över fördubblingen av energi till 2040, kan Google, Facebook, mm ställa krav på att Sverige ska ta fram mer energi? Datahallar kräver mycket energi.
 - Nej näringslivet kan inte ställa krav på att Sverige ska öka sin energiproduktion men det finns idag nationella och regionala mål om en ökad energiproduktion för att möta framtida behov.
- Orimligt att vi som inte har kunskap ska komma med synpunkter. Det behövs mer utredningar och analyser för att vi ska kunna ta ställning.
 - Vindbruksplanen ska lyfta upp konflikter med lokalt näringsliv, friluftsliv och boendemiljöer, det är den kunskapen som efterfrågades nu under samrådet och det har kommit in mycket synpunkter kring detta.
- Dåligt informerat om Vindbruksplanen. Inte demokratiskt när inte alla får reda på detta.
 - Informationen har funnits på kommunens hemsida och lagts upp på kommunens sociala medier. Det har även annonserats återkommande under samrådet i Södra Dalarnes tidning samt i Lokalt i – Hedemora & Säter.
 - Många lokala föreningar har även spridit information om samrådet.
 - Kommunen kommer se över vad som kan göras för att nå ännu fler till granskningssamrådet.
- Microplaster, PFAS och Bisfenol A. Vindkraftverken ger farliga utsläpp som kan skada boskap och göra köttet obrukbart.
 - De fåtal mätningar och vetenskapliga studier som finns, visar inte att vindkraftverk skulle vara en viktig källa till utsläpp av mikroplast enligt Naturvårdsverket.
 - Utsläpp av Bisfenol A bedöms som små och inte som en källa till exponering för människor då det snabbt bryts ned.
 - Danska Miljöministeriet har gjort en studie på urlakning av PFAS och Bisfenol A från rotorblad: *Screenings-undersøgelse af udvaskning fra vindmøllevinger*, april 2023. Mycket små mängder kunde uppmätas men fortsatta studier rekommenderas då det inte säkert går att säga att rotorbladen inte avger ämnena.
 - Hedemora kommun bevakar frågan.
- Blinkade varningsljus är mycket störande.
 - Hinderbelysningen kan tyvärr vara störande i vissa fall och detta påverkas mycket av närhet och terräng. Det diskuteras behovsstyrd hinderbelysning som endast är tänd då det finns behov för försvaret men Försvarmakten har ännu inte godkänt detta. Detta är en viktig fråga som skulle minska störningen som vindkraften har i landskapet.
- Har ni koll på planer på vindkraft i grannkommunerna. Finns risk för kumulativa effekter.
 - Kommunen bevakar de projekt som ligger nära kommungränsen. Det som planeras i andra kommuner kommer vägas in i bedömningen av hur vindbruksplanens utbredningsområden ska justeras.
- Kan vi lita på utredningarna som görs vid en tillståndsansökan för en vindkraftsetablering och som oftast görs av vindkraftsbolaget självt?
 - Utredningarna granskas framför allt av länsstyrelsen men även kommunen granskar innehållet. Utredningarna kan också samrådas med lokala föreningar som är engagerade i naturvård eller fågelskådning.
- Vindkraftverk förbrukar mer energi att sätta upp än de producerar över sin livstid.
 - Ett vindkraftverk beräknas producera mellan 20 och 100 gånger mer än insatsenergin som sammanställer alltifrån tillverkning till etablering och avveckling. Mer information finns i rapporten *Vindkraftens resursanvändning*, (Energimyndigheten, 2021).
- Det behövs fotomontage för att kunna föreställa sig hur det blir.
 - För en specifik etablering när det görs en tillståndsansökan ska fotomontage tas fram. Då vi inte vet vilka områden som kan bli intressanta för en etablering eller hur många verk, deras placering och höjd, är det vanskligt att göra fotomontage i dagsläget.
- Vindkraftverken har kort livslängd.
 - Livslängden är omdebatterad men många vindkraftverk i Sverige börjar närma sig 20 års livslängd. Generellt kan man anta att livslängden är mellan 20–30 år.
- Kan marken tvångsinlösas för att bygga vindkraft?
 - Nej. Äganderätten är grundlagsskyddad.
- Naturskyddsföreningen har gått ut med att inte äta kräftor där det finns snurror.

- Någon rekommendation om att inte äta kräftor som plockats upp nära vindkraftverk har vi inte kunnat hitta. Kräftor kan innehålla mycket PFAS och det pågår ett stort arbete inom EU med att reglera PFAS-ämnen. PFAS finns dock överallt inte bara i kräftor.
- Varför finns inga verk nära centrala Hedemora?
 - Kring centrala Hedemora är det tätt med bostäder. I multikriterieanalysen har alla bostäder ett skyddsavstånd om 800m kring sig vilket gör att tätbebyggda områden får mindre utrymme för vindkraftsetableringar.
- Varför ska det byggas så höga verk?
 - Höga verk är betydligt effektivare med större turbiner som genererar mer energi. De når bättre vindar högre upp och ett större verk kräver mindre resurser än flera små.
- Det verkar bråttom med vindkraftsplanen, ligger det ansökningar och väntar? Går kommunen vindkraftsbolagens ärenden?
 - Nej kommunen går inte vindkraftsbolagens ärenden. Kommunens politiker tog beslut om att ta fram en vindbruksplan för att få bättre kännedom om frågan. Det bestämdes samtidigt att inga tillståndsansökningar för vindkraft ska behandlas innan vindbruksplanen är antagen. Tidigare har tillståndsansökningar behandlats löpande med risk för kumulativa effekter när varje projekt bedöms för sig. Med vindbruksplanen ges även allmänheten möjlighet att yttra sig i ett tidigt skede innan etableringar är på gång.
 - Kommunen följer processen för att ta fram ett tillägg till översiktsplanen. Det finns inget mål att det ska gå snabbt. Fokus är att ta fram ett bra underlag och ge tillräcklig tid för samråd och granskning.
- Vindkraft är en miljöfarlig verksamhet, hur bedrivs tillsynen?
 - Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen av vindkraftverk.
- De utpekade områden, är de områden som de kan välja på? Kan de välja på andra ställen?
 - De utpekade områdena är områden som vi bedömer kan utredas vidare. Vindbruksplanen är vägledande vilket innebär att tillståndsansökningar kan göras för områden utanför de utpekade områdena. Därför är det viktigt att vindbruksplanen tydligt redovisar varför vissa områden inte bedömts som lämpliga för vindkraftsetableringar så att politiken får en god vägledning för sitt beslut om en etablering får ske.
- Hur sannolikt är det att det blir verk vid de utpekade områdena?
 - Det är svårt att svara på. Till att börja med behöver det finnas ett intresse från ett vindkraftsbolag som sedan behöver göra en stor mängd utredningar samt ansöka om tillstånd innan en etablering kan bli aktuell.
- Kommunen borde värna tystnaden och lugnet. Det är därför man flyttar hit. Bryr sig kommunen om de boende?
 - De boende i kommunen är dess viktigaste resurs, utan dem skulle kommunen inte finnas. Huvudsyftet med vindbruksplanen är att minimera negativ påverkan för boende och näringsliv i kommunen. Samrådet och granskningen blir tillfällen att få in synpunkter direkt från er som bor och verkar i kommunen.
- Är det svårare för kommunen att lägga in sitt veto om området finns utpekat i vindbruksplanen?
 - Nej vetorätten gäller utan förbehåll och kräver ingen motivering.
- Kommer vindkraftsparkerna att stängslas in?
 - I dagsläget finns inga sådana krav.
- Hur blir det med turismen, skogar, sjöar, vyerna?
 - Turism och det rörliga friluftslivet är viktiga att värna och det är faktorer som vägs in i det fortsatta arbetet med vindbruksplanen.
- De nya verken klarar inte dagens ledningar av, hur blir det? Behövs nya överföringsledningar?
 - I vissa fall behövs nya överföringsledningar. Det kan vara nergrävda eller luftburna ledningar. Påverkan av detta behöver utredas i eventuella tillståndsansökningar för specifika etableringar. Skulle påverkan av nya överföringsledningar bedömas bli för stor kan det leda till att en vindkraftsetablering stoppas.